

m:
agazin

ZIMA 2017/2018.
BROJ 16
IZDANJE ZA BiH
BESPLATAN PRIMJERAK

DESIGN THINKING

TEMA
BROJA
**Design
thinking**

SVJETSKI
DOGAĐAJI
**WEB
Summit 2017**

TALENTI
**Saša
Čađo**

Živi izvan granica

Zadivljujući dizajn i neprimjetni rubovi
Sve sa jednom rukom

FullVision

LG Q6 | Qualcomm Snapdragon

IMATE PRIJATELJE

03

07 STRANE ZA EKRANE

Ekskluzivne premijere
na m:tel IPTV-ju

10 ZVIJEZDA PONUDE

Huawei Mate 10 Lite

10

21 DNEVNIK PRIJATELJSTVA

Dio smo vaših
najljepših trenutaka

POSLOVNI SVIJET

27

48 SVJETSKI DOGAĐAJ

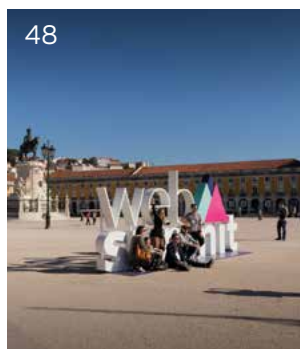
WEB SUMMIT 2017

53 BRENDOVI KOJIMA VJERUJEMO

HTC U11 Life i LG K10 (2017)

59 TESTIRAMO

Samsung Galaxy J5 (2017)

53

S DRUGE STRANE

69

84 U ROMINGU

Šareni svijet običaja

88 TALENTI

Saša Čađo

92 INTERVJU MOBILNIM

Tijana Dapčević

92

m:agazin

U svoj lični uvodnik za ovu novu godinu svako od nas zapisao je nešto svoje - neko putovanje iz snova, neko unapređenje na poslu, neko odluku da istrči maraton... I, svi zajedno, jednu istu odluku - da planove iz svog uvodnika pretvorimo u nova životna poglavlja, potpuno ispisana i dovršena.

A mi, šta smo svrstali u svoj uvodnik? Mnogo toga! Upisali smo nove nazive i sadržaje svojih usluga, nove ponude za postojeće i buduće korisnike, nove uređaje i nove

tehnologije. I jednu staru odluku - da i u ovoj godini u nama imate prijatelje.

I već smo počeli da pišemo sva ta nova poglavlja. Naći ćete ih već na ovim stranicama, zajedno sa još mnogo zanimljivih, zabavnih i korisnih tema. Nadamo se da će vam biti od pomoći dok budete ispisivali svoje nove priče.

m:tim

IMPRESUM

ZIMA 2017/2018
BROJ 16
IZDANJE ZA BiH
BESPLATAN PRIMJERAK

IZDAVAČ: Mtel a.d. Banjaluka

ZA IZDAVAČA: generalni direktor Marko Lopičić, izvršni direktor za marketing i prodaju Radmila Bojanić

m:agazin TIM: Sandra Stanić, Željka Dragičević, Aleksandra Šobić, Jelena Maksimović, Milica Kondić, Vesna Rodić, Andrea Lazić, Vlatka Repac

U OVOM BROJU ZA m:agazin PIŠU: Božana Cvijanović, Darko Bajić, Nemanja Runić, Mirela H. Mustafić, Predrag Laketa, Robert Dacešin, Jelena Pralica, Vanja Stokić, Savo Drakulić, Danijela Filipović, Jelena Bjelaković, Bojan Radović, Ljubica Jerotijević

LEKTOR: Saša Četojević

DIZAJN: Sanda Arsenić / Aquarius

PRELOM I PRIPREMA: Sanda Arsenić / Aquarius

ADRESA REDAKCIJE: Vuka Karadžića 2, 78 000 Banjaluka // TELEFON: 051/240-875, 240-250 // FAX: 051/216-110

E-MAIL: magazin@mtel.ba // WEB: mtel.ba

ŠTAMPA: Compex d.o.o, Braće Pišteljića 1, 78 000 Banjaluka

TIRAŽ: 3.000

IZLAZI KVARTALNO

m:

IMATE PRIJATELJE

DNEVNIK
PRIJATELJSTVA

NUDIMO VAM

---

m:tel - PRAVO MJESTO ZA VAS

Pređite u m:tel i dobićete do 220 KM na Addiko Visa poklon kartici, 50% nižu pretplatu prva dva mjeseca i 12 mjeseci uživanja u HBO sadržajima

---

PRIPREMILA: JELENA MAKSIMOVIĆ

Ukoliko ste razmišljali o najboljem internetu i televiziji, koji u vaše domove stižu putem najmodernijih pristupnih tehnologija i ukoliko pored toga želite fiksnu i mobilnu telefoniju sa mnoštvom bonusa za besplatne razgovore,

poruke i mobilni internet, onda svakako do kraja februara prošetajte do najbliže m:tel poslovnice i postanite korisnik jednog od neodoljivih paketa m:tel integrisane ponude.

Za sve vas koji ste do sada koristili usluge drugog operatora i odlučili ste se za prelazak u m:tel porodicu, m:tel je pripremio fantastične poklone dobrodošlice:

- **Poklon do 220 KM na Addiko Visa poklon kartici**
- **50% popusta na pretplatu dva mjeseca**
- **Potpuno besplatno uživanje u HBO sadržajima čak 12 mjeseci**

A ukoliko poželite da umjesto Visa poklon kartice novac iskoristite za avansno plaćanje vaših m:tel računa, iznos koji ćete dobiti biće i do 240 KM, u zavisnosti od odabranog Open paketa.

Podsjećamo da vas u sklopu paketa integrisane ponude očekuju:

- Najbolji kvalitet digitalnog TV signala
- Brz i pouzdan internet
- Besplatna TV To Go usluga televizije za ponijeti
- TV funkcije budućnosti: elektronski TV vodič, premotavanje i gledanje propuštenog

TV sadržaja, Mozaik TV, snimanje sadržaja, vremenska prognoza, aktuelne izdvojene preporuke programa

- Vrhunski sport na Arena Sport, Sportklub i Eurosport kanalima sa više od 320 dana direktnih sportskih prenosa svih svjetskih sportskih takmičenja
- Najbolji filmski i serijski program sa ekskluzivnim sadržajima iz Star TV ponude
- Bogata ponuda dječjih sadržaja za sve uzraste
- Svjetski poznate HBO, AXN, Minimax, Pickbox videoteke koje nude više stotina časova TV programa nadohvat ruke, putem daljinskog upravljača, kad god poželite u toku dana, bez reklamnih prekida
- Bonus minute za neograničene razgovore u fiksnoj i mobilnoj telefoniji
- Kupovina odličnih uređaja (televizora, laptopa i tableta) na 12 beskamatnih rata

Ponuda vrijedi do kraja februara 2018. godine, a za više informacija pozovite 0800 50 000 ili posjetite vama najbliže m:tel prodajno mjesto.

DOPUNA

PREPAID „OPUŠTENCIJA“ I „STANDARDICA“

PRIPREMILA: JELENA MAKSIMOVIĆ

Od 15. januara 2018. godine, svim m:tel Dopuna (prepaid) korisnicima, umjesto osnovnog tarifnog modela, sada su dostupni tarifni modeli „Opuštencija“ i „Standardica“.

Ovi novi tarifni modeli osmišljeni su tako da ti omoguće jednostavno, brzo, ali i sigurno korištenje mobilnog interneta. Na osnovu toga kako i koliko si koristio mobilni internet u proteklih nekoliko mjeseci, od 15. januara dodijeljen ti je jedan od dva nova tarifna modela, u kojima je najveća razlika upravo način korištenja mobilnog interneta.

U nastavku teksta saznaj da li si više „Opuštencija“ ili „Standardica“.

„OPUŠTENCIJA“

Opuštencija tarifni model namijenjen je onim korisnicima koji koriste mobilni internet i to isključivo putem kupovine tarifnih opcija ili tarifnih planova. Dakle, kao korisnik ovog modela možeš biti potpuno opušten kada su u pitanju tvoji troškovi. U slučaju kupovine tarifne opcije, internet koristiš do isteka kupljene opcije ili potrošene internet kvote u okviru kupljene tarifne opcije, nakon čega korištenje interneta možeš da nastaviš kupovinom nove tarifne opcije.

Cijena SMS-a u ovom tarifnom modelu iznosi 0,08 KM, a cijena poziva ostala je nepromijenjena i iznosi 0,20 KM/min.

„STANDARDICA“

Standardica je namijenjena svima onima koji žele pristup mobilnom internetu u svakom trenutku, ali ipak svoj račun i dalje koriste najviše za razgovore i poruke. U ovom tarifnom modelu imaš mogućnost korištenja mobilnog interneta kupovinom tarifnih opcija ili tarifnih planova, ali i direktno korištenjem novčanog iznosa na svom Dopuna računu po cijeni od 1 KM/MB. U slučaju kupovine tarifne opcije, internet koristiš do isteka kupljene opcije ili potrošene internet kvote u okviru kupljene tarifne opcije, nakon čega ti se saobraćaj za mobilni internet naplaćuje sa tvog dostupnog Dopuna računa.

Cijena SMS-a u ovom tarifnom modelu iznosi 0,07 KM, a cijena poziva 0,20 KM/min.

Ukoliko ti dodijeljeni tarifni model ne odgovara, u svakom trenutku možeš da se opredijeliš za korištenje drugog tarifnog modela. Prva promjena se ne naplaćuje, a svaka sljedeća iznosi 1 KM i možeš da je izvršiš putem servisa Moj meni, pozivom koda *100# .

Za sve dodatne informacije dostupni smo ti 24 sata dnevno putem broja 066 10 10 10.

STRANE ZA EKRANE

EKSKLUZIVNE PREMIJERE

NA M:TEL IPTV- JU

PRIPREMILI: MIRELA H. MUSTAFIĆ I PREDRAG LAKETA

Započnite godinu najboljim TV sadržajima uz HBO i Cinemax kanale te Pickbox videoteku, koji vam donose mnoštvo novih i zanimljivih filmova i serija. Preporučujemo vam samo neke od njih.

HBO

ČUVARI PLAŽE

Dvejn Džonson i Zak Efron udružuju se i daju sve od sebe u ovoj divljoj i urnebesnoj akcionoj komediji.

Kada opasan zločinački talas zahvati plažu, legendarni Mič Bjuke-non (Džonson) vodi svoj elitni tim žestokih spasilaca na zadatak na kojem će zajedno dokazati da im ne treba značka kako bi spasili situaciju. Zajedno sa trojicom atraktivnih novajlija, uključujući bivšeg olimpijca Meta Brodija (Efron), ostaviće surfovanje i poći na tajni zadatak raskrinkavanja okrutne poslovne žene (Prijanika Čopra), čiji zlokobni planovi prijete da ugroze budućnost zaliva.

Film pogledajte **11. februara, u 20.00 časova.**

LUĐILO DJEVOJAČKE VEČERI

Pet najboljih drugarica sa fakulteta okupljaju se poslije 10 godina da provedu divlji vikend u Majamiju.

Međutim, njihovo prijateljstvo je na probi kada moraju da sakriju činjenicu da je njihovo slavlje slučajno rezultiralo smrću stripera. Ovo je, u najkraćem, scenario provokativne komedije za starije od 18 godina, u kojoj glume Skarlet Johanson, Kejt Makinon, Džilijan Bel, Ilana Glejzer i Zoi Kravic. One tumače uloge pet drugarica čije žestoko zabavljanje dobija urnebesno mračan zaokret, a usred sveg tog ludila i pokušaja zataškavanja, zbližavaju se kada je to najpotrebnije.

Ovaj film pogledajte **18. februara, u 20.00 časova.**

STRANE ZA EKRANE

CINEMAX

ENGLISKI PACIJENT

Entoni Migela napisao je i režirao ovu nagrađivanu adaptaciju romana Majkla Ondačija o nesuđenoj i tragičnoj ljubavi, čija radnja se dešava u vrijeme Drugog svjetskog rata.

U poljskoj bolnici u Italiji, Hana (Žilijet Binoš), medicinska sestra iz Kanade, njeguje pilota koji je zadobio zastrašujuće opekotine usljed rušenja aviona; on nema dokumente i ne može da se sjeti svog imena, pa je naprosto poznat kao „engleski pacijent“ zbog akcenta kojim govori. Kada dođe do hitne evakuacije bolnice, Hana procijeni da njen pacijent nije sposoban za premještanje u ovakvom stanju, zbog čega njih dvoje ostaju sami u manastiru. Vremenom Hana počinje da sklapa priču svog pacijenta pomoću fragmenata njegovih sjećanja. Film je odmah postao hit i osvojio je devet „Oskara“, uključujući one za najbolji film i režiju, kao i „Oskara“ za sporednu žensku ulogu, koji je pripao Žilijet Binoš.

Ovo ostvarenje možete pogledati **14. februara, u 20.00 časova.**

OKRUTNE NAMJERE

„Okrutne namjere“ su drama u kojoj dvoje imućnih tinejdžera, Ketrin (Sara Mišel Gelar) i Sebastijan (Rajan Filipe), započinju grešno ljetno prepuno zavođenja i izdaje.

Kad Ketrin ostavi njen momak Kort Rejnolds zbog nevine Sesil (Selma Bler), ona izaziva Sebastijana da pretvori Sesil u sasvim drugačiju djevojku. To je lak zadatak za njega, pa on podiže uloge kada se kladi sa Ketrin da može da zavede bezgrešnu Anet Hargrov (Ris Viderspun), kćerku novog direktora škole, koja je upravo napisala članak o tome kako želi da ostane čedna dok se ne uda. Ulozi su: ako Sebastijan uspije, Ketrin mora da mu priušti noć raskalašnog zadovoljstva, što on zapravo želi još otkako su se njihovi roditelji vjenčali. Ako ne uspije, mora da pokloni Ketrin svoj dragocjeni jaguar iz 1956. godine i da istrpi sramotu poraza.

Film pogledajte **16. februara, u 22.00 časa.**

PICKBOX

Od februara u Pickbox domaću videoteku dolazi mnoštvo serija i to

potpuno različitih žanrova, tako da ovaj drugi mjesec možete provesti ispred malih ekrana -uživajući u novim sadržajima.

KASL

On je šarmantan, pomalo šašav tip koji često voli da gura nos tamo gdje mu nije mjesto.

Inače je slavni pisac krimića za kojim luduju i mlade djevojke i njihove majke, a pravo uzbuđenje za njega počinje kada izopačeni um sprovede u stvarnost nekoliko ubistava koja je on opisao u svojim knjigama. Radi se, naravno, o Kaslu, a ono što je pred vama je kvalitetna serija koja zaviruje u umove najizopačenijih i najlukavijih zločinaca. Kasl u seriji dođe nešto kao smetnja. Naravno, ne nama jer ga volimo, nego detektivki Kejt Beket (Stana Katić), koja je alergična na Kaslov nemirni duh i naviku da se svugdje petlja. Ovaj detektivski duet odvešće vas na njujorške ulice, vodićete s njima neke od najtežih istraga, a zavoľjećete ih i kao par. U Pickbox videoteci možete pogledati sve sezone ove uzbudljive serije.

NEŠVIL

Osim što je grad u Americi, Nešvil je sinonim za kantri muziku, koja,

složit ćemo se, nije toliko popularna na našem podneblju.

Ali to nije ni najmanji razlog da preskočite ovu muzičku dramu, koja traje već pet sezona, a u toku je i finalna, šesta sezona, koju možete gledati svakog petka u Pickbox videoteci. Priča prati muzičare i tekstopisce, koji, osim što tragaju za svojim mjestom pod suncem, takođe tragaju i za samim sobom. U vrtlogu sopstvenih ambicija, neke pokreće želja za slavom, dok se, sa druge strane, ostali bore sa teškim pritiskom slave koju donosi ova unosna muzička industrija. Da je put do uspjeha satkan od trnja, znoja i iskušenja, a manje od finih, mirisnih latica, dokazuje upravo ova priča. Serija okuplja fantastičnu glumačku postavu koja, ne samo da ima talenta za glumu, već i odlične vokalne sposobnosti, pa čak i ljudi koji ne prate seriju znaju i te kako magične pjesme kojih ima bezbroj i koje se često nađu na romantičnim plej-listama. Voljeli ili ne voljeli kantri muziku - preporučujemo da pogledate ovaj muzički spektakl koji nije osvojio samo američka srca, nego i nas preko okeana.

Nove epizode dostupne su na Pickbox-u svakog petka.

ZVIJEZDA PONUDE

POKRENITE MAŠTU

HUAWEI MATE 10 LITE

PIŠE: DARKO BAJIĆ

Trenutna perjanica pametnih telefona po svojim mogućnostima i naprednoj tehnologiji pravi je „superphone“ ili kako su ga neki nazvali „neodoljiva zvijer“, a radi se o Huawei Mate 10 Pro modelu. Kao i svaki prethodni flegšip kompanije Huawei, i on je dobio svoju cjenovno primamljiviju verziju - Huawei Mate 10 Lite.

Kada se od moćnog telefona napravi „lite“ verzija, onda to nije klasični budžetski telefon, već telefon koji može mnogo toga da ponudi. Za početak, Mate 10 Lite je tankog i elegantnog dizajna, ima metalno kućište sa mat obradom i staklo na prednjoj strani. Široki FullView ekran je veličine 5,9 inča sa popularnim formatom stranica 18:9, što nije čest slučaj za smartfone srednje kategorije.

Mate 10 Lite ima sistem dvostrukih prednjih i zadnjih kamera, što je Huawei istakao kao prvi telefon sa četiri

kamere. Zadnje kamere imaju rezoluciju od 16 MP i 2 MP, a prednje od 13 MP i 2 MP. Prednje kamere imaju novu Selfie Toning Flash tehnologiju za umjetničke fotografije jakih boja. Dvije kamere od po 2 MP su dubinski senzori pomoću kojih se stvara bokeh efekat za savršene fotografije sa zamagljenom pozadinom. Fokus slike može se odrediti i nakon fotografisanja te je na osnovu toga moguće prilagoditi bokeh efekat.

Pored ekrana i četiri kamere, aduti ovog uređaja su i dobar kapacitet baterije od 3.340 mAh, koja će obezbijediti dva

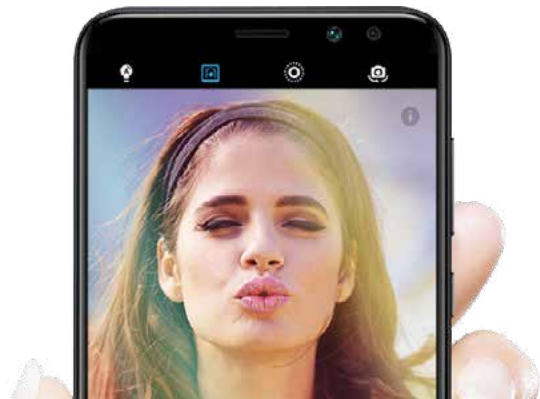
dana normalnog rada, i 64 GB interne memorije, više nego dovoljno prostora za razne aplikacije i dokumente. Telefon pokreće Kirin 659 procesor od osam jezgara, ima 4 GB RAM-a i moguće je koristiti više aplikacija istovremeno. Operativni sistem je Android 7.0 sa EMUI 5.1 korisničkim interfejsom.

Hibridni SIM sistem omogućava korištenje dvije SIM kartice ili SIM karticu i microSD do 128 GB. Mate 10 Lite ima i Huawei Histen audio-sistem za poboljšano snimanje zvuka i igranje igara.

Na pozadini uređaja nalazi se skener otiska prsta, koji radi brzo i precizno te se može koristiti za više namjena - kao okidač za slikanje i snimanje, javljanje na poziv, gašenje alarma i drugo.

U podešavanjima telefona u meniju Smart assistance postoje i napredne opcije, a neke od njih su Floating dock i Motion control. Floating dock služi za pozicioniranje kapacitivnih tipki na ekranu po želji korisnika, što je na velikom uređaju veoma zgodna opcija. Motion control je koristan kada želimo da aktiviramo razne prečice kombinacijom tapkanja ili prevlačenja prsta po ekranu.

Aplikacija Twins služi za korištenje dva različita naloga jedne aplikacije, na primjer Facebook-a, a ima i nekoliko pomoćnih i korisnih aplikacija koje dolaze sa telefonom, kao što je Health app za praćenje kretanja i potrošnje kalorija.

ZAKLJUČAK:

Huawei Mate 10 Lite sa svojim karakteristikama nije klasična „lite“ verzija, već izlazi iz sjenke svog velikog brata Huawei Mate 10 Pro. Kao uređaj srednje kategorije izdvaja se modernim dizajnom, velikim i kvalitetnim ekranom i dobrom baterijom. Četiri kamere omogućavaju vrhunski kvalitet fotografija, a selfi fotografije napravljene modelom Huawei Mate 10 Lite izgledaće bolje nego ikada. Na ovom uređaju osjetićete dodir vrhunskog stila, kako spolja tako i iznutra. Uz Mate 10 Lite uživajte u lijepom dizajnu, pokrenite maštu i iskoristite snagu dvostrukih kamera.

Ovaj telefon možete pronaći u ponudi kompanije m:tel. Za više informacija posjetite vama najbliže m:tel prodajno mjesto ili pozovite 0800 50 000.

M:TEL AUSTRIA I GO4YU NA NOVOJ BEČKOJ ADRESI

PIŠE: BOŽANA CVIJANOVIĆ

Brojne pogodnosti za najpovoljniju regionalnu komunikaciju

Kompanije m:tel Austria i GO4YU otvorile su krajem prošle godine prvu zajedničku poslovnicu u Beču, u Ulici Mariahilferstraße 103/8. Otvaranju je prisustvovao veliki broj visokih zvaničnika, predstavnika Telekom Srbija grupe, kao i brojna dijaspora koja radi i živi u Austriji.

„Obje kompanije su dio Telekom Srbija grupe. U našem fokusu je da putem telekomunikacionih usluga povežemo naše ljude koji žive ili rade izvan Srbije, BiH i Crne Gore. Na tržištu Austrije m:tel Austria pruža usluge mobilne telefonije, dok kompanija GO4YU pruža usluge televizije i fiksne telefonije. Zajedničkim djelovanjem pokrivamo bitne segmente komunikacije“, istakla je Natalija Jegdić, savjetnik generalnog direktora za marketing i prodaju Telekom Srbija grupe.

Usluge ovih kompanija kreirane su na bazi decenija rada, znanja i iskustva, sa prvenstvenim ciljem da omoguće najpovoljniju regionalnu komunikaciju i multimedijalne sadržaje za dijasporu u Austriji.

U vrijeme praznika i darivanja, prvim kupcima pripremljeni su pokloni dobrodošlice i specijalna ponuda.

Milenko Cvijanović, direktor kompanije m:tel Austria, podsjetio je da su za sve nove korisnike objedinjenih usluga televizije i mobilne telefonije kreirane posebne akcije, ali i da će postojeći m:tel Austria korisnici moći uživati u brojnim pogodnostima.

Direktor kompanije GO4YU Jelena Radojković istakla je da sve usluge m:tel Austria i GO4YU olakšavaju komunikaciju i znatno štede troškove naše dijaspore.

Otvaranje poslovnice kompanija iz Telekom Srbija grupe u Beču je korak dalje u realizaciji plana širenja mreže i usluga u evropskim gradovima, ali i pokazatelj težnje za stalnim napredovanjem i razvojem multimedijalnih i telekomunikacionih usluga na novom tržištu.

m:i

---

m:teme

STRUČNJACI IZ KOMPANIJE M:TEL
U MISIJI DIJELJENJA ZNANJA

PIŠE: ALEKSANDRA ŠOBIĆ

Kažu da je znanje jedini resurs koji se dijeljenjem umnožava. Zato raduje činjenica da je u okviru dugogodišnje partnerske saradnje sa Elektrotehničkim fakultetom Univerziteta u Banjaluci, kompanija m:tel pokrenula svojevrsni generator znanja - projekat m:teme.

Riječ je o pripremi i realizaciji niza višestruko korisnih besplatnih predavanja za studente i studentkinje ovog fakulteta.

Pod motom „Budi u centru zbivanja“, stručnjaci iz m:tel-a sa dugogodišnjim radnim iskustvom spremili su predavanja i radionice sa nizom interesantnih tema iz različitih oblasti IKT industrije.

Tokom ovih susreta studenti imaju priliku da saznaju kako teorija živi u praksi, koji su savremeni tokovi u

telekomunikacijama, ali i da čuju brojne razloge zašto baš kompanija m:tel treba da bude polazna tačka njihove buduće karijere.

Predavanja su počela u novembru prošle godine, a odvijaće se do aprila tekuće, 2018. godine, u prostorijama Elektrotehničkog fakulteta.

Ako je suditi po dosadašnjem interesovanju studenata i njihovoj spremnosti da aktivno učestvuju u predavanjima i postavljaju konstruktivna pitanja, mnogi od njih ništa ne propuštaju slučaju i nalaze se baš tamo gdje treba - u centru zbivanja.

A ako vas zanima šta se tačno zbiva i kada, detaljan program predavanja potražite na stranici www.mtel.ba.

M:TEL I HUAWEI
TE VOZE U
NOVU GODINU

M:TEL I HUAWEI TE
VOZE U NOVU GODINU

PRIPREMILA: JELENA MAKSIMOVIĆ

**M:TEL I HUAWEI
TE VOZE U
NOVU GODINU**

SPREMI SE ZA VOŽNJU GODINE!

Učestvuj u m:tel i Huawei nagradnoj igri i odvezi se u novu godinu sa jednom od vrijednih nagrada. Pravo učešća u nagradnoj igri imaju svi postojeći i novi korisnici usluga mobilne mreže m:tela, fizička lica, koja zaključe pretplatnički ugovor uz kupovinu bilo kojeg Huawei telefona iz postpaid ponude m:tela.

Nagrada igra traje od 01.12.2017. do 31.01.2018.

**1X
CITROEN
C3 SHINE**

**10X
HUAWEI
P10 LITE**

**1X
YAMAHA
NEOS 50**

m:tel *imate prijatelje!* HUAWEI ROAMING

www.mtel.ba korisnički servis 0800 50 000

f m:teloh YouTube m:telimaterijale

Posljednjeg dana januara 2018. godine, uživo u programu Radio-televizije Republike Srpske, izvučeni su dobitnici nagradne igre „m:tel i Huawei te voze u novu godinu“.

Ovu nagradnu igru kompanije m:tel i Huawei pokrenule su 1. decembra 2017. godine, a automatsko učešće u njoj obezbijedili su svi novi i postojeći m:tel korisnici koji su od 1. decembra 2017. godine pa sve do dana izvlačenja nagrada, zaključili pretplatnički ugovor za postpaid Pretplata tarife uz kupovinu bilo kojeg Huawei telefona iz bogate m:tel ponude.

Telefone Huawei P10 Lite osvojili su:

1. Miroslav Dojčinović
2. Zoran Tošić
3. Alma Bogdanić
4. Rato Stojanović
5. Darko Perišić

Novi Yamaha skuter voziće **Bojan Buha**, a glavnom nagradom, automobilom Citroen C3 Shine odvešće se **Milanka Samardžić**.

Pet telefona Huawei P10 Lite, iz ukupnog nagradnog fonda, dodijeljeno je srećnim korisnicima i posljednjeg dana u decembru 2017. godine, a dobitnici tog dana bili su:

1. Goran Vasiljević
2. Olgica Marić
3. Siniša Gojković
4. Ante Krajina
5. Azelmana Cicvara

Srećnim dobitnicima čestitamo, a svima ostalim želimo više sreće u nekoj novoj m:tel avanturi.

m:i

Dobitnici

NAGRADA „MALI BIZNIS, VELIKE PRIČE“

PRIPREMILA: JELENA MAKSIMOVIĆ

Projekat „Mali biznis, velike priče“, koji je kompanija m:tel sprovela krajem 2017. godine, podstakao je poslovne korisnike da na adresu m:tel-a šalju svoje priče o poslovnom uspjehu i iskustvima kroz koja su prolazili u pokretanju svojih malih biznisa.

Autore najuspješnijih priča nagradili smo besplatnom promocijom i najsavremenijim uslugama koje će im olakšati i ubrzati svakodnevnu poslovnu komunikaciju.

1. nagradu - besplatno predstavljanje preduzeća u medijima - osvojilo je preduzeće Smart Office d.o.o. Banjaluka.

2. nagradu - paket Office 365 u trajanju od 12 mjeseci - osvojilo je preduzeće Digital Media Consulting d.o.o. Banjaluka.

3. nagradu - uslugu pristupa internetu, NetBiz tarifni model u trajanju od 12 mjeseci - dobilo je preduzeće Invictus Consulting International s.p. Banjaluka.

4. nagradu - uslugu pristupa internetu, NetBiz tarifni model u trajanju od šest mjeseci - dobilo je preduzeće Fabrique s.p. Banjaluka.

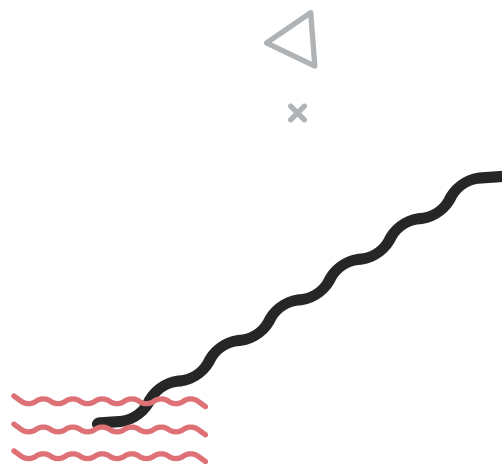
Zbog interesantne priče koju je poslao predstavnik firme Obrt De Lota iz Sanskog Mosta, odlučili smo posebno da nagradimo i ovo preduzeće i to uslugom korištenja tarifnog modela Pretplata S Net sa uključenih 20 GB mobilnog interneta u trajanju od šest mjeseci.

Dobitnicima čestitamo, uz želju da budu uspješni i u narednim godinama.

KORISNIČKA PODRŠKA

NOVI NAZIVI M:TEL USLUGA

POJEDNOSTAVIMO SVAKODNEVNU KOMUNIKACIJU

PIŠE: MILICA KONDIĆ

U novu 2018. godinu odlučili smo da uđemo sa novim nazivima m:tel usluga, kako bismo vaše korisničko iskustvo učinili još jednostavnijim i kako biste se lakše odlučili koji paket odgovara vašim potrebama.

Oni koji žele da iskombinuju televiziju, internet, mobilnu i fiksnu telefoniju mogu da odaberu odgovarajući Paket integrisanih usluga. Odlučite se za dvije, tri ili četiri usluge koje nudi kompanija m:tel i uživajte u vašem paketu.

A za poslovne korisnike tu su BIZ paketi skrojeni za potrebe vaše firme.

Ukoliko ste korisnik m:tel postpaid mobilne telefonije ili to želite da postanete, izaberite odgovarajuću veličinu Pretplate - od XS do XXL, i kao do sada uživajte u bonusima za razgovor, neograničenom mobilnom internetu, neograničenim SMS-ovima, prijatelj broju i bonusima za pozive prema mts mreži u Srbiji.

A korisnici prepaid m:tel usluga sad mogu da se odluče na Dopunu po svojoj mjeri.

Za sve nove i postojeće korisnike m:tel usluga u nastavku je informator o starim/novim nazivima koji će dodatno olakšati komunikaciju, a sve detalje o promjenama, kao i m:tel uslugama, potražite na www.mtel.ba ili pozovite korisnički servis 0800 50 000.

NEKAD	SAD
Open	Paket integrisanih usluga
Open Duo IPTV fiksna standard	TV+TEL:S
Moj Mix	Pretplata
Moj Mix standard	Pretplata:S
Frend	Dopuna
Mudri Frend	Dopuna:M

Dnevnik prijateljstava

PIŠE: SANDRA STANIĆ

Stipendisti osme generacije

Osmu godinu zaredom, kompanija m:tel objavila je konkurs za studente koje će stipendirati do kraja prvog ciklusa studija. „Dodaj m: svojim uspjesima“, slogan je ovogodišnjeg konkursa kojim m:tel želi najboljim studentima u BiH da obezbijedi još bolje uslove za njihovo naučno i profesionalno usavršavanje tokom studija. I novi stipendisti će, kao i prethodni, mjesečno primati stipendiju u iznosu od 300 KM.

Pored novčanog dijela stipendije, studenti će imati priliku da borave i na praksi u ovoj kompaniji u trajanju od mjesec dana, i to o trošku kompanije. Upravo ovakav oblik interakcije između studenata i kompanije m:tel predstavlja jedinstven odnos koji m:tel želi da gradi sa ovim mladim, talentovanim ljudima te da im putem prakse pruži iskustvo od neprocjenjivog značaja za njihov budući profesionalni život.

Studenti ETF-a u posjeti m:tel-u

Studenti treće i četvrte godine studijskog programa računarstvo i informatika, smjer softverski inženjering Elektrotehničkog fakulteta u Banjaluci, te asistenti i profesori te obrazovne ustanove, u novembru prethodne godine posjetili su kompaniju m:tel s ciljem njihovog upoznavanja s realnim i kompleksnim informacionim sistemima, kakav je IS telekom operatera.

Predvođeni inicijativom prof. dr Slavka Marića, studenti su imali priliku da prisustvuju prezentaciji kompanije i predavanjima koja su uključivala teme: arhitektura IS u m:tel-u, baza podataka, razvojni alati, korisnički interfejsi internih IT rješenja i rješenja velikih proizvođača te IT moduli i njihova veza sa procesima u eTOM mapi.

Tradicionalno uz najbolje studente

Tradicionalna svečanost povodom Dana Elektrotehničkog fakulteta u Banjaluci, u prisustvu visokih zvanica, održana je 24. novembra, a tom prilikom proglašeni su najbolji studenti generacije 2016/2017. godine.

U okviru tradicionalne saradnje Elektrotehničkog fakulteta u Banjaluci i m:tel-a, i ove godine najbolji studenti generacije na poklon od ove kompanije dobili su pametne telefone, kao jedan od načina podrške ovim mladim i talentovanim ljudima i priznanja njihovom trudu.

Obrazovanje mladih stručnjaka najsigurnije je ulaganje u bolju budućnost, a na ovaj način kompanija m:tel želi da doprinese motivaciji mladih ljudi za sticanje znanja, te njihovoj pripremi za veće izazove i pozicioniranje na globalnom tržištu.

„S ljubavlju hrabrim srcima“

Kraj godine 2017. obilježio je još jedan važan događaj - osmo donatorska večer „S ljubavlju hrabrim srcima“ u Banjaluci. Prihod od ove akcije namijenjen je Fondu solidarnosti za dijagnostiku i liječenje oboljenja, stanja i povreda djece u inostranstvu.

Ovom humanom događaju prisustvovali su visoki zvaničnici Republike Srpske i Srbije, koji su odgovarali na pozive građana upućene na humanitarni broj 1411, a koji je m:tel ustupio na korištenje za namjenu prikupljanja sredstava za ovu akciju. Svaki poziv ostvaren u toku trajanja akcije bio je donacija od 1 KM, a sredstva prikupljena ovim putem namijenjena su takođe uplati na račun Fonda. Kompanija m:tel pružila je podršku humanoj inicijativi obezbjeđivanjem tehničke infrastrukture za humanitarni broj i Call centar te novčanom donacijom.

Fondu solidarnosti za dijagnostiku i liječenje oboljenja, stanja i povreda djece u inostranstvu u okviru ovogodišnje akcije iz Kabineta predsjednika RS uplaćeno je 400.000 KM, a Vlada Srbije donirala je 250.000 evra.

Pored donatorske večeri, kao podrška ovom humanom projektu održan je i humanitarni koncert u Sportskoj dvorani „Borik“ u Banjaluci.

„Udahni život“

Udruženje roditelja prijevremeno rođene djece u RS „Mrvice“ pokrenulo je kampanju pod nazivom „Udahni život“, čiji je cilj prikupljanje sredstava za skupocjenu opremu koja je potrebna neonatološkim odjeljenjima za liječenje prijevremeno rođenih beba.

Kompanija m:tel i ovog puta je, kao društveno odgovorna kompanija, dala podršku ovoj humanoj akciji. Korisnici m:tel-a koji su željeli da daju svoj doprinos realizaciji kampanje „Udahni život“ i tako pomognu mališanima rođenim prije vremena, mogli su to učiniti pozivom na broj 1412, koji je bio aktivan do kraja 2017. godine, donirajući 1 KM po pozivu.

Sredstva prikupljena u kampanji biće upotrijebljena za nabavku neophodne medicinske opreme, poput monitoringa, toplih krevetića i opreme za rehabilitaciju za neonatološka odjeljenja širom Republike Srpske.

„Snješkovo“

U Banjaluci je i prethodnog decembra održano četvrto „Snješkovo“, kulturno-zabavna i edukativna manifestacije za djecu i odrasle, koja se svakodnevno odvijala u Muzeju pozorišnih lutaka Dječijeg pozorišta Republike Srpske u Banjaluci.

Za vrijeme trajanja manifestacije najmlađi su uživali u čarobnom svijetu ove zimske čarolije te u mnoštvu zabavnih sadržaja.

Manifestacija je i ove godine imala humanitarni karakter, a prikupljena sredstva i pokloni donirani su Zavodu za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju „Dr Mladen Zotović“ u Banjaluci.

Kompanija m:tel, s obzirom na dugogodišnje prijateljstvo sa Dječjim pozorištem Republike Srpske, već tradicionalno podržava i ovu zimsku bajku.

„Zimzograd“

„Zimzograd“ je svoja vrata otvorio i 2017. godine, i to je peta godina kako ova manifestacija živi u gradu na Vrbasu.

Tradicionalno, m:tel je pružio podršku i ovogodišnjem održavanju „Zimzograda“, koji predstavlja i jednu od turističkih atrakcija Banjaluke u praznično vrijeme. Ove godine „Zimzograd“ je bio smješten na tri lokacije u srcu grada, a više od 60 izlagača upotpunilo je raznovrsnost ponude. Svakako, u okviru dnevnog programa, posjetioci su imali priliku da slušaju DJ-eve, tamburaše, saksofoniste, duo i tri sastave, kao i da uživaju na klizalištu u parku „Petar Kočić“.

„Zima u Istočnom Novom Sarajevu“

Zimska priča - manifestacija pod nazivom „Zima u Istočnom Novom Sarajevu“, koja u ovaj grad donosi praznični duh, svečano je otvorena 17. decembra 2017.

Mnoštvo zabavno-kulturnih sadržaja, kao i raznovrsna prodajna i izložbena ponuda, ovu zimsko-turističku manifestaciju pretvaraju u pravi mali zimski grad, u kojem su mogli uživati posjetioci svih generacija. Manifestacija je bila smještena u parku „Gavrilo Princip“, a tokom praznika organizovana su i prigodna dešavanja, poput predstave za djecu povodom praznika Sveti Nikola, dijeljenja 1.000 novogodišnjih paketića te svečanog dočeka Nove godine po julijanskom kalendaru.

Kompanija m:tel godinama unazad pruža podršku ovakvim i sličnim manifestacijama koje na specifičan način unose duh praznika u živote njenih sugrađana, što je učinila i ovoga puta, podržavši i „Zimu u Istočnom Novom Sarajevu“.

Sajam za djecu i porodicu

Bijeljina je 18. i 19. novembra bila domaćin Sajma za djecu i porodicu, koji je bio održan u Sportskoj hali KK „Budućnost“. Dvodnevni sajam u ovaj grad donio je duh igre, zabave, plesa, pjesme i druženja, po uzoru na istoimeni sajam koji se već tradicionalno održava u Banjaluci.

Mališani iz Bijeljine i njihovi roditelji imali su priliku da uživaju u predstavama, koncertima, takmičenjima, edukativnim predavanjima, radionicama, ali i poklonima koje su za njih pripremili učesnici ovog sajma.

Kompanija m:tel podržala je i ovu manifestaciju u Bijeljini, nastojeći da afirmiše prave vrijednosti, što Sajam za djecu i porodicu svakako jeste.

Prijatelji plesne bajke

Banjalučani su i prethodne godine, 30. novembra, imali priliku da uživaju u plesnom i klizačkom spektaklu vrhunskih igrača koji su u ovaj grad doputovali iz Rusije. Balet na ledu „Krcko Oraščić“ Petra Iljiča Čajkovskog spektakularna je bajka na ledu, koja je pomoću raskošne praznične scenografije i kostima publici dočarala atmosferu začaranih zankova. Upravo taj duh i umijeće više od 30 igrača koji su se pojavili na sceni, dvoranu „Borik“ u Banjaluci i sve posjetioce prenijeli su u čarobni svijet umjetnosti pokreta.

Ova predstava sa vrhunskim igračima, koji se na sceni pojavljuju u preko 300 originalnih, raskošnih kostima, i bezvremenskom muzikom Čajkovskog, stvara čaroliju koja očarava gledaoce u pozorištima i dvoranama širom svijeta.

Podršku, kako prethodnoj tako i ovogodišnjoj realizaciji događaja, pružila je i kompanija m:tel, koja je još jednom pokazala da je kompanija koja podržava prave vrijednosti.

Donacija školama

U susret praznicima, predstavnici kompanije m:tel uručili su donacije za dvije škole: Osnovna škola „Ivo Andrić“ u Banjaluci dobila je koševu i lopte, dok je Gimnazija u Bijaču dobila novu opremu za stoni tenis i lopte za grupne sportove.

Ovim donacijama u okviru svog društveno odgovornog poslovanja, m:tel želi još jednom da naglasi važnost zdravog života i pravih vrijednosti.

„Učinak mreže: od infrastrukture do djece“

Stručni događaj „BH forum o upravljanju internetom“ održan je u decembru 2017. godine, pod pokroviteljstvom Ministarstva inostranih poslova BiH, u organizaciji One World Platform-a i Regulatorne agencija za komunikacije (RAK), a uz pomoć partnera, među kojima je bila i kompanija m:tel.

Riječ je o inicijativi posvećenoj otvorenom, inkluzivnom, raznolikom i neformalnom dijalogu o upravljanju internetom između svih zainteresovanih strana u Bosni i Hercegovini. Već treću godinu zaredom, forum okuplja članove različitih interesnih grupa u BiH koji su aktivni u IKT-u, kako bi nastavili i produbili razgovor o globalnim pitanjima, identifikovali izazove i realizovali saradnju na zajedničkim prioritetima.

Jedan od prioriteta je svakako i bezbjednost djece na internetu, o čemu je, između ostalog, diskutovano na forumu, koji je ove godine održan pod nazivom „Učinak mreže: od infrastrukture do djece“.

Solistički koncert Vasila Hadžimanova

Koncert Vasila Hadžimanova, koji je održan u decembru 2017. godine, bio je dio programa obilježavanja 85 godina postojanja Banskog dvora, a kompanija m:tel, kao prijatelj kulture i muzike, pružila je podršku Banskom dvoru.

Ovaj džez muzičar održao je koncert u Kulturnom centru Banski dvor u Banjaluci, a banjalučka publika imala je privilegiju da bude prva koja sluša njegov solo koncert na klaviru.

Hadžimanov je tokom večeri izveo kombinaciju svojih kompozicija koje obično svira sa „Vasil Hadžimanov Band“-om te odabrane kompozicije svjetskih džez autora.

Praznični muzički pokloni

Kompanija m:tel u okviru svog društveno odgovornog poslovanja ulaže u različite kulturne i muzičke projekte tokom cijele godine, te je tako i kada je riječ o novogodišnjim praznicima.

Zahvaljujući prijateljskoj podršci kompanije m:tel, svi posjetioци Jahorine u novogodišnjoj noći, 31. decembra, mogli su da uživaju u koncertu Željka Joksimovića. Oko 20.000 ljudi, posjetilaca Olimpijskog centra Jahorina, uživalo je u hitovima ovog popularnog muzičara.

Takođe, novogodišnje praznike u Banjaluci ove godine upotpunili su i koncerti Sergeja Četkovića i Ivane Peters, održani na Trgu Krajine. Koncerte su organizovali kompanija m:tel i grad Banjaluka, kao poklon Banjalučanima i svima koji su posjetili ovaj grad uoči novogodišnjih praznika.

Podrška afirmaciji sporta

Kao i prethodnih godina, kompanija m:tel podržala je održavanje značajne manifestacije koja doprinosi afirmaciji svih sportskih disciplina - Izbor deset najboljih sportista Republike Srpske.

Odbojkašica Ana Gajić najbolji je sportista Republike Srpske za 2017. godinu, odlučio je žiri ovogodišnjeg izbora u organizaciji „Glasа Srpske“. Drugo mjesto zauzeo je plivač Nikola Bjelajac, dok je treći bio biatlonac Mladen Plakalović.

Osim za deset najboljih sportista, nagrade su dodijeljene u još deset kategorija, te je titulu najboljeg sportiste iz Republike Srpske, nagradu koja je ustanovljena ove godine, osvojio svjetski prvak u džudu Nemanja Majdov iz Istočnog Sarajeva, koji je u kimonu Srbije pokorio svijet u Budimpešti.

HUAWEI Mate10 lite
**FullView ekran
& četiri kamere**

m:

POSLOVNI SVIJET

TEMA BROJA

TEMA BROJA

DESIGN THINKING

OD KREATIVNOG MIŠLJENJA DO
REVOLUCIONARNIH IDEJA

PIŠE: ALEKSANDRA ŠOBIĆ

Šta je ono što povezuje uspješne kompanije kao što su Google, Apple, IBM, Microsoft i Facebook? Na prvu pomisao to su lideri poput Bila Gejtsa ili Stiva Džobsa, inspirativni vizionari koji su materijalizovali svoje ideje i bitno uticali na savremeni život.

Međutim, uspjehu ovih kompanija, ali i gotovo svih velikih globalnih multinacionalnih giganata iz oblasti finansija, IKT-a, energetike, automobilske ili prehrambene industrije, bitno doprinosi i inovativna metodologija rješavanja poslovnih problema - Design thinking.

Iako metodologija doživljava procvat u 21. vijeku, možda upravo zahvaljujući razvoju tehnologije, ovaj termin prvi put spomenut je prije nepunih 50 godina.

Tačnije, 1969. godine, Herbert Sajmon se, u procesu traženja teoretskih odgovora na poslovne izazove, bavio kreiranjem prvog formalnog modela kreativnog mišljenja.

Brojni autori smatraju da su modeli koji su danas u upotrebi uveliko naslonjeni na njegova zapažanja publikovana u djelu „The Sciences of the Artificial“.

Upravo on uveo je pojam dizajna kao načina poslovnog razmišljanja, koje je komplementarno analitičkom mišljenju, a gotovo deceniju kasnije, 1978. godine, za svoj plodonosan rad dobio je Nobelovu nagradu za ekonomiju

ŠTA JE ZAPRAVO DESIGN THINKING?

Ako bismo ovu sintagmu jednostavno iscjepkali na pojmove, na stolu bismo imali dizajn i razmišljanje.

Smatra se da ovaj poslovni model prilazi rješavanju problema upravo na način na koji dizajneri i vizuelni umjetnici u svojoj stvaralačkoj slobodi kreiraju svijet oko nas.

Koristeći kreativniji pristup poslu, a vođene intuicijom, intelektom i emocijama, kompanije dolaze do neočekivanih poslovnih rješenja, baziranih na specifičnim ljudskim potrebama i tako postaju još konkurentnije na tržištu.

Sve to dešava se relativno brzo - kroz brojne brainstorming sesije, izradu prototipa i testiranje rješenja.

Najvažnija pretpostavka je osloboditi se straha od neuspjeha, pogriješiti mnogo puta, da biste jednom istinski uspjeli. Ili, riječima Samjuela Beketa: „Pokušaj ponovo. Pogriješi ponovo. Pogriješi bolje.“


~~~~~  
*„Try again. Fail again.*

*Fail better.“*

*Samjuel Beket*

~~~~~

Design thinking je strukturisan poslovni proces s tehnikama i alatima koji se koriste da bi se došlo do novih, boljih odgovora na stara pitanja, ali i novih pitanja i biznis rješenja.

Cilj je primijeniti kreativne tehnike i postići veći stepen uključenosti, inovativnosti i kreativnosti pri rješavanju poslovnih problema.

RAZUMJETI, SMISLITI, TESTIRATI

Herbert Sajmon smatrao je da se poslovni model dizajn mišljenja može podijeliti u sedam faza. Na Hasso Plattner institutu za dizajn Univerziteta Stanford govori se o pet faza ovog procesa, a to su: razumijevanje potreba, definisanje problema, razvoj ideja, izrada prototipa i testiranje.

Proces kreativnog rada može se pojednostavljeno objasniti i kroz tri glavne faze:

- Razumijevanje i saosjećanje
- Produkcija ideja i izrada prototipa
- Testiranje i implementacija

Razumijevanje i saosjećanje

U prvoj fazi procesa važno je da razumijemo suštinu problema koji rješavamo, te da definišemo problem fokusirajući se na čovjeka (korisnika).

U ovoj fazi istražuje se tržište, najčešće uz intervjue sa pojedincima i fokus grupama, sa ciljem što konkretnijeg definisanja problema i razumijevanja sagovornika. (Šta korisnici žele? Koje su šanse i ograničenja?)

Design thinking nije baziran isključivo na podacima, nego na specifičnim emotivnim spoznajama, promišljanjima i stavovima ispitanika.

Problem treba da bude definisan jasno i konkretno, uz pretpostavku da rješavanjem problema uskoj grupi ispitanih korisnika poboljšavamo život (relativno) velikoj grupi ljudi.

Brainstorming - više je više

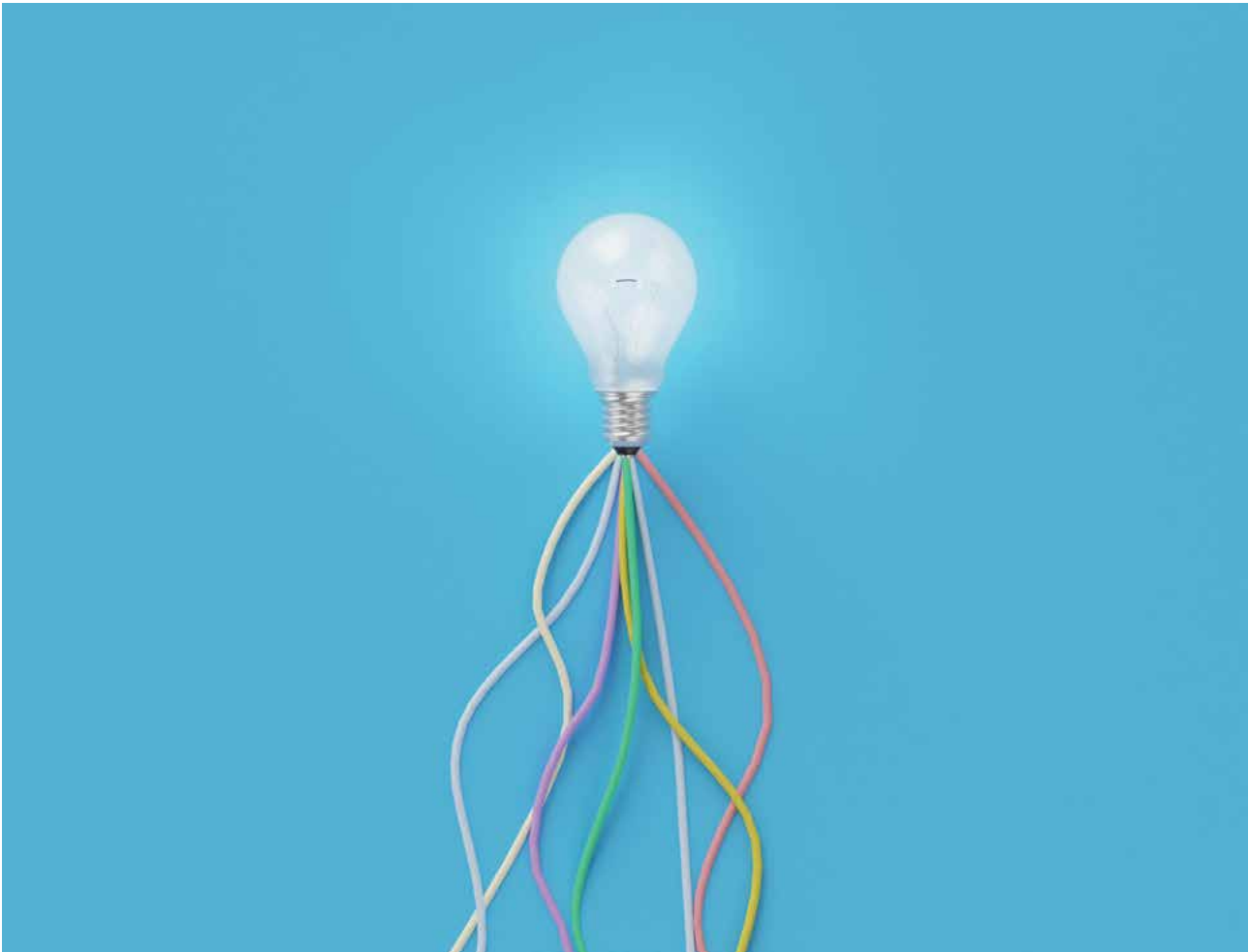
Ova faza je rasadnik različitih mišljenja i ideja, a dobre ideje mijenjaju (poslovni) svijet.

*„Razmišljaj osam sati,
radi dva sata“*

Mirko Ilić

Nakon što je jasno šta je poslovni problem, kroz sesije „oluje mozgova“, svi učesnici procesa imaju zadatak da kreativno misle i iznose sve što im padne na pamet. (Da, baš sve.)

Što više ideja, to bolje. Uz opšti zaključak da nijedna ideja nije glupa, ova faza predstavlja najproduktivniju fazu za rađanje novih ideja i novih rješenja.

U knjizi „Promjena kroz dizajn: Kako Design thinking mijenja organizacije i inspiriše inovacije“, Tim Braun ovako opisuje proces brainstorming-a: „Opremili smo posebne prostorije za brainstorming sesije, a pravila ponašanja bila su ispisana na zidovima i glasila su: zaboraviti osuđivanje, podsticati divlje i lude ideje, ostati fokusiran na temu i, najvažnije, nadovezati se na ideje drugih.“

Nakon hiperprodukcije ideja radi se grupisanje srodnih, nadogradnja i odabir najboljih. Kriteriji za odabir variraju

u zavisnosti od slučaja do slučaja, ali je generalno važno da je ideja realno i brzo izvodiva, finansijski isplativa i da odgovara na izazov postavljenog problema.

Odabrana ideja tako postaje prototip. Prototip može da se napravi na mnogo načina - da bude opipljiv ili elektronski, a njegova svrha je bolje razumijevanje ideje i otklanjanje nedostataka.

Testiranje i primjena

U završnoj fazi procesa Design thinking-a testiramo prototip tražeći povratnu reakciju ljudi izvan dizajn tima. Najbolji scenario je da ideju testiraju upravo oni kojima je namijenjena - korisnici.

To znači da, ako kreirate edukativnu on-lajn igricu za tinejdžere, nema svrhe da je testirate u svojoj ili u obližnjim kancelarijama, ma koliko bili ubijeđeni da ste baš vi - zauvijek mladi.

htc Desire 650

glatko susreće izbrazdano

Upoznajte HTC Desire 650. 50% gladak. 50% izbrazdan. 100% zabavan. Ni jedan drugi telefon ne izgleda poput njega, niti pruža isti osjećaj. Jedinstven je i dolazi uz karakteristike koje vi želite, poput vrhunske 13MP/5MP kamere, kao i noćnog načina rada za ugodnije čitanje prilikom slabog osvjetljenja.

BIZ&TECH

NAJPLACENIJI POSLOVI

U 2017. GODINI

Prilikom odabira zanimanja svi smo krajnje oprezni, jer ta odluka mora zadovoljiti mnogo različitih faktora, kako objektivnih, tako i subjektivnih.

PIŠE: VANJA STOKIĆ

Od posla očekujemo da nam obezbijedi egzistenciju i pruži sigurnost u finansijskom smislu, ali i da bude izazovan, kako bismo se konstantno usavršavali i napredovali. Naravno, vrlo bitan je i osjećaj zadovoljstva i ispunjenosti koji imamo nakon radnog dana, jer nam ni sav novac ovog svijeta ne može saprati osjećaj gorčine ukoliko radimo nešto što je u suprotnosti s našim bićem.

Analizirajući tržište rada i vrednujući različite strane svake profesije, ekonomisti i novinari jednom godišnje objavljuju liste poslova koji su tokom proteklih 12 mjeseci bili najtraženiji i najplaćeniji. Prethodnih godina prva mjesta zauzimale su informacione tehnologije, ali je 2017. znatno drugačija. Na listi koju je sastavio „US News & World Report“ nalaze se većinom ljekari, čak 14 zanimanja od 20 odabranih profesija vezano je za medicinu. Kreatori ove liste uzeli su u obzir visinu plate, mogućnost i stopu zapošljavanja, stres te odnos između poslovnih obaveza i slobodnog vremena.

Prvih pet mjesta rezervisano je za različite profile iz svijeta medicine.

ORTODONT

Za njih se definitivno može reći da im je posao da ljudima mame osmijehe na lica. Pomoću proteza, fiksatora i ostalih pomagala ortodonti koriguju nepravilnosti vilice i zuba, te svojim klijentima obezbjeđuju lijep osmijeh. Prosječno zarađuju oko 220.000 dolara tokom jedne godine, a zanimanje za ovu profesiju je u blagom porastu u odnosu na prethodnu deceniju.

GINEKOLOG I AKUŠER

Obje osobe imaju zadatak da brinu o reproduktivnom zdravlju žene. Dok se ginekolog bori da svoje pacijentkinje sačuva od posljedica koje sa sobom nose različite infekcije, virusi i bolesti te da trudnice ostanu zdrave, akušer tokom samog poroda brine o majci i bebi. Njihova godišnja plata takođe iznosi oko 220.000 dolara i interesovanje za ovu profesiju blago raste.

MAKSILOFACIJALNI HIRURG

Prolazeći dodatna usavršavanja koja traju četiri godine, maksilofacijalni hirurzi stiču vještine izvođenja najsloženijih zahvata na licima njihovih pacijenata. Iako ih mnogi povezuju sa operacijama zarad ljepote, poput zatezanja lica, oni imaju bitnu ulogu u rješavanju različitih zdravstvenih poteškoća i anomalija, poput rascjepa usne.

Godišnje zarade oko 225.000 dolara.

HIRURG

Opšti hirurg jedno je od najtraženijih, ali i najbolje plaćenih zanimanja na svijetu. Na njima je velika odgovornost prilikom spasavanja ljudskih života i brzih reagovanja u kritičnim situacijama, pa se od njih, pored brzine i znanja, zahtijevaju velika preciznost i smirenost.

Oni godišnje zarade oko 227.000 dolara.

ANESTEZIOLOG

Najplaćenije zanimanje u 2017. godini bilo je, ni manje ni više, nego anesteziolog. Njegov zadatak je da uz pomoć lijekova uspava pacijenta prije operacije, brine o njemu tokom samog zahvata, a zatim se pobrine da se pacijent pravilno probudi poslije hirurške intervencije.

Koliko je njihov posao važan, govori i godišnja plata koju primaju - ona iznosi čak 260.000 dolara.

Analizom tržišta rada bavili su se i novinari ekonomije poznatog CNN-a, koji su, pored objektivnih činjenica (visina plate, mogućnost zapošljavanja i napredovanja i slično), uključili i jedan subjektivni - zadovoljstvo koje izaziva obavljanje tog posla.

Od ukupno 450 različitih poslova koje su analizirali, zaključili su da je najboljih pet vezano za IT sektor, upravljanje te proizvodnju.

PROGRAMER APLIKACIJA ZA PAMETNE TELEFONE

Sve dok koristimo pametne telefone, biće nam potrebne aplikacije za njihovo funkcionisanje, a samim tim i osobe koje će te iste aplikacije kodirati, testirati i održavati.

Kreatori ovih aplikacija su na samom vrhu liste najboljih poslova za 2017. godinu, pa nas i ne čudi sve veće interesovanje za kodiranje i programiranje.

MENADŽER RIZIKA

Radi se o nekonvencionalnom zanimanju, koje je veoma bitno za budućnost određene kompanije, što znatno povećava stepen odgovornosti koja se nalazi na ovoj osobi. Menadžer rizika ima zadatak da identifikuje sve potencijalne rizike koje nose određena poslovna odluka ili poduhvat te da napravi strategiju za upravljanje tim rizicima, kako bi se posljedice svele na minimum ili u potpunosti eliminisale. Ova vrsta menadžmenta na području Balkana prisutna je tek nekoliko godina, ali se ubrzano izučava i razvija.

PREGOVARAČ U ENERGETSKOM SEKTORU

Dobar pregovarač uvijek je mnogo vrijedio, a s obzirom na to da je energetski sektor jedna od oblasti koje se vrlo brzo razvijaju, ne treba da nas čudi što je upravo ova pozicija pronašla svoje mjesto među najboljim poslovima.

ANALITIČAR PROIZVODA

Prikupljajući informacije o tržištu i potrošačima, analitičari pomažu kompaniji prilikom vođenja biznisa i donošenja bitnih poslovnih odluka. Upravo ovi ljudi moraju savršeno poznavati navike potrošača i osobine proizvoda koje prodaju, kako bi u najkraćem vremenu

mogli da reaguju u različitim situacijama. Zaduženi su za terenska istraživanja, obradu podataka te izradu izvještaja.

CYBER SECURITY MENADŽER

Kao što sam naziv govori, ova osoba brine se o bezbjednosti podataka na internetu. Na njoj leži velika odgovornost čuvanja baze podataka kojom kompanija raspolaže te osiguravanja bezbjednih kanala komuniciranja i razmjene podataka. U doba kada su informacije najvrednija roba, cyber security menadžer definitivno je jedno od najtraženijih zanimanja.

BIZ&TECH

IBM WATSON

AI KOJI (NE)ĆE PROMIJENITI SVIJET

PIŠE: JELENA BJELAKOVIĆ

„Zlatno dijete“ IBM-a je više bronza no zlato?

m:agazin

KO? ŠTA?

Ako dijelite stav Ilona Maska da će vještačka inteligencija jednog dana sve da nas obriše sa lica Zemlje, onda je sasvim prikladno pitati: Ko je IBM Watson? Ako, pak, smatrate da ovaj scenario pripada samo prosječnim SF filmovima, ostaćete pri pitanju: Šta je IBM Watson?

Priupitate li tvorce, steći ćete utisak da je IBM Watson tehnološka inovacija kojom će homo sapiens moći učiniti doslovno sve - od izlječenja zloćudnih tumora do pravljenja pite na budžetu. No, ne dijele baš svi ovu teatralnu viziju.

Upravo je ovaj jin-jang stavova i „krivac“ što dobar dio javnosti i dalje ne može da percipira samu egzistenciju

Prozvana „Big Blue“, kako zbog dominantne boje, tako i zbog negdašnjeg defakto dres koda koji je podrazumijevao plava odijela i bijele košulje, IBM korporacija je mnogo šta već i ponudila - od bankomata, preko SQL programskog jezika do danas trivijalnih disketa i hard-diskova.

A sa IBM Watson-om - „Big Blue“ je opkladio cijelu kompaniju na tehnologiju koja im može donijeti samo ili potpuni krah stogodišnjeg brenda ili vanserijski uspjeh. Imaju li uopšte asa u rukavu?

KOME? ČEMU?

Od grandiozne premijere pa do ovog trenutka, IBM se drži komercijalizacije svog „zlatnog djeteta“ kao AI platforme

„superkomputera“. A relativno je smislen. IBM Watson objedinjuje vještačku inteligenciju i sofisticiran analitički softver kako bi finalni rezultat bio mašina sposobna da odgovara na pitanja, odnosno da na osnovu dobijenog volumena informacija, ekstrahuje zaključke i dostavlja replike. Ergo, da se pravi da je čovjek.

OD KOGA? OD ČEGA?

Sad već davne 2011. godine korporacija IBM pomela je svijet s nogu kada je njeno „zlatno dijete“ IBM Watson pobijedilo dva takmičara na popularnom američkom kvizu „Jeopardy“. U pobjedonosnom trenutku zaista je bilo teško ne pomisliti da je IBM, kao pionir, uspio da oživi ideju vještačke inteligencije.

za stvarni biznis. Premda nije zamišljen kao gedžet za obične konzumente, oblasti kojima jeste namijenjen na trenutke iniciraju pitanje: A, može li ikako i jedna muzička? Naime, IBM Watson bi trebalo da čovječije sposobnosti imitira u oblastima zdravstvene njege, sajber bezbjednosti, obrazovanja, biznisa, logistike, geonomije, sprovođenja zakona, kulinarstva, finansija, putovanja i veterine.

Fokus IBM-a je od samog početka bio na prodiranju u sferu zdravstva, zbog čega su znatan dio marketinga i zasnovali na komuniciranju o iskorjenjivanju raka. Do kog nivoa utopije se stiglo, najbolje svjedoče tvrdnje poput ove: „Ako mislite da je rješavanje raka kul, onda smo mi kul.“

Ipak, početkom januara 2016, osiguravajuća kuća u Japanu zamijenila je više od 30 radnika IBM-ovim AI sistemom. Prognoza je da će povrat investicije biti ostvaren u manje od dvije godine te će se produktivnost povećati 30%. U Australiji je ministarstvo odbrane je u kasicu prasicu IBM-a stavilo četiri miliona dolara. Sa druge strane, u SAD, Watson primarno biva koristan u domenu zdravstvene njege. Naučen da donosi dedukcije iz oblasti postojećih znanja o šest vrsta raka, asistira ljekarima u istraživanju i dijagnostici. Posebne verzije kreiraju se i za druge oblasti medicine te druga oboljenja, među kojima i ALS. Utemeljena na istini ili ne, medijima cirkuliše informacija da je superkompjuter uspio da otkrije pet novih gena povezanih sa ALS-om.

Uz navedene oblasti, Watson se okušao i u manje rizičnim situacijama, a kako bi cijela priča postala zabavnija, dobio je priliku i da se okuša kao kuvar i montažer. Kako je to učinio? Prosto je naučen tako.

Za kulinarska umijeća kreiran je korpus informacija kako bi mašina bila sposobna da, na osnovu izabranog stila kuvanja, postojećih sastojaka ili prehrambenih preferencija, dostavi recept po traženom ukusu i mirisu. Za montažerski posao je, po objedinjavanju više od 100 trejlera horor žanra, algoritamskim kanalima analizirao seriju vizuala, zvukova i kompozicija, da bi iz 90 minuta Fox-ovog filma „Morgan“ izdvojio 10 ključnih scena za prikladan trejler.

KOGA? ŠTA?

Koga bi trebalo da dotakne funkcionalnost ili nepostojanje iste u liku i djelu IBM Watson-a?

Sam njegov nastanak inicirao je promjenu koja će sigurno ostaviti trag. Već je pomenuto da i uz fanatičnu zanesenost u marketinškom djelovanju, IBM nesumnjivo slovi za pionira vještačke inteligencije, koji se opekao na sopstvenom ražnju predimenzionirajući domete svoje humanolike mašine. Ali, da nije bilo IBM-ovih ražnjića, danas ne bismo imali situaciju u kojoj svaka iole ozbiljna, a globalna tech kompanija investira u svoju verziju AI tehnologije.

Čak i kada bismo stavili po strani inovacije, ostaje pitanje vještačke inteligencije koja se sve više pozicionira, ne kao zamjena čovjeka, no kao mogućnost da čovjek savlada masivni kvantum informacija u 21. vijeku. U tom kontekstu, AI prestaje da bude scenario filma „Ex Machina“ te postaje dio scenarija svakodnevnog života.

Problem s tim je...

OJ, HEJ!

Marketing.

Zbog duboko ukorijenjene poveznice između AI i scenarija „van ovog svijeta“, marketing inženjerskih mašina postao je sve, samo ne zahvalan. Kako mainstream javnosti predstaviti proizvod za koji ona vjeruje da ima veze sa robotima koji mogu da se zaljube, suzu puste, a i u fotelji da se opuste?

IBM i te kako zna da nije lako.

Od predstavnika korporacije rijetko ćete čuti termin „vještačka inteligencija“. IBM je u početničko nedoba kreirao svoju jezičku umotvorinu „kognitivno računarstvo“. Da je greška „Big Blue“ marketinškog tima ostala na

nemudro izabranom terminu, ovaj tekst bi vrlo vjerovatno izrastao u svojevrsnu odu IBM Watson-u. Ali nije.

Kada bi trebalo sumirati marketinšku strategiju koju je IBM poklonio svom „zlatnom djetetu“ kao igračku, izgledala bi otprilike ovako:

1. Promoviši kao tehnologiju koja će iz korijena promijeniti svijet.
2. Opisuj je u stilu apsolutne besmislenosti. Što više kompleksnih konstrukcija - to bolje.

3. Dozvoli novinarima da podivljaju sa click-bait naslovima.

Rezultat: 22 uzastopna kvartala IBM bilježi pad prihoda.

Naravoučenije za sve kompanije: Marketing proizvoda rijetko kad treba da bude brutalna istina, ali nikada ne smije da bude brutalna utopija koja zadire u sferu etike.

S KIM? ČIM?

S kim, čim uopšte radi IBM Watson te da li je sva kritika koja mu se vrti u skutima samo kritike radi ili je iole utemeljena?

S kim radi - tu je stvar sasvim ljudskog lika i oblika. IBM okupi tim stručnjaka iz jedne oblasti, iz kasice prasice

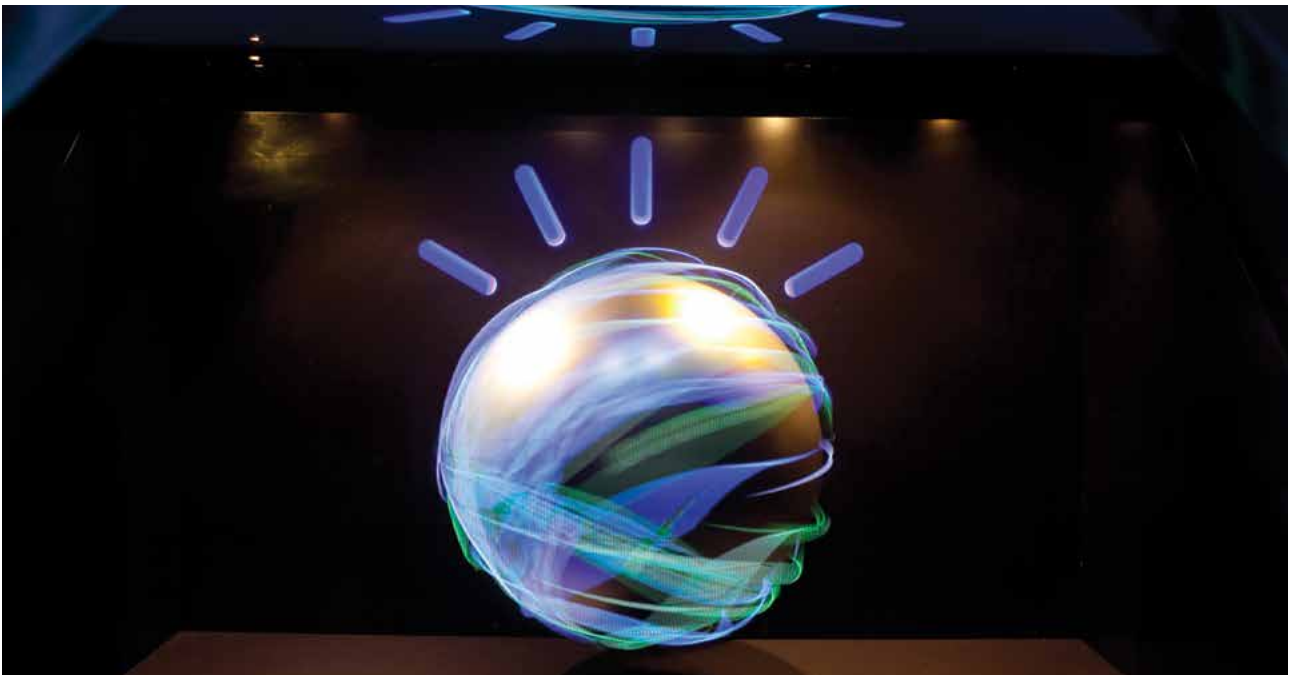
Dedukcija: Kritika nije zasnovana na tehnološkim manama uređaja.

Ali, problem ipak postoji.

Da bi IBM Watson mogao da učini bilo šta, čovjek mora da: a) posjeduje sve informacije iz određene oblasti, b) organizuje ih i c) nauči sistem. A jednom kad bude naučen da raspoznaje specifičnosti određene oblasti, Watson nije sposoban da stvara konekcije sa drugom. Ergo, naučite li ga da misli u domenima onkologije, neće biti sposoban da vam dostavi najosnovnije konkluzije iz oblasti radiologije.

GDJE?

Gdje dalje i kako uopšte? Odluči li „Big Blue“ da se lati

investira u baze podataka, a potom se mjesecima radi na „hranjenju“ IBM Watson-a korpusom informacija na osnovu kojeg će on izvlačiti korisne dedukcije.

Dedukcija: „Zlatno dijete“ IBM-a doslovno je mladunče orangutana - operiše u domenu naučenog.

Čim radi? U igri je sposobnost mašine da skladišti više od 200 miliona stranica informacija, koje obrađuje u poređenju sa šest miliona logičkih pravila. Informacije procesuiru brzinom od 80 teraflopa, a kao da mu to nije dovoljno - ostvaruje san svakog hakera tako što istovremeno pristupa na 90 servera.

vizije svog „zlatnog djeteta“ kao svjetleće kocke koja betmenovski rješava sve goruće probleme čovjeka, ima nade. No, može biti da je „promijeniti svijet“ odveć teška sintagma za kapacitet jedne mašine, osim ako se pod time ne uzima „dugoročna ušteda vremena i samog čovjeka“.

Može biti da je to sve što nam treba od vještačke inteligencije - pomoć prijatelja kako se ne bismo svi jednog dana podavili u moru informacija, u talasima koji su svakog dana sve veći i sve nesigurniji, bez obzira na to idu li ka obali ili bježe od nje.

TEHNOLOGIJE

KOJE SU OBILJEŽILE 2017. GODINU

PIŠE: VANJA STOKIĆ

Pravljenje bilo kakvih lista uvijek je bilo nezahvalan posao, posebno u domenu tehnologije, gdje se svakodnevno objavljuju nove stvari i mijenja tržište. Ipak, određeni proizvodi i pojave svojom inovativnošću i uticajem na javnost zaslužili su da budu izdvojeni iz mase i da ponesu titulu tehnologija koje su obilježile 2017. godinu.

TESLA MODEL 3

U svijetu automobila ova godina će ostati upamćena po Teslinom Modelu 3, za koji se smatra da bi mogao srušiti prepreke koje se trenutno nalaze između ljudi i električnih i hibridnih automobila. Naime, ovaj model je poseban po tome što može preći oko 320 kilometara sa jednim punjenjem, što u drugi plan stavlja njegovu cijenu od 35.000 dolara. Iz kompanije Tesla poručuju da je potražnja ogromna, jer već postoji velika lista čekanja na ovaj automobil.

IPHONE X

Ako je neki telefon tokom 2017. godine izazvao veliku pažnju, onda je to sigurno iPhone X. Odlikuje ga Face ID tehnologija, što praktično znači da ga otključavate samim pogledom na ekran. Njegovi tvorcima kažu da je ova tehnologija mnogo pouzdanija od skeniranja prsta, principa koji je krasio prethodne modele.

FIDGET SPINNER

Voljeli ga ili ne, podržavali ili zabranjivali, Fidget Spinner zaista je obilježio 2017. godinu. Ova vrlo jednostavna igračka zaludjela je djecu, ali i one malo starije, pa smo na svakom ćošku mogli vidjeti nekoga kako lomi prste

pokušavajući da shvati kako se koristi ili pak da obori sopstveni rekord.

POVRATAK STAKLA I METALA

Želeći svojim potrošačima da pruže moderan, sofisticiran izgled, proizvođači telefona odlučili su da izbace plastiku iz upotrebe i vrate se kombinaciji metala i stakla, dok je primjetna i promjena koja se tiče korištenja boja. Naime, brendovi su se fokusirali na crvenu boju, koja je na neki način i obilježila 2017. godinu.

POPULARIZOVANO BEŽIČNO PUNJENJE

Iako bežično punjenje nije novost, jer postoji već godinama, tek protekle godine doživjelo je svoju ekspanziju. Za to je zaslužno povećanje snage punjenja do 7,5 W, a očekuje se da tokom 2018. godine ona poraste na čak 15 W.

DUAL KAMERE

Iako su debitovale davne 2011. godine, dual kamere su tek 2017. postale obavezna karakteristika pametnih telefona. One više nisu rezervisane samo za ekskluzivne modele, a počele su se koristiti čak i na prednjoj strani uređaja.

BIZ&TECH

SAJTOVI I YOUTUBE KANALI KAO ALAT ZA UČENJE

PIŠE: JELENA PRALICA

On-lajn učenje je, kao novi talas obrazovanja, zbog svojih prednosti popularno već godinama. Edukativnim veb-sajtovima i YouTube kanalima za učenje okreće se sve više ljudi, neki zbog toga što im je on-lajn način učenja jednostavniji, jer sve mogu postići iz fotelje u vlastitom domu, drugi jer su mnogi od njih besplatni ili dostupni 24 časa, pojedini, opet, jer prosto nemaju vremena da odlaze na nastavu ili stoga što ne vole rad u grupama.

Zato je tu internet, koji je nepresušan izvor informacija. Koji sajt ili YouTube kanal za on-lajn učenje ćete izabrati, zavisi od sfere vašeg interesa, ali dobra vijest je da je ta sfera toliko uznapredovala da je teško pronaći neku oblast koju ne pokriva. Tako ćete bez problema pronaći kanale koji će vam pomoći da postanete vičniji u programiranju, naučite neki strani jezik, savladate osnovne pismenosti o podacima, ali se i usavršite u matematici, istoriji umjetnosti, biologiji ili, recimo, kuvanju.

EDX.ORG

Besplatno pohađanje on-lajn časova iz različitih oblasti na jednom mjestu, poput arhitekture ili muzike. Potrebno je samo da odaberete oblast koja vas najviše zanima te odredite period u kojem želite da se bavite izučavanjem. Potom dobijate detaljan raspored i plan aktivnosti, a platite samo sertifikat koji dobijate po završetku kursa.

KHAN ACADEMY

Sadrži više od 4.700 video-predavanja, vježbe, nastavne video-sadržaje iz oblasti matematike, fizike, hemije, biologije, istorije, geografije i drugih, prevedene na 23 jezika. Predavanja nisu duža od 10 minuta i svakako vam drže pažnju, a polaznicima omogućavaju da uče u svom ritmu. Partnerstvo imaju sa prestižnim institucijama kao što su NASA, njujorški Muzej savremene umjetnosti i čuveni MIT univerzitet, sa kojima nude specijalizovane sadržaje. Nemaju reklame, oglase i bez pretplate su, a oslanjaju se na zajednicu koja broji hiljade volontera i donatora.

Sajt: <https://www.khanacademy.org/>

YouTube kanal: <http://www.youtube.com/user/khanacademy>

Biblioteka svih video lekcija - <https://www.khanacademy.org/library>

TED.COM

Slogan ovog sajta govori dovoljno: „Ideas worth spreading.“ Ovdje možete pronaći sve potrebno kada je riječ o inspiraciji. Tu su, između ostalog, savjeti eksperata iz raznih oblasti, panel diskusije, prezentacije i konferencije. Osim toga, uspješni pojedinci iz svijeta govore o ključnim elementima iz svoje karijera.

Tu su i dva povezana YouTube kanala:

Ted-Ed - <http://www.youtube.com/user/TedEd>

TEDEducation?feature=g-user-u

TedxTalks - <http://www.youtube.com/user/TEDxTalks>

BOZEMANSCIENCE ILI BOZEMANBIOLOGY

Ukoliko ste neko ko voli ili izučava biologiju, ovo su on-lajn sajtovi za učenje za vas. Posjetioci su Pola Andersena, osnivača ovog sajta, proglasili jednim od najboljih predavača na YouTube-u.

Sajt: <http://www.bozemanscience.com/>

YouTube kanal: <http://www.youtube.com/user/bozemanbiology?feature=g-user-u>

FUNFUNFUNCTION

Matijas Peter Johanson je autor ovog kanala za učenje programiranja, u koji unosi i humor, čime teme koje su za pojedine sve drugo osim zanimljive čini privlačnim. Johanson je ujedno i JavaScript developer u firmi Spotify. Funkcionalno programiranje u JavaScript-u, ES6 ili live-coding projekti, teme su koje možete pronaći na ovom YouTube kanalu. Svaki video traje između 15 i 20 minuta, a autor predstavlja tri pojma iz programiranja koji su direktno ili indirektno povezani.

UČENJE JEZIKA

Za učenje stranih jezika postoji više kanala, odnosno sajtova koji okupljaju zavidan broj pratilaca. Busuu je, recimo, besplatna zajednica za učenje novog jezika sa više od 50 miliona korisnika.

BBC Learning English je kanal medijske kuće BBC koji prati više od pola miliona korisnika. Lekcije su podijeljene po danima, odnosno posvećene, recimo, međunarodnim

vijestima ili poslovnom engleskom, dok je petak rezervisan za iznenađenja.

Fun English je kanal namijenjen klincima. Djeca ovdje mogu učiti engleski jezik pomoću crtanih filmova, pjesmica i dijaloga. Idealan je za uzrast od tri do deset godina.

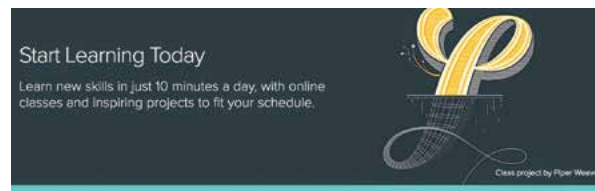
Deutsch Interaktiv je besplatni on-lajn kurs za učenje njemačkog jezika na nivou od A1 do B1. Sve što ste naučili odmah možete i provjeriti, jer vam je na raspolaganju nekih 750 interaktivnih vježbi i testova. Učenje će biti lakše uz radni materijal, gramatičke jedinice te rječnik sa više od 7.000 riječi

DATA CAMP

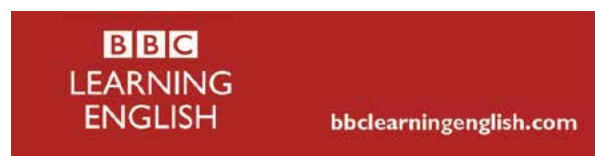
Prevedshodno je namijenjen zaposlenima i studentima koji žele da savladaju osnove pismenosti o podacima. Stoga ga mahom koriste kompanije, univerziteta i institucije. Sadrži kurseve iz programskih jezika R i Python, a pogodan je za grupno učenje.

SKILLSHARE

„Učite drugačije“ slogan je ovog sajta. Donosi zanimljiv model on-lajn edukacije: svako može da uči i svako može da podučava druge. Instruktori određuju cijenu časa (uglavnom između 15 i 30 dolara) i odlučuju da li će držati predavanje jedan na jedan ili će okupiti cijeli on-lajn razred. Raspon oblasti iz kojih se možete obrazovati na ovom sajtu je nevjerovatan. Ovo su kursevi i projekti koji podstiču vašu kreativnost, kodiranje, veb-dizajn, on-lajn marketing, vještine u komunikaciji...

WIN a free one-year membership to
SKILLSHARE

TED Ideas worth spreading

KADA JE VRIJEME DA DIJETE DOBIJE MOBILNI TELEFON?

PIŠE: JELENA PRALICA

Za mnoge roditelje, kad prebole „dječije bolesti“, odluka kad dijete treba da dobije prvi mobilni telefon pitanje je svih pitanja. U moderno doba, kada smo gotovo svi 24 časa uz smartfone, a djeca su, usljed brojnih obaveza roditelja i brzog tempa života, više nego ikad u situaciji da sve ranije postaju samostalna, mnogi su u dilemi kad je pravo vrijeme da njihovo dijete dobije mobilni telefon.

Mnoga istraživanja i studije sprovedeni su na tu temu, postoje i vodiči i zbirke savjeta za roditelje kako da se postave i ograniče djetetu upotrebu telefona na razuman period. Analize pokazuju da pretjerano korištenje interneta kod djece može dovesti do poremećaja u ponašanju, ali i u spavanju i koncentraciji te do nasilničkog ponašanja.

Ako vaše dijete više nije tako malo, njegov rast i razvoj prate nove odluke, na koje i roditelji treba da budu spremni. Jer, iako moderne tehnologije mogu da potpomognu pozitivne pomake u odgoju i razvoju djeteta, ukoliko ih ne koristimo na pravi način, one mogu imati suprotno dejstvo. Opet, sasvim je logično da generaciju Z, odnosno djecu rođenu poslije 2000. godine, koja su faktički odrastala uz moderne tehnologije, društvene mreže ili mobilne telefone, posmatramo i kroz tu prizmu.

Djeca, u prosjeku, dobijaju prvi mobilni telefon oko 10. godine, naveo je u istraživanju Influence Central. Neki mališani, pak, i ranije postanu vlasnici svog prvog telefona, sa sedam godina. S obzirom na to da oko 20 odsto djece uzrasta od osam do devet godina ima svoje mobilne telefone, a u uzrastu od 10 do 11 godina taj broj se udupla, glavno pitanje nije, dakle, kad dati djetetu telefon, jer za to uvijek ima vremena, već kako ga koristiti u funkciji razvoja i boljitka djeteta.

KAKO ODABRATI PRAVI MOMENAT?

Odabrati pravo vrijeme kada će dijete dobiti svoj prvi telefon možda se čini mnogo jednostavnije nego što zapravo jeste. Ta odluka ne zavisi samo od toga kada je vaše dijete spremno na to, već i o vašoj svakodnevi.

Naime, ukoliko dijete ide samo u školu, na neku vannastavnu aktivnost ili ostaje samo kod kuće dok ste vi na poslu, odgovornosti se mijenjaju. Tu je, dakle, presudan period u kojem dijete na taj način postaje samostalnije (recimo, polazak u školu, u koju odlazi i vraća se iz nje samo).

Ukoliko dijete tokom dana ne provodi vrijeme samo, telefon mu i ne treba, pa bi trebalo upravo time da se rukovodite. Zaposlenim roditeljima bi u tom slučaju od pomoći mogao da bude pametni sat za djecu, koji omogućava lociranje, hitne pozive i prati njihove sportske aktivnosti, kakav se može pronaći i u ponudi kompanije m:tel. Dijete na raspolaganju ima SOS dugme i prednju kameru od dva megapiksela, a roditelj je s njim povezan putem aplikacije na svom mobilnom telefonu.

Ipak, kad već odlučite da je vrijeme da dobije telefon, u tom početnom periodu djetetu je dovoljno da dobije „običniji“ model, koji će mu služiti da se javi roditeljima, odnosno bližnjima s kojima je potrebno tokom dana da komunicira.

ČAS O PAMETNIM TELEFONIMA

Pametne telefone, kojima se djeci otvaraju novi vidici, ona bi trebalo da dobiju tek kada mogu razumjeti potencijalne negativne posljedice njihovog korištenja, odnosno interneta i društvenih mreža. Potrebno je sa djecom otvoreno razgovarati o svemu i ukazati im na to da od vas ne kriju ako nešto pogriješe ili im se desi nešto loše, te da ne treba da se boje da ćete se ljutiti na njih. Povjerenje je ovdje veoma bitno.

Opet, ukoliko i sami niste vični upotrebi pametnih telefona, prvo je potrebno da poradite na vlastitoj edukaciji, jer kako mislite kontrolisati dijete ako sami ne znate šta radi? Vremenski umjerena zabava te vrste će ponekad dobro doći da zajedno sa djetetom naučite nešto novo.

ZA POČETAK DOGOVORITE PRAVILA

Međutim, prije nego što vaše dijete dobije telefon, dogovorite neka pravila. Dobra ideja je „pisani ugovor“ koji ih definiše. „Odredbe“, opet, prije „potpisivanja ugovora“ usmeno dogovorite, kako bi djetetu bilo jasno šta od njega očekujete i kako bi „obje strane“ bile zadovoljne. Ovo su neka okvirna pravila, ali spisak je, svakako, moguće modifikovati, shodno adekvatnoj situaciji:

- Svoj broj telefona možeš dati samo bliskim osobama i nikad ga javno ne objavljuj.
- Svoju lokaciju nikada ne dijeli javno.
- Ne komuniciraj s nepoznatim osobama, bilo putem poziva ili poruka.
- Svaku sumnjivu poruku ignoriši, ali je pokaži roditeljima.
- Aplikacije preuzimaj samo uz dozvolu roditelja.
- Vodi računa gdje ostavljaš telefon i uvijek ga zaključaj.
- Ne moraš odmah odgovoriti na našu poruku ako nisi u prilici.
- Telefon se ne koristi tokom nastave.

- Tokom slobodnog vremena mobilni telefon se koristi umjereno.

KONTROLIŠITE DJETETOVE AKTIVNOSTI

Postoje neke telefonske postavke koje mogu pomoći da zadržite svoju djecu na sigurnom i kad dobiju pametni telefon. Roditeljska kontrola se odnosi na uslove koje ste postavili djetetu šta (ne) smije da koristi - neku aplikaciju, društvenu mrežu ili slično, a postoje i mnoge aplikacije na usluzi u Google Play trgovini aplikacija koje omogućavaju roditeljima da stave dodatna ograničenja.

Recimo, aplikacija Qustodio omogućava roditeljima da prate sve tekstualne poruke svoje djece, onemogućava neke aplikacije da rade u određeno doba dana ili čak isključuje pametni telefon na daljinu. Sviđalo se to djeci ili ne, bezbjednost je na prvom mjestu.

RAZGOVOR O ODGOVORNOSTI

Naposlijetku, ključno je sa djetetom razgovarati o tome da je potrebno bezuslovno da poštuje ono što ste dogovorili, jer upotreba mobilnog telefona bi prevashodno trebalo da bude u funkciji potrebe, a ne zabave. Takođe, razgovarajte o etici. Klinci na društvenim mrežama mogu vrlo lako da postanu zločesti, jer se iza ekrana, pseudonima i unutar neke grupe osjećaju zaštićeno i nedodirljivo, pa lako mogu da postanu neosjetljivi i nesvjesni težine i posljedica svojih riječi.

SVJETSKI DOGAĐAJI

WEB SUMMIT 2017

SVIJET NA KORAK DO LETEĆIH AUTOMOBILA

PIŠE: SAVO DRAKULIĆ

Zamislite ogromni muzički festival. Sada zamijenite umjetnike govornicima i dobićete Web Summit. To je vjerovatno jedan od razloga zašto ovo okupljanje nazivaju i tehnološkom verzijom festivala Glastonbury.

Posljednji Web Summit održan je u Lisabonu, u Portugalu, a riječ je o najvećoj tehnološkoj konferenciji u Evropi. Takođe, sa 60.000 posjetilaca, ovaj događaj je, ipak, najpoznatiji kao „Olimpijada za štrebere“. A, evo o čemu se sve pričalo u novembru prošle godine.

Iako ovo zvuči kao neka od onih šablonskih motivacionih rečenica, jedna od najupečatljivijih stvari na Web Summit-u je strast koju svi imaju kada su u pitanju njihovi projekti.

Nevjerovatno je vidjeti ljude vrlo različitih godina, koji su napustili posao koji mrze kako bi stvorili sopstveni startup.

Zapravo, jedna od ključnih poruka sa ove konferencije je da je za uspjeh od presudnog značaja da volite ono što radite, da budete spremni da radite naporno i usredsredite se na prave stvari. Može proći određeno vrijeme dok ne postignete neki rezultati, ali će se on

VLADIMIR KLIČKO:

**„U životu
nemam
probleme,
imam
samo
izazove.“**

Bokser i dvostruki šampion u dizanju tegova može da nam ponudi pogled na to kako se suočava sa svojim životom. Prihvatajući njegove stavove o gledanju na problem kao na izazov, dobijamo uvid u to kako je razmišljanje kao takvo ključni aspekt postizanja uspjeha.

pojavit će kad-tad, a upravo Web Summit pomaže ubrzanju ovog puta do uspjeha.

Kao što smo već naveli, Web Summit je u svojoj posljednjoj iteraciji u Lisabonu okupio na hiljade ljudi iz različitih zemalja. Preciznije, ovdje govorimo o 59.115 ljudi iz 170 zemalja. Prilika za umrežavanje i razmjenu različitih pogleda na stvari je savršena. Kao što je Pedi Kozgrouv rekao: „Web Summit se ne završava u 18 časova, kada se vrata zatvaraju, Web Summit traje četiri dana, 24 časa dnevno.“

Oni koji su bili, kažu da je zaista lako upoznati se s novim ljudima, jer su svi spremni da razgovaraju o svojim projektima, znaju mnogo o radu drugih ljudi i idejama, te razmjenjuju mišljenja o velikim temama koje se tiču našeg svijeta i srodnih svjetskih trendova. Web Summit pruža brojne aktivnosti i svaki trenutak je prilika da se upoznate s nekim novim... Nikada ne znate gdje je ili ko je ključ za vaš naredni projekat.

Dobro, a gdje je u svemu tome tehnologija? Zaista je teško na ovako ograničenom prostoru predstaviti sve zanimljive projekte, ali hajde da pokušamo.

Leteći automobili bili su jedna od vrućih tema o kojima se raspravljalo tokom Web Summit-a, a slavna kompanija Uber vodila je razgovor, rekavši da će oni biti mogući do 2020. godine. Da li će zaista biti? Da li će biti bezbjedni? Da li i kako će to funkcionisati u velikim gradovima? Šta je sa zagađenjem i bukom? Da li će automobilima upravljati ljudi ili mašine? Mnogo je pitanja bez adekvatnih odgovora. Nema sumnje da bi to bio korak naprijed u tehnologiji u našim životima: većinu vremena koje trošimo u saobraćaju, mogli bismo koristiti za produktivne stvari, nesreće bi se izbjegavale, a ovi automobili svima bi bili pristupačni. Naime, prema Uber-ovim podacima, leteći automobili će biti jeftini.

Ipak, ima još mnogo stvari o kojima se raspravlja i, bilo to nekom drago ili ne, ovaj veliki projekat još nije spreman. Možda niste znali, ali pored Uber-a, postoje i druge kompanije koje razvijaju leteće automobile, kao što su Boeing, AirBus i Kitty Hawk, što bi moglo ukazivati na to da smo zapravo bliži letovima na posao nego što nam se čini.

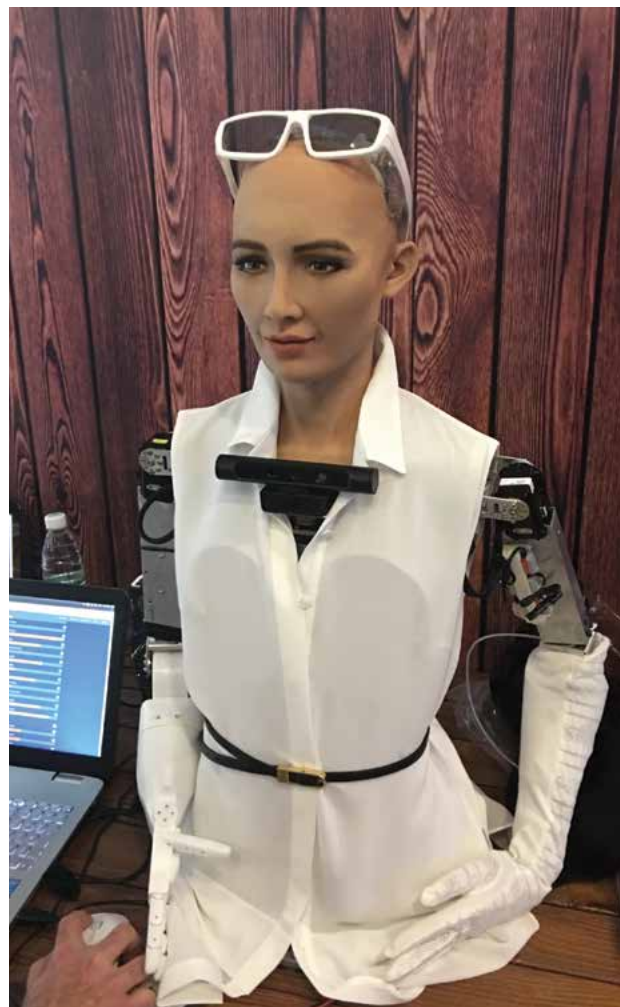
Pričalo se i o vještačkoj inteligenciji, ali ne uvijek u pozitivnom kontekstu. Tačnije, došlo se do zaključka da će roboti preuzimati naše poslove, vjerovatno još i više nego danas.

Dokaz tome je Sofija, koja je ponovo došla u Lisabon. A, ko je Sofija? E pa, Sofija je prvi robot na svijetu koji izjavljuje

čiji je državljanin. Ona govori, odgovara na pitanja, ali ih i sama postavlja te iskazuje neke emocije, poput sreće i ljutnje. Međutim, tokom razgovora ona ne može da razumije baš sve, a neke od njenih ekspresija stvarno su čudne. Sa druge strane, ona uvjerava da nema namjeru da napadne ljude, iako je iskazala svoju želju da preuzme naše poslove.

Dakle, vještačka inteligencija ostaje aktuelna tema i baš zbog toga joj je posvećena velika pažnja tokom Web Summit-a. Uostalom, nije sve tako crno. Pomoću vještačke inteligencije svijet današnjice može se promijeniti nabolje u različitim oblastima, poput borbe sa siromaštvom, zdravlja i obrazovanja, između ostalog. Međutim, kao što je rekao Stiven Hoking, moramo biti pažljivi i definisati neka pravila, da nas ne bi uništila.

Na kraju, raspravljalo se i o vječito gorućoj temi bezbjednosti i privatnosti. Da li je moguće imati bezbjednost bez ugrožavanja privatnosti? To je bila jedna od centralnih

tema tokom Web Summit-a. Bezbjednost mora biti potvrđena kako bi se izbjegli sajber napadi. Međutim, da bi ona bila garantovana, moramo se odreći privatnosti. Ovo je tema koja zahtijeva mnogo pažnje i predostrožnosti, jer privatnost je pravo koje svi imamo i ne bi ga trebalo dovoditi u pitanje. Sve navedeno govori nam da je dug put pred nama i da moramo biti vrlo oprezni u vezi s njim.

NAJBOLJI CITATI SA WEB SUMMIT-A

Nakon 59.000 ljudi, 170 nacionalnosti, pet punih prostorija investitora i startup-ova, ostalo je mnogo toga za razmišljanje i iščekivanje narednog izdanja ovog događaja. U nastavku možete pronaći neke od najomiljenijih citata koji su izrečeni upravo na ovom Web Summit-u.

Stiven Hoking: „Svi vi imate potencijal da pomjerate granice onoga što je prihvaćeno ili očekivano i da razmišljate o široj slici.“

Renomirani fizičar odavno je simbol toga da nemoguće učini mogućim. Na ovom događaju to je naglasio govoreći o odnosu prema vještačkoj inteligenciji, tvrdeći da granice tehnologije treba proširiti i da to može učiniti bilo ko.

Paolo Nespoli: „Nemogući snovi se ostvaruju.“

Ovaj italijanski astronaut, koji je putovao u svemir, simbol je ostvarivanja snova. Nespoli je bio dio revolucionarnog VITA tima, koji razvija tehnologije za stvaranje života u svemiru. Da, dobro ste pročitali. Ako pronalaženje načina za život u svemiru nije ostvarenje nemogućeg sna, onda ne znamo šta jeste.

Dez Trejnor: „Ne možete riješiti svaki problem. Pokušajte da se držite dalje od malih i rijetkih problema.“

Jedan od osnivača kompanije Interkom pokazuje nam važnost usredsređivanja na probleme koji su uobičajeni. Ovo je osnova uspješnog poslovanja: rješavanje pitanja koja prevladavaju u društvu i za kojima vlada visoka potražnja.

Vladimir Kličko: „Morate da volite svoje ciljeve, još bolje, morate biti opsjednuti njihovim ekstremnim oblicima.“

Još jednom ovaj šampion nam daje uvid u to kako je postao najveći na svijetu. Potpuna opsesija njegovim ciljevima i snovima postala mu je stalna motivacija.

NASLOVI

PRIPREMILA:
VANJA STOKIĆ

ANDROID 8.1 OREO

NAPOKON NAM JE STIGAO

Android 8.1 Oreo i sa sobom donio mnogo poboljšanja, koja se većinom odnose na interfejs, ali i prvi mobilni čip koji je razvila kompanije Google. Prve reakcije govore nam da se zaista radi o kolačiću mobilne telefonije.

APPLE

je kupio Shazam,

servis za prepoznavanje muzike i slike, za 400 miliona dolara. Ovo se smatra krupnim korakom kompanije Apple u poslovanju muzičke industrije.

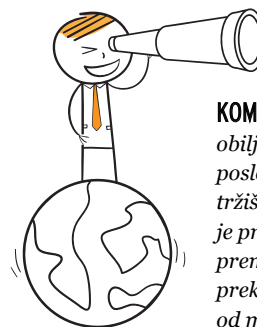

SERVIS GRAMMARLY

*kreirao je novu tastaturu za android telefone, koja tokom kucanja poruke ispravlja gramatičke greške, što je savršeno rješenje za one koji nikada nisu sigurni kako se nešto piše. Međutim, da bi ova tastatura radila, **potrebno je da budete konektovani na internet.***

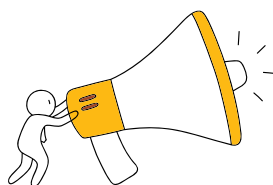
VELIKE KOMPANIJE NASTAVLJAJU RAZVOJ PAMETNIH GRADOVA, KOJI SE TRENUTNO GRADE U TORONTU I ARIZONI, a odlikuje ih manja upotreba energije, manje saobraćaja, bolja prilagođenost klimatskim promjenama, kao i korištenje modernih tehnoloških rješenja, poput automobila kojima nije potreban vozač.

KOMPANIJA SAMSUNG

obiježila je 25 godina poslovanja na kineskom tržištu, povodom čega je predstavila W2018, premijum telefon na preklap, koji je izrađen od metala i stakla.

H U A W E I M A T E 1 0 P R O

oborio je sve rekorde prodaje, zbog čega je naručeno čak 100 odsto više uređaja nego što je prvobitno planirano. Nazivaju ga najpametnijim pametnim telefonom na svijetu, jer uz pomoć nevjerovatnih karakteristika pokazuje šta sve može da uradi vještačka inteligencija.

BRENDOVI KOJIMA VJERUJEMO

HTC U11 Life i LG K10 (2017)

TELEFONI SREDNJE KLASE KOJE ŽELIMO

PIŠE: JELENA PRALICA

HTC je krajem prošle godine predstavio svoj U11 Life model, koji od prvog dana slovi za jedan od boljih mobilnih telefona srednje klase. Zapravo se radi o jedinstvenom uređaju koji krasi brojne specifikacije osmišljene tako da privlače one koji žele u jednom uređaju da dobiju mnogo toga.

Slična situacija je i sa LG-jem, koji je u januaru 2016. godine, na Sajmu potrošačke elektronike u Las Vegasu ozvaničio novo pojačanje u svojoj srednjoj klasi. Tada je predstavio prve modele iz K serije pametnih telefona, koju je uveo nakon serije L, konkretno, modele K7 i K10, a serija je naknadno osvježena modelima K8, K4 i K3.

Iz LG-ja tvrde da K10, ne samo da ima najnapredniju kameru u svojoj klasi, a znamo da LG njeguje reputaciju predvodnika kad se radi o kamerama pametnih telefona, već i da izgleda skuplje nego što zaista jeste. Stoga je dobar izbor za sve one kojima je izgled telefona bitan.

JEDINSTVENI ANDROID ONE

HTC-ov model U11 Life, kao Android One uređaj, ne razlikuje se od bilo kojeg androida po, recimo, aplikacijama koje (ne) bi funkcionisale na njemu, ali ono što ga izdvaja je svakako to što Google za njega garantuje dvije godine nadogradnji i još godinu duže bezbjednosnih zakrpa. Dakle, konkurencija ga ne može kopirati. U11 Life je, kad se sve to sabere i odzme,

android koji krasi tek poneka izmijenjena aplikacija koju je proizvođač zadržao smatrajući da je bolja od one koju nudi Google. HTC se u ovom slučaju odlučio za kameru i proširenje koje se odnosi na Edge Sense (može se podesiti za rad s više aplikacija), što ga, uz Android One platformu, na neki način i izdvaja u odnosu na konkurenciju.

Tako ovaj telefon dolazi u dvije verzije: Android One i Sense, pri čemu Sense model koristi HTC korisnički interfejs preko Android 7.1 Nougat softvera, ima preinstaliran Amazon Alexa i Google Assistant i biće dostupan u Sjevernoj Americi. Android One varijanta stiže za ostatak svijeta, uz izvorni i neizmijenjeni Android 8.0 Oreo softver.

Već na prvi pogled jasno je da je ovo nasljednik „slavnog“ U11. Ovo je uređaj veličine 149,09 x 72,9 x 8,1 mm i težine 142 grama, za one koji traže dobre karakteristike i ekran (5,2 inča, Full HD 1080p (1.080 x 1.920) Super LCD, zaštitno Gorilla staklo), najnoviji android operativni sistem, umjerene dimenzije i kameru sa stacking tehnologijom i još sve to po prihvatljivoj cijeni. Da ne zaboravimo, uređaj je vodootporan. I da, sve ovo čini ga jedinstvenim.

Processor sa Snapdragon 630 čipsetom, uz 3 GB RAM-a i 32 GB interne memorije, nešto je očekivano za ovu klasu uređaja. Ipak, pohvalni dodaci su svakako i IP67 sertifikat, odnosno slot za microSD kartice. Na zadnjoj strani je „liquid surface“ dizajn sa izdržljivim akrilnim staklom, pa telefon mijenja boje kad ga pomjerate.

Od njegovih 16 MP kamera boljih u ovoj klasi nema. To može da zahvali HDR Boost algoritmu, koji radi i na prednjoj kameri. Međutim, kamera nema optičku stabilizaciju slike (OIS), što pojedini navode kao nešto što bi voljeli da krasi ovaj uređaj, ali ističu da, uprkos tome, uređaj rijetko muti fotografije. Ispod ekrana je čitač otiska prstiju, kao najbolja biometrijska zaštita, a uređaj preko USB Type-C napaja 2.600 mAh baterija.

PRVI LG MODEL IZ K SERIJE

Model LG K10 (2017) odlikuje zanimljiv dizajn - 5,3-inčni ekran je izrađen u 2.5D tehnici sa zakrivljenim staklom Gorilla 3, koje ga štiti od ogrebotina. Uz dimenzije 148,7 x 75,3 x 7,9 mm i masu od 142 grama te 2 GB radne memorije i zaobljen dizajn, K10 je zanimljiv

telefon, a poseban šarm daju mu detalji bakarne boje, na crnoj, zlatnoj ili titanijumskoj podlozi, dakle, dvobojna komponenta.

Posmatran s prednje strane, uređaj podsjeća na raniji LG G2. Plastični okvir spaja prednju i zadnju stranu kućišta, a otvaranjem poklopca na zadnjoj strani, koji ima brušeni uzorak, na uvid vam dolaze baterija i nanoSIM kartica te slot za microSD. Ispod kamere su LED lampica, kao i tipke za otključavanje ekrana, odnosno pokretanje/isključivanje uređaja. Ekran se u crnoj boji ne razaznaje, što uređaju daje dodatnu dozu atraktivnosti. Najveća mana je, čini se, to što nema LED lampicu za obavještenja.

Svojom rezolucijom od 720 x 1.280 piksela, uz gustoću od 277 piksela po inču, nije baš nešto najbolje te vrste što ste ikad vidjeli na jednom telefonu, ali veličinom svog ekrana to svakako može da nadoknadi, pa vrijeme koje koristeći ovaj telefon provodite na internetu, odnosno uz igrice ili filmove, pričinjava pravo zadovoljstvo. Uz sve to, kako je blago zaobljen prema bridovima, telefon lijepo naliže u ruku i ne klizi, a tipkanje je precizno i ugodno.

Zadnja kamera ima 13 megapiksela, LED lampicu i podršku za 1080p video-zapise, a prednja pet megapiksela i 1080p za video-zapise. Zadnja nudi i omjer 1:1 ako fotografiju želite, recimo, postaviti na Instagram. Tokom snimanja u HD i full HD rezoluciji, te s HDR-om, na raspolaganju vam je i čitava kolekcija foto-efekata, tačnije njih osam. Fotografiju karakterišu jasne boje i dobra oštšina, čiji je manjak vidljiv tek kada maksimalno zumirate snimak. Povlačenjem prsta po ekranu prebacivati možete sa prednje na zadnju kameru i obrnuto. Za ljubitelje selfija, prednja kamera, uz maksimalno osvijetljen ekran, nudi i Gesture Shot. To znači da, ako ispred kamere dlan skupimo u pesnicu, selfi nastaje za tri sekunde, a ako to uradimo dva puta, dobićemo četiri uzastopne selfi fotografije.

Baterija je promjenjiva, kapaciteta 2.800 mAh, a uz telefon dobijate i bijele stereo-slušalice, adapter za punjenje izlazne snage 1,2 A te microUSB kabl, dug jedan metar. Muzički plejer i FM radio potpadaju pod multimedijalni dio.

Oba pomenuta modela dostupna su u ponudi kompanije m:tel.

ŽELEĆI DA KORIŠTENJE I BORAVAK PUTEM OVE PLATFORME UČINE ŠTO UGODNIJIM, *kreatori sajta pozivaju ljude da im jave ukoliko ih posjetioci nekog od Airbnb smještaja ometaju – praveći buku, ostavljajući nered u zgradi ili blokirajući parking.*

PRIČA O USPJEHU

DUŠECI VRIJEDNI 30 MILIJARDI DOLARA

PIŠE: VANJA STOKIĆ

Pokušavajući da zarade novac za kiriju, dvojica studenata su sasvim slučajno pokrenula jedan od najpopularnijih servisa za traženje smještaja – Airbnb.

Sve je počelo vrlo naivno i bez nekog konkretnog plana, kao i kod velikog broj kompanija. Džo Gebija i Brajan Česki bili su dvadesetsedmogodišnji studenti u San Francisku, koji su odlučili turistima da iznajme, ni manje ni više, nego duške na naduvavanje. Naime, u njihovom gradu održavala se konferencija zbog koje su smještaji u hotelima i hostelima davno bili rasprodani. Dosjetili su se da u svoj stan ubace tri duška na naduvavanje, a zatim naprave stranicu airbedandbreakfast.com (dušek na

naduvavanje i doručak), putem koje su ponudili svoje usluge posjetiocima konferencije. Sve su uradili za samo 24 sata, a kada su objavili stranicu, rezervacije iz cijelog svijeta samo su pristizale.

Naravno, ta pomama za spavanjem na dušecima nije bila zbog vrhunskog smještaja i niske cijene, već zbog toga što su sve ostale opcije bile istrošene. Iz ovog iskustva Džo i Brajan shvatili su da ovaj vid usluge ima veliki potencijala,

jer postoji mnogo zainteresovanih. Naredni korak bio je vrlo logičan - unaprijediti svoju ideju i uključiti više ljudi u cijeli proces.

Odlučili su da omoguće ljudima da putem njihove stranice nude svoje kuće, stanove i sobe za iznajmljivanje, a da zarađuju tako što će dobijati procenat od svakog noćenja. Na samom početku suočili su se s nedostatkom finansija, jer su morali uložiti novac kako bi platforma zaživjela. Investitori nisu željeli učestvovati, jer nisu vidjeli zašto bi neko spavao u tuđem stanu i još platio za to.

Pošto su ostali sasvim sami, momci su odlučili da nabave novac kako znaju i umiju. Tokom predsjedničke kampanje Baraka Obame 2008. godine, oko 800 ljudi prijavilo se na njihovu stranicu i ponudilo smještaj onima koji su željeli prisustvovati konvenciji budućeg predsjednika. Stranica još nije bila tehnički osposobljena da njeni osnivači zarađuju od svog posredovanja, pa su Džo i Brajan morali smisliti drugi način za prikupljanje početnog kapitala.

Odlučili su da iskoriste Obamin događaj na svoj način i zarade novac. Kupovali su jeftine žitarice, koje su prepakivali u kutije s Obaminim likom, a zatim ih prodavali. Ispostavilo se da je ovo bila odlična biznis ideja, preko koje su zaradili oko 25.000 dolara. Cijena jedne kutije bila je 40 dolara. Pošto im je nedostajalo još sredstava potrebnih za pokretanje platforme, prijavili su se u startup inkubator, gdje su dobili preostali iznos.

Međutim, kada su otklonili prvi problem i konačno pokrenuli platformu, naišli su na novu prepreku. Promet je stagnirao, jer se nisu pojavljivali novi turisti, ali ni iznajmljivači smještaja. Shvatili su da je srž problema u lošoj prezentaciji ponude, jer su stanovi izgledali mnogo bolje uživo nego na stranici, pa nisu bili privlačni ljudima koji su ih mogli procijeniti samo na osnovu nekoliko loših fotografija.

Postalo je jasno da moraju poboljšati način predstavljanja na sajtu, pa su kupili kvalitetan foto-aparat i besplatno fotografisali smještaje koji su bili u ponudi. Rezultat je bio fenomenalan - broj noćenja je porastao dva puta. Vođeni tim iskustvom, zadržali su uslugu besplatnog fotografisanja sve do danas, kada zapošljavaju nekoliko stotina fotografa širom svijeta, čiji je zadatak vizuelno predstaviti smještaj najbolje što mogu.

Već sredinom 2009. godine njihovu platformu koristilo je oko 10.000 ljudi, a ime su skratili na airbnb.com, što se zadržalo do danas. Kako im je rasla popularnost, tako su postajali zanimljivi i investitorima. Interesantno je da je potencijal ove platforme prepoznao i glumac Ešton Kučer, koji se upisao među prve ulagače.

Taman kada je sve krenulo kako treba i posao se počeo širiti, javili su se novi problemi. Korisnici jednog smještaja uništili su stan koji su iznajmili, pa je vlasnica bila u problemu. Pošto se našla na nepoznatom terenu, Airbnb ekipa nije se najbolje snašla na samom početku i ignorisala je problem, umjesto da proba da ga riješi. To im je donijelo negativan publicitet, koji su morali čim prije ispraviti. Riješili su da ljudima koji nude smještaj ponude osiguranje, koje će ih zaštititi ako gosti naprave štetu tokom svog boravka. Posvetili su se kreiranju boljeg iskustva, kako za goste, tako i za iznajmljivače smještaja.

Na ovoj platformi danas možete pronaći smještaj u svakom kutku svijeta, a na raspolaganju su vam sobe, stanovi, vile, brodovi, kućice na drveću... Sve što vam padne na pamet. Zamjerka ovoj platformi jeste nepoštovanje zakona koji se odnose na iznajmljivanje smještaja. Ekipa zaista naglašava svima koji nude smještaj da bi trebalo da rade po zakonima koji regulišu ovu oblast i ne upliću se u sivu ekonomiju, ali sve ostaje samo na riječima. Za razliku od njih, Booking.com uopšte ne dozvoljava objavljivanje oglasa na svojoj stranici dok iznajmljivač ne dostavi dokument kojim potvrđuje kategorizaciju smještaja.

Vrijednost kompanije procjenjuje se na 30 milijardi dolara, a ne smijemo zaboraviti da je sve krenulo iz studentskog stana sa tri dušeka na naduvavanje.

TESTIRAMO

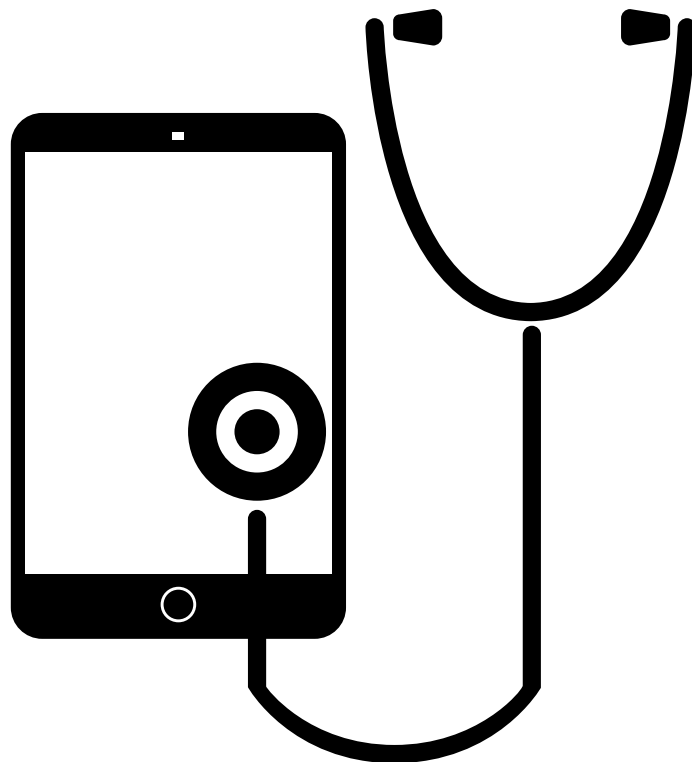
SAMSUNG GALAXY J5 (2017):

NAJNAPREDNIJA VERZIJA
POPULARNOG MODELA

PIŠE: SAVO DRAKULIĆ

Samsung-ova linija Galaxy J veoma je tražena među korisnicima koji žele brendiran uređaj, a da istovremeno nije preskup. Tome u prilog ide i činjenica da je južnokorejska kompanija odlučila da već treću godinu zaredom izbaci uređaj J5, koji je, naravno, napredniji od svojih imenjaka. Zato ovaj pametni telefon dolazi pod jednostavnom oznakom J5 (2017), kako bi se napravila jasna razlika između njega i modela J5 (2016), odnosno J5 modela koji je debitovao 2015. godine.

Kao što smo već naveli, J5 (2017) ide korak naprijed u odnosu na gorespomenute modele, a to se ponajviše ogleda u novim materijalima i dizajnu. U praksi to znači da je odbačena plastika u korist kućišta sa mjerama 146,2 x 71,3 x 8 mm, koje teži 160 grama i u potpunosti je načinjeno od metala.

Istinu govoreći, dizajn nije originalan, ali treba cijeniti napredak u odabiru materijala, kao i veoma kvalitetnu izradu. J5 (2017) usvaja klasični Samsung-ov izgled, što podrazumijeva zaobljene ivice, logo na neprozirnoj pozadini i iznad displeja, kao i dugme za napajanje na desnoj te kontrolu jačine zvuka, koja se nalazi na lijevoj strani. Na istoj strani je i slot za dvije SIM kartice, od kojih se u veći od njih, po potrebi, može staviti microSD kartica.

Na prednjoj strani naći ćete glavno dugme, koje je klikabilno, a takođe služi i kao čitač otisaka prstiju. Čitač možda nije jedan od najbržih na svijetu, ali zato ne

pravi nikakve greške. Pored čitača, tu su i standardna dva tastera (za korak unazad i multitasking), čija je manjkavost to što nisu osvijetljeni. Na ovom modelu nećete naći ni LED lampicu za obavještenja.

Kako smo već navikli od Samsung-a, ovaj telefon ima dobru ergonomiju i ne klizi čak i kada se spusti na potpuno glatke površine. Ako bi ga vizuelno trebalo porediti sa drugim modelom, recimo da je njegov opšti izgled sličan onom koji ima Galaxy A5 (2017). Uz telefon ćete dobiti punjač, microUSB kabl i par slušalica sa mikrofonom. Dolazi u četiri različite boje, i to crnoj, zlatnoj, rozoj i plavoj.

Samsung Galaxy J5 (2017) krasi 5,2-inčni Super AMOLED ekran sa rezolucijom od 1.280 x 720 piksela, što rezultuje sa 282 ppi. Sadržaj na ekranu je vidljiv čak i kada je izložen sunčevoj svjetlosti, a u postavkama možete podesiti njegovu osvijetljenost na automatski režim i pustiti da senzor uradi svoj posao.

Boje su svijetle, tipične za Samsung, a u namjenskom meniju možete ih izbalansirati, kako biste promijenili izgled bijelih tonova i to tako što ćete odabrati jedan od četiri režima ekrana (Active, AMOLED Cinema, AMOLED Photos ili Basic) te aktivirati filter plavog svjetla, tako da ne naprezete oči previše tokom upotrebe uređaja noću.

Kao i njegovi rođaci, model J5 (2017) za operativni sistem koristi Android 7.0 Nougat. Interfejs je fluidan i prijatan za

korištenje. Fioka aplikacija dostupna je prevlačenjem prsta po ekranu prema gore, a prevlačenjem prema stranama krećete se između aplikacija. Prethodno instalirane aplikacije ne mogu se deinstalirati, već se onemogućavaju pritiskanjem i zadržavanjem nekoliko sekundi.

Spomenimo i mogućnost prilagođavanja boja foldera jednostavnim dodiranjem. Ono što će vas možda iznenaditi je Dual Messenger, koji vam omogućava kreiranje drugog naloga za aplikacije kao što su Facebook ili Skype, kao što to možete učiniti uz pomoć, recimo, Twin App-a na Huawei uređajima.

Kada govorimo o memoriji, J5 (2017) dolazi u nekoliko kombinacija, koje se kreću od 16 do 32 GB interne i od 2 do 3 GB radne memorije. Iako 16 GB interne memorije nije mnogo, potencijalni problem ovog tipa lako se rješava pomoću microSD slota, koji prihvata kartice do 256 GB memorijskog prostora.

Samsung Galaxy J5 (2017) pokreće Exynos 7870 octa-core 1,6 GHz procesor, dok je za grafiku zadužen Mali T-830 MP1. Performanse su veoma dobre za procesor i uređaj ovog cjenovnog ranga. To znači da u svakodnevnoj upotrebi nećete imati nikakve probleme.

Iako J5 (2017) ima samo jedan zvučnik, nećete biti razočarani u pogledu kvaliteta zvučnog doživljaja, a tokom poziva nećete imati probleme sa glasnoćom ili

prijemom. Podmeni Audio Quality and Effects omogućava pristup ekvilajzeru, kako biste podesili bas i visoke tonove, što vam omogućava da prilagodite audio-doživljaj vašim željama. Takođe, postoji i integrisani FM radio.

Kamera uređaja je poboljšana u poređenju sa prethodnom generacijom: postoje dvije 13 MP kamere (S Sony IMXS258 senzor) - na poleđini i na prednjoj strani. Pored LED blica, ovo omogućava kvalitetne snimke kada je svjetlo dobro. Kada se uslovi osvijetljenosti pogoršaju, uzimajući u obzir rang J linije, rezultati su solidni. Kvalitet selfija je iznenađujuće dobar, a boje su vrlo slične realnim. Za naprednije korisnike, tu je Pro režim kamere, za fina podešavanja.

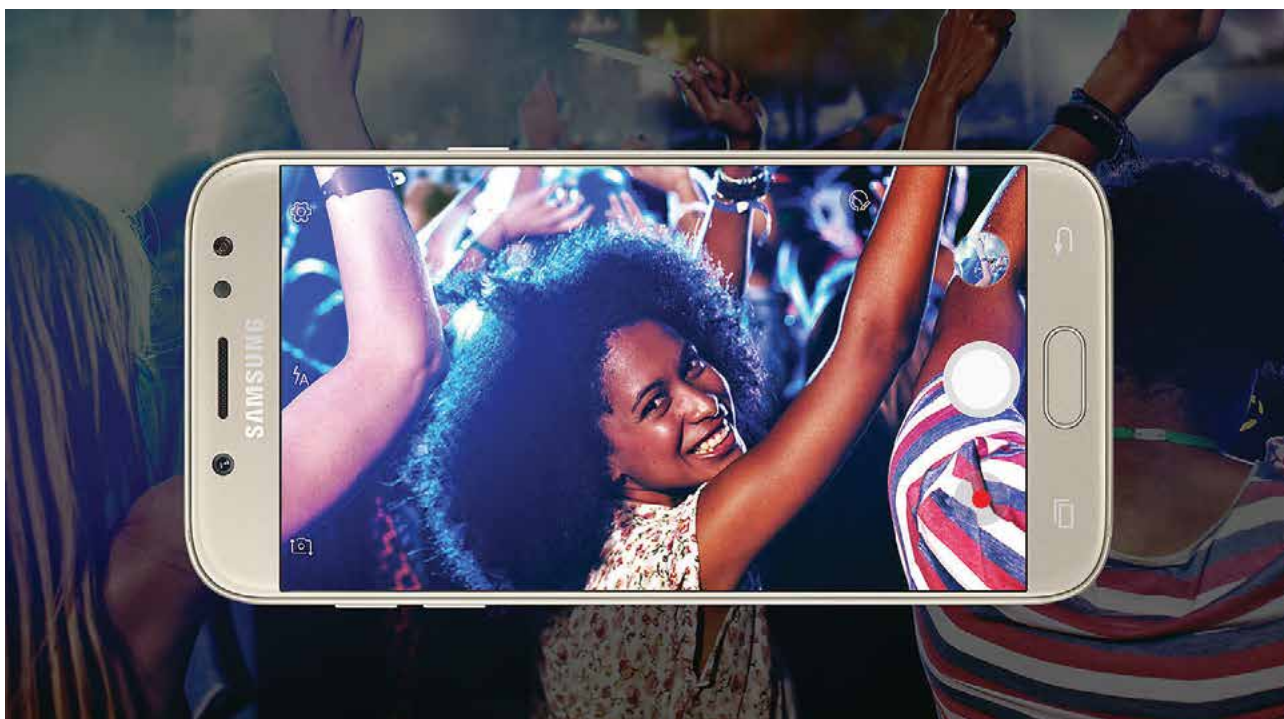
Takođe, jedna od prednosti telefona je i baterija od 3.000 mAh.

Kada se podvuče linija, iako nije model koji pomjera granice, J5 (2017) nudi elegantniji dizajn od prethodne generacije i posjeduje čitač otiska prsta, a treba spomenuti i dug radni vijek baterije, kao i veoma lijepe fotografije u uslovima dobrog osvijetljenja, pri čemu će vas kvalitet selfi fotografije ugodno iznenaditi.

Sve u svemu, J5 (2017) je poboljšana verzija, koja će sasvim sigurno zadovoljiti manje zahtjevne korisnike. Ovaj uređaj možete pronaći i u ponudi kompanije m:tel, po cijeni već od 1 KM uz tarifni model Pretplata:XL.

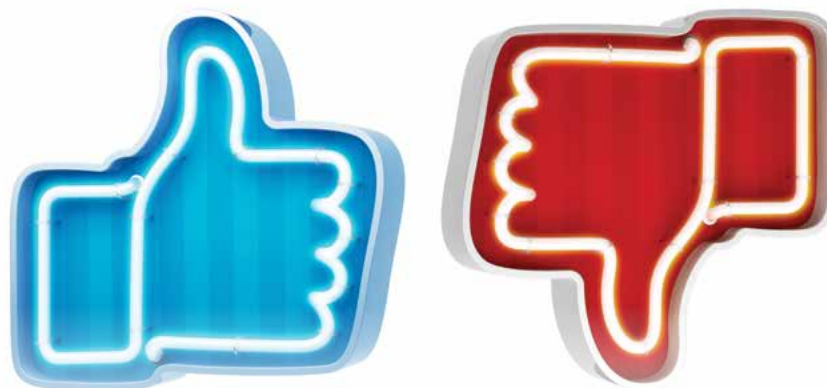

*Odbačena je plastika u korist
kućišta koje je sada u potpunosti
načinjeno od metala.*

SOCIAL SPACE

SVIJET DRUŠTVENIH MREŽA U 2017.

PIŠE: JELENA PRALICA

Društvene mreže tokom 2017. pokazale su svoju moć. Da, s pravom tako nešto možemo reći, s obzirom na to da su upravo one na svojevrsan način obilježile prethodnu godinu. Jer, ako se izmaknemo iz žargonskog miljea i s malo više analitike posmatramo stvari – zaista je istinita ona da sve što nije osvanulo na društvenim mrežama, nije se ni dogodilo.

Prisjetimo se samo globalnih političkih okršaja protekle godine, u kojima su društvene mreže imale veliki, ako ne i presudan uticaj. Nedavno sam naišla na komentar jednog stručnjaka za komunikacije, koji je to lijepo opisao, navodeći da smo se taman u posljednjih 100 godina navikli da se na rezultate izbora može uticati putem štampe, radija i televizije, a sada odjednom, vidi čuda, to je moguće i putem društvenih mreža!

„Način na koji svjetski lideri i političari koriste platforme kao što su Twitter je bez presedana“, za CBC je kazao Dejvid Blek, profesor komunikologije i kulture na Royal Roads University-ju u Viktoriji.

FACEBOOK

I protekle godine posjedovao je najveći dio kolača kada su u pitanju društvene mreže. Krajem juna, Mark Zuckerberg na svom profilu slavodobitno je objavio da se njegova zajednica zvanično sastoji od dvije milijarde korisnika. Uz to, Messenger i WhatsApp imaju najviše korisnika, svaki po 1,3 milijarde, a kako su obje platforme u vlasništvu Facebook-a, to dovoljno govori o uticaju ovog internetskog diva. Najprisutnije su bile teme koje se odnose na ljudska prava, tragedije i prirodne katastrofe, poput 8. marta i srodnih pitanja, zemljotresa u Meksiku ili napada u Mančesteru.

INSTAGRAM

Mreža u vlasništvu Facebook-a, ubrzano se približavala cilju da postane servis sa više od milijardu korisnika. Takođe, dnevno je imala 500 miliona aktivnih korisnika, a u odnosu na 2016. godinu, četiri puta više video-zapisa. I sve više oglašivača prošle godine ovdje je bilo prisutno – u jednom momentu više od dva miliona. Bijonse, Kristijano Ronaldo i Selena Gomez su osobe čije su postove ljudi najviše lajkovali, dok je #love drugu godinu zaredom bio najkorišteniji hashtag.

TWITTER

Platforma koja je bila od ključnog značaja kada je riječ o uticaju političkih ličnosti, ali i nekih pokreta. Američki predsjednik Donald Tramp je svjetski lider koji je zasigurno bio najaktivniji na Twitter-u, a tu je i pokret #metoo, koji su pokrenule žene iz Holivuda ukazujući na seksualno nasilje. Ipak, najpopularniji prošlogodišnji tvit je onaj bivšeg predsjednika SAD Baraka Obame, u kojem je, poslije nasilja u Šarlotsvilu, citirao Nelsona Mandelu, a koji je lajkovan tri miliona puta.

SNAPCHAT

Sa oko 161 milion aktivnih korisnika, aplikacija je 2017. doživjela najveći redizajn u svojoj šestogodišnjoj istoriji. Sada ima novi algoritamski sortiran korisnički feed, odnosno odvaja sve interakcije sa prijateljima.

SOCIAL SPACE

” Facebook

Vještačka inteligencija će ubuduće poslužiti ljudima iz Facebook-a da otkriju da li neko od korisnika te društvene mreže razmišlja o izvršenju samoubistva. Mehanizmi za obilježavanje objava korisnika koji žele sebi da oduzmu život su i do sada postojali, ali će novi alat dovesti do toga da takvi postovi budu pronađeni prije nego što ih neko objavi, što može pomoći u prevenciji. Novi sistem testira se u SAD.

PRIPREMILA: JELENA PRALICA

” Pinterest

Na osnovu aktivnosti i objava više od 170 miliona korisnika, Pinterest je objavio listu vodećih trendova u 2018. i to u kategorijama: hrana i piće, ženski stil, muški stil, ljepota, uređenje enterijera, putovanja, wellness, roditeljstvo i djeca, hobiji i interesi te događaji. Navode da će, između ostalog, popularna biti jednodnevna putovanja, poster i velike fotografije na zidovima te male tetovaže na prstima.

” Instagram

Funkcija praćenja nekog hashtag-a testirana je u novembru prošle godine, a sada je dostupna svim korisnicima. To znači da za nekim koji vam se dopao više ne morate lutati pretražujući objave, već prosto treba da kliknete na #hashtag i pred vama su rezultati, odnosno fotografije i video-sadržaji koji vas interesuju.

” Linked In

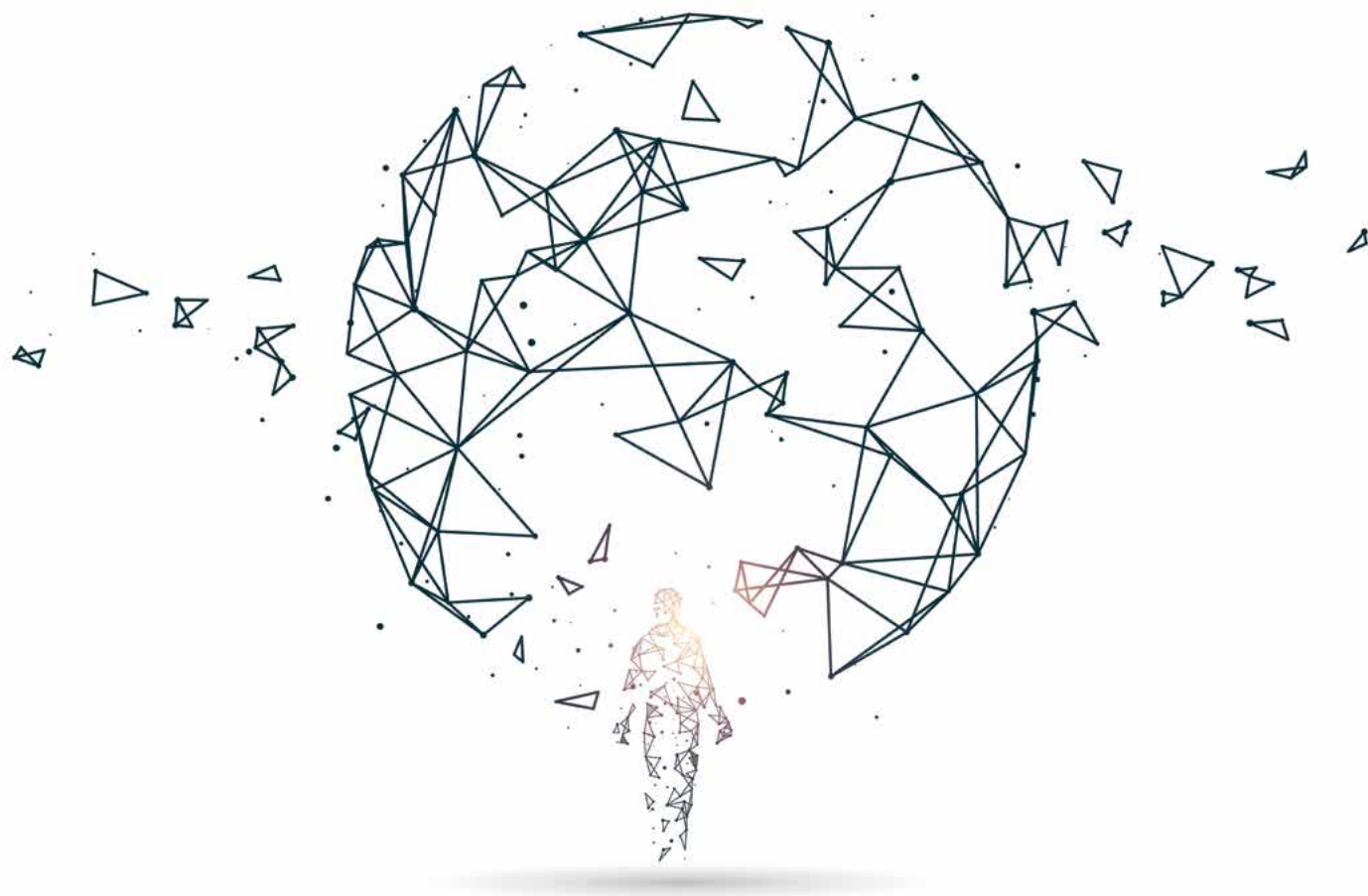
Korisnike ove poslovne društvene mreže krajem prošle godine dočekaće je redizajnirani izgled, a cilj je da korisnici na računaru imaju slično iskustvo kao kada koriste aplikaciju na svom pametnom telefonu.

” Doctor Who

Glumac Piter Kapaldi krajem 2017. godine ulogu Doctor-a Who-a predao je Džodi Vitaker. Kako bi gledaocima ta primopredaja bila što prirodnija, Facebook je svima koji to žele omogućio da, uz pomoć specijalnog objektiva, vide kako bi oni izgledali u toj ulozi, tako što bi korisnici uključili Facebook-ovu kameru, kliknuli na ikonicu čarobnog štapića i izabrali logo Doctor-a Who-a.

MREŽA

DIGITALNI SVIJET

PIŠE: DARKO BAJIĆ

Zahvaljujući sve većem broju on-lajn uređaja, stvarni, fizički svijet sve više dobija digitalne obrise. Broj povezanih uređaja neprekidno raste ogromnom brzinom pa je kompanija Gartner, koja se bavi istraživanjem razvoja informacionih tehnologija, procijenila da će 2020. godine biti preko 21 milijarde raznih on-lajn senzora i korisničkih uređaja koji će, uslovno rečeno, činiti digitalnu kopiju svijeta oko nas.

Taj digitalni svijet raste pred našim očima, a s njim se razvijaju i nove tehnologije koje taj svijet opisuju, analiziraju i tim svijetom upravljaju. Da bismo što bolje razumjeli budućnost, potrebno je razumjeti pravce i razvoje tih novih tehnologija. Da li će se vještačka inteligencija šire primjenjivati ili će ostati unutar područja neuronskih mreža? Da li će digitalne valute nastaviti svoj rast ili će se rasprsnuti poput mjehura od sapunice?

Krajem svake kalendarske godine IEEE Computer Society i Gartner daju svoja predviđanja razvoja novih tehnologija u narednoj godini. Prema zajedničkim predviđanjima za 2018. godinu, tehnologije koje će imati najveći rast su: razvoj vještačke inteligencije, upotreba digitalnih valuta, razvoj blockchain tehnologije, robotika, inteligentne aplikacije i analitike i, naravno, sajber-bezbjednost. IEEE je istakao i mašinsko i duboko učenje koje je na vrhuncu razvoja, jer se uveliko razvijaju aplikacije koje koriste prepoznavanje slika, video i audio snimaka i koje se koriste u velikim data centrima Amazon-a, Google-a, Microsoft-a i drugih kompanija.

INTELEKTNI SISTEMI

Veliki broj povezanih uređaja uzrokovat će stvaranje digitalnih eko-sistema, koji će komunicirati nezavisno od ljudi. To se najbolje može primijetiti u auto-industriji, gdje se novim modelima automobila dodaju raznovrsni senzori i aplikacije kao pomoć u vožnji. Kompanija Honda predstavila je Safe Swarm aplikaciju, koja je nastala oponašanjem kretanja riba u ribljem jat. Kao što ribe u jat komuniciraju sa najbližim do sebe, tako prilikom saobraćajnih nezgoda ili zagušenja automobili prosljeđuju informacije sebi najbližim automobilima kako bi se izbjegle gužve i preporučili pravci kretanja.

Prema prognozama iz Gartner-a, evolucija inteligentnih sistema sa kolektivnim zaključivanjem biće jedan od strateških trendova u 2018. godini.

DIGITALNI BLIZANCI

U kontekstu IoT, sistem uređaja koji je povezan s nekim objektom ili sistemom u realnom svijetu predstavlja njegovog digitalnog blizanca i pruža informacije o njegovom stanju i promjenama. Digitalni bliznac, podržan vještačkom inteligencijom, pružat će napredne simulacije i analize koje je bi bilo teško izvesti na originalu, unaprijedit će efikasnost i omogućiti poboljšanja.

DIGITALNE VALUTE I SAJBER-BEZBJEDNOST

Bitcoin i Ethereum, kao i nove valute Litecoin, Dash i Ripple, postat će šire prihvaćeno sredstvo plaćanja, što će biti razlog da se usavrše sistemi zaštite od sajber-kriminala. Zaštita podataka je dinamičan problem i neke prijetnje je teže identifikovati. Sajber-bezbjednost postaje esencijalna za svakodnevni život i poslovanje, napadi postaju sve više sofisticirani, a IT sve teže pronalazi adekvatne odgovore. Iz tog razloga u zaštitu podataka uključit će se i vještačka inteligencija kako bi se poboljšala analiza podataka.

ROBOTI

Posljednjih nekoliko godina povećana je dostupnost robota na tržištu, naročito za sofisticirane vojne i industrijske namjene. IEEE predviđa da će roboti uskoro naći svoju primjenu u medicini, prvenstveno za njegovanje, a kasnije i za druge svrhe.

TEHNOLOŠKE ASISTENCIJE

Na potpuno autonomna vozila morat ćemo još sačekati zbog zakonskih regulativa, adekvatne zaštite od hakerskih napada, ali i zbog kompleksnih društvenih interakcija koje se dešavaju pri vožnji, a koja su još uvijek komplikovana za robote. Sa druge strane, razvija se podrška za automatsku asistenciju pri vožnji, kao što je asistencija pri parkiranju, video-prepoznavanje vozača, uzbunjivanje prilikom prelaska linije i identifikovanje prepreka.

VJEŠTAČKA INTELIGENCIJA

Mogućnosti vještačke inteligencije u boljem odlučivanju, kreiranju poslovnih modela i korisničkom ugođaju pokrenut će izradu AI strategija za preduzeća. Prema rezultatima nedavne ankete kompanije Gartner, veliki broj kompanija radi na prikupljanju informacija za izradu takvih strategija, a neke su već ostvarile napredak u AI rješenjima.

Uz sve veći napredak dubokog učenja, robotike, tehnološke asistencije i AI aplikacija, tehnologija je blizu granice društvene mogućnosti da se lako kontroliše. Glavne etičke smjernice i zakonske regulative već su analizirane i u različitim aspektima se primjenjuju u inteligentnim i autonomnim sistemima, kao i u sajber-bezbjednosti. Pošto stalni razvoj tehnologije stvara i nova etička pitanja, veoma je važno da se ona dobro razmotre, a zaključci usvoje da bi napredak neometano tekao.

BRENDOLOGIJA

Trendovi koje vaš
brend treba da
isprati u 2018.

Kao i sa svim modnim trendovima, nije obavezno da vaš brend slijepo prihvati svaku novotariju, ali ako želite da kupci i korisnici prepoznaju ono što vi nudite kao savremeno, korisno i poželjno, neophodno je prvo da se upoznate sa novostima, a da zatim, shodno potrebama, mogućnostima i utisku koji želite da ostavite, usvojite ono što vašem brendu najviše odgovara.

PIŠE: LJUBICA JEROTIJEVIĆ

Pa, da vidimo šta će se nositi u 2018:

PRIJE SVEGA MINIMALIZAM I JEDNOSTAVNOST.

Količina informacija koja nam se nudi daleko prevazilazi, ne samo naše potrebe, nego i naše sposobnosti da ih primijetimo i usvojimo. To neminovno dovodi do situacije da većina nas rijetko ima vremena i želje da se udubljuje, fokusira i zadržava na sadržajima koji se odnose na različite brendove. Ono što nas ne privuče „na prvu“ i što nam ne bude jasno „iz momenta“, nema nikakve šanse. Komplikovane poruke, duga objašnjenja, tekstovi koji postanu zanimljivi tek u trećoj rečenici, nečitki logotipi ili kitnjasta pakovanja nikada neće stići do ciljne grupe.

KOMUNIKACIJA „PO MJERI“

Vrijeme u kome se svim ciljnim grupama slala ista poruka je, izgleda, zauvijek prošlo. Do nas stiže toliko tih bezličnih poruka namijenjenih svima i nikome da ih više i ne primjećujemo. Jedini način da se do korisnika realno dopre je da mu se obratimo lično, jezikom koji prepoznaje i putem medija koji realno koristi nudeći mu nešto za šta pouzdano znamo da mu je potrebno.

TRAJNE VRIJEDNOSTI

Ovaj modni trend samo na prvi pogled može da začudi. Čini nam se da se stvari namjerno prave da traju što kraće i da nas iz svih oglasa požuruju da bacimo sve što svo voljeli prethodne sezone i zamijenimo ih najnovijim modelima - i upravo se iz tog pritiska stvorila potreba za „trajnim vrijednostima“. Obećanje da ćete nešto moći da koristite godinama i davanje garancije za to ponovo je dobilo na značaju i važnosti.

EMOCIJE

Ovo je trend koji traje godinama i izgleda da uskoro neće izgubiti na značaju - stare, dobre emocije su uvijek „in“. Ako vaš brend dobro ide uz ljubav, roditeljstvo, seks ili porodične vrijednosti - sigurno nećete pogriješiti. Važno je samo da odaberete emociju koja vam se najbolje slaže i da je ne mijenjate - jer svaka nagla promjena zbunjuje i ljuti korisnike.

OGLAŠAVANJE JE „AUT“

Oglašavanje je „aut“ već nekoliko sezona, ali mnogi od nas na to često zaboravljaju zato što je oglašavanje tako lako i jednostavno - najlakše je poručiti: „Kupi moj brend zato što je tako super“ i nadati se najboljem. Mnogo je teže smisliti puno alternativnih poruka, ispredati

raznoliku mrežu priča namijenjenih različitim javnostima, dnevno se baviti brendom analizirajući uspone i padove. Ukratko, mnogo je lakše smisliti jedan slogan nego biti Šeherezada, ali s obzirom na to kako brzo padaju efekti klasičnog oglašavanja bez podrške dnevno novih sadržaja, moraćemo da se prilagodimo.

DRUŠTVENE MREŽE

I ovaj trend prisutan je godinama, ali nije zgorog pomenuti još jednom da u ovom regionu preko 40% ljudi mlađih od 25 godina, osim Facebook-a, ne koristi nijedan drugi medij za informisanje. Dakle, ako vam je važno da vas mladi vide i primijete, nemojte zanemarivati društvene mreže i nemojte zaboraviti da su to jedini mediji koji nisu ograničeni ni tiražom ni teritorijalnom pokrivenošću.

I NA KRAJU AUTENTIČNOST

Originalnost je nešto što se uvijek nosilo i vjerovatno će zauvijek biti važno. Super je ako ste originalni, ali nemojte se mnogo brinuti ni ako niste - ako poštujete sva prethodna pravila, imaćete uspjeha čak i ako se vaš brend pojavi u outfit-u u kojem su se već prije njega pojavili neki drugi brendovi.

m:

S DRUGE STRANE

HILJADU RIJEČI

U DOBROM DRUŠTVU

MARKO MISIRAČA, REDITELJ

PUBLIKA ĆE SE UVIJEK RADO VRAĆATI U TEATAR

RAZGOVARALA: JELENA PRALICA

Reditelj Marko Misirača je pozorišni/filmski pregalac i neko ko nas često kroz svoj rad tako lako, a opet tako intenzivno uvuče u čarobni svijet umjetnosti, istovremeno nam približavajući tajne tog zanata i čineći da se i sami u njemu zamislimo.

Rođen je u makedonskom Prilepu, gimnazijske dane proveo je u Kozarskoj Dubici, dok nije upisao režiju na FDU u Beogradu, da bi i danas bio umjetnik koji živi i stvara na više adresa. Kroz svoje pozorišne komade („Sabirni centar“, „Sinovi umiru prvi“, „Prva parnica“, „Bašta sljezove boje“...) ili filmove u kojima je bio asistent reditelja, poput „Turneje“ i „Neprijatelja“, odnosno reditelj („Igra brojeva“), progovara o našoj svakodnevici te nastoji povući paralelu sa prošlošću i svojim je potpisom smješta u aktuelne okvire.

Ukoliko se osvrnemo na neka od Vaših posljednjih rediteljskih ostvarenja, u pitanju su komadi koji propituju međuljudske odnose, one koji se iznova grade na povjerenju. Znači li to da Vas takvi pozorišni projekti privlače snagom svoje tematike ili je zapravo snaga autora ta koja je presudna? Kada radite neki pozorišni komad, nebitno da li se radi o savremenom autoru ili

klasiku, domaćem ili stranom piscu, morate imati razlog zašto ga radite i biti svjesni konteksta - vremena i prostora u kome ga radite. Nije isto da li radite Matišića u Banjaluci ili Zagrebu, Beogradu, Prijedoru ili Sarajevu. Prosto, ne možete ignorisati i iznevjeriti činjenicu šta sve taj komad implicira i kakve asocijacije izaziva u publici koja je sad i ovdje te mora da se na neki način identifikuje s komadom i likovima. Uglavnom nastojim da komad, pa i ovaj posljednji koji smo radili - „Sabirni centar“ Dušana Kovačevića - čitam iz ugla ovog vremena, odnosno šta bi to bilo sad zanimljivo kazati o ovom vremenu i prostoru kroz taj komad.

„Sabirni centar“ zato što pokazuje da smo i prije više decenija živjeli u budućnosti ili stoga što ste vjerovali da će publika Narodnog pozorišta RS, ne samo na početku nove pozorišne sezone, nego i inače, prepoznati i prigriliti jednu takvu predstavu? Možda oboje ili nešto

treće? Mislim da je samo važno da, kada pristupite radu na jednom ovakvom projektu koji „nosi breme uspješnog filma“, u startu odbacite misao o poređenju - toga će kod jednog dijela publike i stručne javnosti svakako biti, ali time se ne treba opteretiti. Samo treba da nađete svoj razlog zašto vi sad radite tu priču i držati se toga. U slučaju „Sabirnog centra“, mom dramaturgu Ivanu Velisavljeviću i meni bilo je zanimljivo da priču smjestimo u Banjaluku i Potkozarje uoči raspada jedne velike zemlje i urušavanja jednog narativa koji je bio dominantan, a to je priča o bratstvu i jedinstvu naroda bivše Jugoslavije i borbi protiv fašizma. U vremenu kada se taj narativ ozbiljno dovodi u pitanje i kada političari koji vode ove nesrećne narode dovode u istu ravan one koji su se borili protiv fašizma i one koji su bili uz fašizam, ili čak ove druge pretpostavljaju ovim prvima, bilo nam je važno podsjetiti publiku Banjaluke na neke druge vrijednosti,

na toponime ovog grada i sredine koji više ne postoje ili su zaboravljeni i otjerani na smetlište istorije. Drago mi je što je publika u Banjaluci to prepoznala kao svoju priču i rado je gleda.

Jednom ste izjavili da je umjetnost osjećanje mjere u svemu. Koliko mi imamo osjećaj mjere prema umjetnosti? Publika je veoma zainteresovana za pozorište, i ono što joj pozorište nudi i u čemu je u prednosti u odnosu na sve druge medije (film, internet, televizija) je živi, neposredni kontakt glumca i gledaoca. To je ono što će publiku uvijek intrigirati i zbog čega će se ona uvijek rado vraćati u teatar. E sad, naravno, u posljednjih dvadesetak godina stvari su se prilično izmijenile u smislu marketinga. Brže se živi, svi smo 24 časa online, pa savremeni marketing u pozorištu mora da prati ta kretanja. Vi sada na razne načine morate da dovlačite publiku u pozorište, da je „natjerate“ da malo prikoči tempo i ritam koji joj svakodnevnica nameće i da dođe i proživi ta dva sata sa glumcima na sceni. Tek su pojedine pozorišne kuće na ovim prostorima to shvatile i trude se da u tom smislu budu u korak s vremenom, npr. putem društvenih mreža.

Da li neki ansambl s kojim saradujete možda budi posebne rediteljske emocije u Vama, na način da Vas ponuka da date više od sebe, a ujedno i njihovu profesionalnu biografiju izdignete na stepenicu više? Predstava „Sabirni centar“ je prva koprodukcija Narodnog pozorišta RS i Pozorišta Prijedor. Imao sam sreću i zadovoljstvo da pratim ansamble ovih kuća, prvo kao gledalac, a potom da se srećem sa većinom od njih na brojnim pozorišnim, filmskim i TV projektima, kao organizator, asistent režije... Onda je došlo do direktne saradnje sa ovim pozorištima - diplomsku predstavu radio sam sa prijedorskim i banjalučkim glumcima u prijedorskom teatru. Danas su mnogi od tih ljudi među mojim najboljim i najbližim prijateljima i rad u ova dva ansambla osjećam kao nešto najljepše što ovaj posao može da nam pruži.

Koliko su za Vas, kao profesionalca, dobrodošle moderne tehnologije i smatrate li da je postojanje jedne kompanije kakva je m:tel bitno i za ovdašnju kulturnu scenu? Mislim da postojanje institucija kulture u vremenu koje dolazi neće biti moguće bez njihove saradnje sa velikim kompanijama koje umiju da prepoznaju kvalitet i razumiju koliko je važno da podrže umjetnost u bilo kom obliku. Kompanija m:tel je jedna od rijetkih koja to godinama prepoznaje i nadam se i želim im da u budućnosti urade još mnogo projekata zajedno sa našim dramskim umjetnicima. Dobra pozorišna predstava, film, serija, izložba, koncert... najbolji su ambasadori jedne zemlje.

Vi ste i glas zabavljačkog pozorišta, bulevarskog i onog koje je angažovano da progovori o vremenu u kojem živimo. Kako u sebi pomirite te razlike u pristupu i izražaju, ili su one, u stvari, dijelovi slagalice? Da bi se reditelj izgrađivao u svojoj profesiji, mora da bude spreman da radi razne žanrove i oblike pozorišne umjetnosti. Uvijek sam spreman da radim i manje forme i tzv. bulevarsko pozorište, ali se u svim tim formama i komadima, u nametnutom materijalu trudim koliko mogu da napravim nešto što nas se tiče i što ima veze s ovim vremenom. Ne mora da znači da zabavljačko pozorište i komedija ne mogu da budu u jednom obliku subverzivni i angažovani, samo je stvar pristupa materijalu. Mislim da sve nas koji se bavimo pozorištem, i glumce, i scenografe i kostimografe, ta različitost u izrazima obogaćuje.

U DOBROM DRUŠTVU

IVANA PETERS

ŽIVOT JE JEDAN, ALI NE TREBA UDARATI GLAVOM U ZID

RAZGOVARAO: SAVO DRAKULIĆ

Ona je vlasnica jednog od najmoćnijih ženskih vokala regionalne scene. Znamo je kao članicu dvije žanrovski dijametralno suprotne grupe. Baš zbog toga su joj umjesto prezimena svi dodavali imena tih sastava, u zavisnosti u kojem je tada pjevala.

Nakon 28 godina duge karijere, prvi put se (vjerovali ili ne), novom pjesmom obrela u solo vodama i prvi put je (opet, vjerovali ili ne) potpisana pravim imenom.

Ovo su samo neke od tema o kojima smo razgovarali sa Ivanom Peters - glavom i bradom, imenom i prezimenom.

Polovinom decembra pojavio se Vaš video-singl za pjesmu „Reci“. Za početak, recite nam nešto o njemu. „Reci“ je jedna divna, moderna, vrlo lična pjesma. Ja sam se potrudila da i vizuelno ispratim to što se u tekstu pjesme dešava i da, u stvari, pokažem pravu emociju. Takođe, ideja za spot bila je moja, pa su momci iz NN Media Production-a uspjeli da dokuče šta ja to hoću i dodali neke svoje fenomenalne ideje sa tehničke strane, koja meni nije baš bliska, te su napravili divan spot.

Možemo li reći da je „Reci“ rezultat Vašeg rada u proteklih godinu dana, koliko Vas nije bilo u medijima? Ona je produkt nečega što sam u međuvremenu slušala, to uvijek tako bude, to je najnormalnija stvar. Ako sam slušala „Nirvanu“, vući će na taj zvuk. Slušam mnogo moderne muzike, kako zbog djeteta, tako i zbog izloženosti takvoj muzici. Muzika se mijenja vremenom, novi izvođači isplivavaju i meni je to zanimljivo. A, momci iz Ateljea Trag, koji su poznati po tome da rade komercijalnu estradnu muziku, jedva su dočekali nekog izvođača s kojim mogu da naprave nešto drugačije, jer zaista mogu mnogo više od onoga što inače rade. „Reci“ je produkt našeg zajedničkog tripovanja, brejnstorminga i studijskog ćaskanja.

Nećemo reći da je tipično za Vas, ali i ovoga puta ste se predstavili nešto drugačijim muzičkim stilom. Kako bismo to mogli nazvati? Nemojte to nikako da nazovete, nemojte se truditi da me smjestite negdje. Nikada nisu znali gdje da me stave, ni kada je „Negative“ bio u pitanju, tipa „da li je to mainstream ili nije“, „previše je to tvrdo za Srbiju“, „ali, ipak to je tako dobro“, „ali, nigdje nema takav ženski vokal koji na taj način izvodi tu muziku“. U međuvremenu, „Negative“ je napravio svoj put i nisam sigurna da li je kod nas postojao sličan bend koji je tako zvučao, a da

je postigao toliki uspjeh. To važi i za sada. Evo, gledam, stavili su me negdje za rok pjevačicu godine... Ja sam pjevačica, muzičar. E sad, da li sam rok, pop, disko ili ne znam već šta? Ja sam sve to.

Pod pretpostavkom da će ova numera biti dio nekog izdanja sa još novih pjesama, u kojem obliku ga možemo očekivati - disk, vinil, streaming servisi? Ovo je digitalno doba. Mislim, bilo bi lijepo da uradim i vinil, to zanimljivo zvuči. Svi streme ka tome da imaju album i to je super, posebno iz kolekcionarskog ugla, ali mi od takvih stvari nikada nismo imali ništa, a sada ni izdavačke kuće nemaju ništa. Danas je sve digitalno i sve je na mreži. Vidjećemo, radiću pjesmu po pjesmu, kako mi dođe. Još jednu imam u pripremi. Meni je bitno da snimam, radim nešto, kreiram. Naravno, bitno je i da se prezentujem, kako bi ljudi čuli i vidjeli šta radim, ali na koji način, manje je bitno.

Kako to da je trebalo da prođe skoro 30 godina da bismo prvi put vidjeli neku pjesmu potpisanu Vašim punim imenom i prezimenom? Znaš, počelo je da mi smeta to u jednom momentu, „pjevačica one godine je ta i ta“, pa „pjevačica ove godine je ta i ta“... Nebitno što smo mi postojali kao „Negative“, a ja bila članica istog tog benda. Pa, čekajte malo, ljudi,

nisam ja cijeli bend, ja sam Ivana Peters (smijeh). A, možda opet napravim bend. Možda se „Negative“ ponovo okupi, ne znam. Tokom cijele svoje karijere nisam bila sama. Mislim da je trebalo samo da se poklope kockice, životne stvari nekako da se namjeste da se sve to desi. Bilo je neophodno i neminovno.

Kada već spominjemo životne stvari, Vi ste imali nimalo bezazlene probleme sa zdravljem. Koliko Vas je to promijenilo na profesionalnom i privatnom planu, koliko je uticalo na Vaše sadašnje odluke? Ma, vječito imam neke probleme sa zdravljem (smijeh). Prvo sam se jako uplašila, jer je to bila jedna vrlo ozbiljna stvar i sigurno je da poslije toga nisam više ista. Sa druge strane, recimo, još u bolnici sam odlučila da se ošišam nakratko, jer život nam je isuviše kratak da bih razmišljala o tome da li da skratim kosu ili ne. Koga briga, porašće ponovo. Jednom se živi, prilike se neće ponavljati, osim ako možda ne gledate seriju „Dark“, onda se sve vraća i ponavlja. Inače, potpuno sam u serijama, zato malo i kasnim s novim tekstovima (smijeh). Šalim se, naravno. Život je jedan, ali ne treba udarati glavom u zid, naravno, ali treba iskoristiti sve prilike.

S obzirom na novi koncept, kako će sada izgledati Vaši živi nastupi, da li će biti prisutna elektronika koja dominira Vašom novom pjesmom? U ovom momentu još nismo uveli elektroniku u žive nastupe, koje radimo još od proljeća 2017. godine. Okupili smo se, kao, „evo, Ivana Peters ponovo radi“, i to je bilo bukvalno kao da smo pali s Marsa, dok ljudi ne shvate da to nije bend Ane Štajdohar, da to nije „Negative“, pošto su me vezivali i za tu priču, pa im nije bilo jasno. Dobro, to nije ljudima prva stvar na pameti, pa mora malo bliže da se objasni da sam ja ta koja jesam i da sviram sa bendom iza sebe. E sad, šta pjevam? Sve što mi se pjeva. To znači da pjevam ono što volim, ono što sam do sada napravila; pjesme grupe „Negative“ i obrade, odnosno one pjesme kojima znam tekst. Jer, to mi je najveći problem. Kada sam jednom vidjela Biseru Veletanlić kako drži notes u ruci pred sam nastup, prišla sam joj i pitala je šta joj je to. Kada mi je rekla da je u pitanju tekst, onda mi je bilo mnogo lakše. Ako jedna takva veličina i jedna tolika legenda ima taj problem, onda sam rekla: „Pa, ja sam još malo dijete, imam ja još fore onda“ (smijeh).

Pratite li muziku koja dolazi sa ovih prostora, šta Vam je, posljednji put što ste čuli, privuklo pažnju? Slabo pratim domaću scenu.

U principu, moja sfera interesovanja je moje dijete, moja porodica, a muziku slušam u kolima, u kojima inače provodim dosta vremena. To su radio-stanice koje puštaju vrstu muzike koju moja kćerka Sara i ja najviše volimo, tu uglavnom nema mjesta za domaću muziku. Ja to nikada nisam ni pratila, zaista. Postoje bendovi koje poštujem i čije članove, ljude, volim i poznajem ih, ali ne slušam to kod kuće. Kao, recimo, „Eyesburn“. Zatim, pojavljuju se i neki mladi bendovi i pjevačice, kao npr. Bojana Vunturišević. Ne pratim, ali čujem kvalitet. Naravno, pustiću njene pjesme da ih preslušam, ali neću to puštati stalno. Vrtim uglavnom strane stvari, ali i ovo izuzetno poštujem. Štaviše, voljela bih da podstaknem nekoga da se bavi muzikom na takav način.

Ovo pitamo iz razloga što jedan dio domaćih izvođača ima milionske poglede na servisu YouTube, ali, opet, kao da niko nikada nije čuo za njih. Kako Vi gledate na te cifre? Moja pjesma je daleko od milionskih pregleda. Za prve tri nedjelje imala je oko 100.000 pregleda, ali su mi kazali da je to organski domet, jer nije stavljena nikakva promocija, osim što je spot postavljen na Instagram, i to je to. Znam da postoje te plaćene promocije i da onda skoče ljudima pregledi, a zašto to nekome znači - ne znam. Još ne znam ni kako

će ljudi reagovati na pjesmu, ali čitam komentare i svi su - osim dva ili tri - pozitivni. Čak je neko u jednom momentu posumnjao na to da se brišu komentari, iako ja nemam upliv u to kako se brišu, a kamoli to da radim. Svi komentari su tamo. I baš mi bude drago kad pročitam nešto kao: „Kako to da ovakva pjesma ima samo ovako malo pregleda“, zato što to ljudima nije jasno. Onda mi je ekipa koja se bavi mojim YouTube kanalom, jer se ja u to ne razumijem, rekla kako sam za samo jedno veče dobila oko 400 dislajkova. Istražili su IP adresu i ispostavilo se da su svi ti dislajkovi iz Rusije, i to sa jednog računara. Onda su mi rekli da se to plaća. Pitam: „Ama, ko je platio?“ Odgovor: „Pa, neko ko te ne voli.“ Ko bi dao pare zbog toga, to mi nije jasno. Hvala mu na pažnji u svakom slučaju. I pitaju se ljudi kako dislajkovi - eto tako.

Ostavili smo jednu godinu za nama, šta nam preporučujete da obavezno preslušamo? Spomenuli ste i da pratite serije, pa nam recite šta biste izdvojili. Muzika - „Foo Fighters“. Uvijek. A, od serija „Stranger Things“, koju sam gledala sa kćerkom i mnogo sam srećna što mogu da gledam serije s njom, zatim „Dark“, a gledala sam i „Scream Queens“, koja djeluje da je tinejdžerska, ali uopšte nije, već su u pitanju crni humor i blagi horor. I, naravno, „American Horror Story“.

SAMSUNG

Galaxy Note8

Postigni više

Galaksija novih mogućnosti!

Beskrajni ekran, najbolja Dual kamera u klasi, moćni 10nm procesor i nestvaran futuristički dizajn samo su neke od karakteristika koje donosi Galaxy Note8. Uz još bolji S Pen, otpornost na prašinu i vodu, 6 GB RAM memorije i brzo bežično punjenje, bićete uvijek spremni za...

Pa, za sve.

Ponuda traje do isteka zaliha.

 imate prijatelje!

www.mtel.ba

1KM

uz **Pretplata: XXL**
m:tel postpaid tarifu

www.mtel.ba

korisnički servis 0800 50 000

 mtelbih mtelimateprijatelje

HILJADU RIJEČI

DENI BOŽIĆ

CIJELI GRAD KAO PLATNO

PIŠE: JELENA BJELAKOVIĆ

U njegovom umjetničkom svijetu zidovi su prazna platna koja samo čekaju da budu oslikana. Njegov likovni pribor sastoji se od nekoliko četaka, kantice boje za beton te flaše vode. Iako su mu samo 23 godine, već sada ga poznaju i prepoznaju kao uličnog umjetnika koji je grad Doboj učinio „gradom murala“. On je Deni Božić, samouki muralista i vizuelni realista, koji ne voli mnogo da planira, već dopušta svojoj artističkoj slobodi da orkestrira.

Sve je počelo prije samo nekoliko godina, kada je Deni, umoran od crtanja na papiru, pronašao spas na zidovima svog doma. I sve poslije će zasigurno uskoro da postane istorija. Na početku, on je tražio svoja platna, ona koja za oslikavanje nisu zahtijevala cijelu jednu birokratiju od papira, a zatim su zidovi počeli da nalaze njega.

Ovjekovječivši tvrđavu Gradina i voz „ćiru“, simbole „grada željezničara“, na zidovima stambenih zgrada, mladi umjetnik privlači pažnju Turističke organizacije Doboja, koja prepoznaje turistički i arhitektonski potencijal njegovog dara te ga angažuje da svojim muralima udahne novi život u tragično poplavljeni grad bojenjem sivila dotrajalih fasada.

Uprkos tome što je urbanizovao zidove rodnog mu grada portretima likova i legendi, poput jednog Ive Andrića, drugog Pavla Vuisića ili pak trećeg Džonija Keša i tako pobrao pohvale sugrađana, ali i mnogih drugih

poštovalaca ulične umjetnosti, Deni uspijeva da ostane čvrsto na zemlji. Biće da su mu više od sedamdeset murala koje je oživio na ulicama grada - sami za sebe nagrada.

Ne potencira kompleksnost svojih muralnih portreta, jer, što se njega tiče - tu suštinski nema mnogo filozofije. Voli da radi u osami, što na vrevi gradskog asfalta zna da predstavlja problem, zbog čega se Deni redovno okreće drugoj formi umjetnosti - muzici, bez koje, kaže, ne bi mogao ni da diše. Sa slušalicama u ušima, voljom i talentom u njedrima te nadom da će jednog dana i na našim prostorima mural biti, kako validan tako i profitabilan umjetnički iskaz, jedno je sigurno - Denijevo muralno vrijeme tek dolazi.

MONDO PIŠE

APLIKACIJA ZA „WANNABE“ POZNAVAOCE UMJETNOSTI

Smartify je aplikacija pomoću koje vrlo lako možete saznati ko je autor nekog umjetničkog djela i kako je ono nastalo.

Smartify radi kao Sahazam, poznata aplikacija koja prepoznaje muziku koju snimate pomoću telefona.

Uđete u muzej, poklonite nekoj umjetničkoj slici nekoliko sekundi svoje uvijek okupirane pažnje, a zatim - pošto nemate pojma o čemu se radi - fotografirate. Ostalo će uraditi Smartify.

„Pametnjaković“, kako bi mogao da glasi slobodan prevod imena aplikacije, pomoći će vam da saznate ime autora umjetnine i još neke korisne i zanimljive informacije.

Aplikacija već funkcioniše u 30 muzeja širom svijeta, kao što su Metropolitan Museum of Art u Njujorku i Nacionalna galerija u Londonu.

Smartify je besplatan za korištenje, a možete ga pronaći na www.smartify.org.

DESET NAJVREDNIJIH KRIPTOVALUTA U SVIJETU

Ovih dana mnoge stvari na internetu vrte se upravo oko kriptovaluta, njihove vrijednosti i nabavke pa mnogi pokušavaju da razumiju ili nauče nešto o tom sistemu, ali vjerovatno ne znate da, pored Bitcoin-a, Ethereum-a i Ripple-a, postoje i mnoge druge, takođe vrlo vrijedne kriptovalute, koje se čak lakše i dobijaju ili rudare.

Ako ste početnik u svijetu kriptovaluta i zanimaju vas pojedinosti i o nekim manje poznatim virtuelnim valutama - na pravom ste mjestu. Predstavljamo vam 10 najvrednijih kriptovaluta na svijetu u ovom trenutku.

- Bitcoin, vrijednost tržišta oko 192 milijarde dolara, u opticaju oko 17 miliona novčića;
- Ethereum, vrijednost tržišta oko 117 milijardi dolara, u opticaju oko 98 miliona novčića;
- Ripple, vrijednost tržišta oko 52 milijarde dolara, u opticaju oko 39 milijardi novčića;
- Bitcoin Cash, vrijednost tržišta oko 29 milijardi dolara, u opticaju oko 17 miliona novčića;
- Cardano, vrijednost tržišta oko 17 milijardi dolara, u opticaju oko 26 milijardi novčića;
- Stellar, vrijednost tržišta oko 11 milijardi dolara, u opticaju oko 18 milijardi novčića;

- NEO, vrijednost tržišta oko 10,2 milijarde dolara, u opticaju oko 65 miliona novčića;
- Litecoin, vrijednost tržišta oko 10 milijardi dolara, u opticaju oko 55 miliona novčića;
- EOS, vrijednost tržišta oko 10 milijardi dolara, u opticaju oko 636 miliona novčića;
- NEM, vrijednost tržišta oko devet milijardi dolara, u opticaju oko devet milijardi novčića.

Vrijednost tržišta NEM kriptovalute pala je u nekoliko dana za oko milijardu dolara, jer je opljačkana jedna od najvećih kriptomjenjačnica na svijetu (iz Japana), kad je ukradeno oko 400 miliona dolara.

BANJALUČKI BREND - GITARA!

Bili smo u radionici u kojoj se „rađaju“ gitare i tamburaški instrumenti.

Zoran Kuvač iz Banjaluke već dvadesetak godina ručno izrađuje žičane instrumente. Zvuci njegovih gitara i tambura mogu se čuti u mnogim zemljama.

Zoran je od malih nogu volio zvuk klasične gitare, što ga je i odvelo u muzičku školu, gdje je naučio da svira. Međutim, njegov san je bio da nauči izrađivati ove instrumente. Sticajem okolnosti došao je do jedne radionice u Srbiji, gdje je najviše naučio, a ovaj zanat usavršavao je i u Španiji, što potvrđuju i sertifikati u njegovoj radionici. „Ideja o izradi gitara rodila se kada sam bio na jednom sajmu i kada sam ugledao ručno izrađenu gitaru. U vrijeme kada sam želio da naučim ovaj posao nije bilo mnogo majstora koji su ručno izrađivali instrumente pa sam intenzivno tragao za takvom osobom. Na kraju sam se povezao sa Duškom Rajkovićem, majstorom iz Sremske Mitrovice, koji je pravio tambure. Poslije upornih molbi primio me da učim u njegovoj radionici, gdje sam tokom tri godine stekao veliko iskustvo“, priča nam Kuvač.

Zoran je dosad izradio 250 gitara (pripala nam je čast da prisustvujemo izradi jubilarne) i oko 100 tambura, a melodije sa njegovih instrumenata odjekuju Americom, Turskom, Njemačkom, Slovenijom i brojnim drugim zemljama. „Moje gitare uglavnom kupuju učenici muzičkih škola i akademija, a posebno mi je zadovoljstvo što na njima sviraju i ugledni profesori, poput Zorana Krajišnika, Srđana Tošića i Vesne Petković iz Srbije, kao

i Srđana Bulatovića s Akademije na Cetinju”, rekao nam je Kuvač i istakao da su Slovenci najčešći kupci.

Kada smo došli u radionicu našeg domaćina, on i njegov pomoćnik radili su na izradi trećeg primjerka popularne dabl top gitare, čija se gornja ploča sastoji iz tri dijela. „Do unazad dvadeset godina ona se isključivo izrađivala iz jednog dijela, nakon čega se pojavila tehnologija gdje se između dva tanka dijela drveta postavlja materijal nomeks, koji je otporan na temperaturne, hemijske i električne agense. Za razliku od ostalih, ona je ‘glasnija’ i to je razlog njene popularnosti”, priča nam ovaj majstor spretnih ruku.

Prema riječima našeg sagovornika, za ručnu izradu instrumenta potrebno je od 180 do 200 radnih sati i poznavanje više pojedinačnih zanata. S obzirom na sve navedeno, cijena jedne unikatne gitare kreće se od 2.000 do 3.500 evra, u zavisnosti od kvaliteta materijala. „Postoji mnogo različitih postupaka kako bismo dobili finalni proizvod. Neko sastavlja segment po segment, ali najbitnije je da se dobije dobar zvuk, što zavisi od kvaliteta drveta”, priča nam Zoran i ističe da je od izuzetne važnosti i završni proces lakiranja.

„Ako se radi starim tehnikama, sve može potrajati 20 sati duže. Da bih dobio visoki sjaj, kao na starom

stilskom namještaju, sve instrumente lakiram postupkom francuskog politiranja. U pitanju je vrsta smole koja se otapa u alkoholu i tako se nanosi na gitaru", objašnjava nam Zoran.

Iako je klasična gitara jasno definisan instrument, bez mnogo mogućih modifikacija, našeg sagovornika upitali smo da li ipak ima specijalnih zahtjeva pri narudžbama. „Najčešća odstupanja su u vratu instrumenta, jer se lako može prilagoditi sviraču, što je velika prednost kod ručno izrađenih gitara. Ljudi uglavnom žele klasično izrađen instrument, bez pretjeranih dodataka“, kaže nam Kuvač.

Zasvira li se ponekad? „Rijetko, jedino kad treba da se isproba zvuk. Stradali su mi nokti od gradnje gitara, a ipak je najbolji zvuk i osjećaj kad se svira noktima“, kaže nam Kuvač.

Za kraj razgovora pitali smo ga ima li mladih koji su zainteresovani za ovaj interesantni zanat i koji su njegovi savjeti za početnike. „Kao za sve, tako i za ovo - najbitniji su čvrsta volja, ljubav i strpljenje. Na početku treba mnogo truda, ali s vremenom ide lakše i brže se napreduje. Moj drug je znao reći: 'Staneš u red pa polako'", zaključio je Kuvač.

U ROMINGU

Sareni svjet OBIČAJA

PIŠE: ROBERT DACEŠIN

Vatromet. Muzika. Snijeg. Zabava. Samo su neke od asocijacija koje nam prve padaju na pamet kada se spomene Nova godina. Iako se proslave ovog, mogli bismo slobodno reći, najiščekivanijeg događaja godine razlikuju od zemlje do zemlje, ono što ih spaja su entuzijazam i veselje - ta radost i euforija koju malo koji drugi praznik može da donese, taj osjećaj pozitivne energije i želje za promjenama.

Kako se Nova godina dočekuje širom planete? Koji su to najneobičniji običaji proslave ovog praznika?

Evo odgovora.

Iako bi se mogla napisati dobra knjiga na temu „Neobične novogodišnje proslave širom svijeta“, odlučili smo da vam pokažemo ono najzanimljivije. Donosimo vam osam potpuno drugačijih običaja proslavljanja sa raznih kontinenata, kako biste se još jednom uvjerali u bogatstvo i šarolikost planete na kojoj živimo.

Jeste li spremni?

ENGLESKA

Rijetko gdje u svijetu duh praznika dobija toliko na značaju kao u Engleskoj. Mnogi filmovi, serije i pjesme bavili su se tematikom Božića i Nove godine, te je Engleska tokom godina postala zaista posebno mjesto kada se radi o ovom prazniku.

Međutim, ono što je zanimljivo je to da Englezi vjeruju da gost koji se prvi pojavi u njihovoj kući nakon ponoći donosi veliku sreću.

Taj gost trebalo bi da bude muškog pola i trebalo bi da uđe na prednja vrata kuće i sa sobom ponese neke od tradicionalnih poklona (hljeb, piće i ugalj za potpalu vatre), jer u suprotnom neće biti primljen!

Ko je prva osoba koja će ući u vašu kuću nakon ponoći?

GRČKA

Grci su zasigurno jedan od naroda u kojem je porodica svetinja, a to se vidi i u njihovom načinu proslave Nove godine. Priprema proslave Nove godine počinje

spremanjem posebnog hljeba u koji se ubacuje metalni novčić.

Prvi komad hljeba servira se Bogu, drugi ukućanima, a treći samom domaćinstvu.

Ukoliko posljednji komad sadrži novčić, prema vjerovanju, proljeće će stići ranije naredne godine.

ŠPANIJA

Jedna od prvih stvari o kojoj su mi pričali kada sam počeo učiti španski jezik je njihov način proslave Nove godine. Naime, čim otkuca ponoć, Španci jedu 12 zrna grožđa, kako bi prizvali sreću i zdravlje u godini koja dolazi - za svaki mjesec u godini po jedno zrno.

Ono što je nevjerovatno je to da je na dan Nove godine cijena grožđa i po nekoliko puta viša nego inače, a u pojedinim mjestima ljudi kupuju grožđe nekoliko dana ranije, kako bi bili sigurni da ga neće nestati.

AUSTRIJA

Kod Austrijanaca na Novu godinu priprema se svečani ručak, koji uključuje pečenje kao simbol sreće i blagostanja. Za desert se služi sladoled od mentola u obliku djeteline sa četiri lista, a to je, kao što znamo, jedan od osnovnih simbola sreće.

SICILIJA

Najvatreniji narod koji sam ikada upoznao vjeruje da će sreća u novoj godini doći onima koji na Novu godinu jedu lazanje. Sa druge strane, svi koji jedu bilo kakvu drugu tjesteninu, osim lazanja, neće imati uspješnu godinu.

NORVEŠKA

Norvežani su poznati po tome što se uoči Nove godine časte posebnim pudingom od riže, u koji će osoba koja

pravi puding sakriti jedan badem. Ovaj puding servira se u velikoj posudi i kasnije stavlja u male posude svim ukućanima. Vjeruje se da će se sve želje ispuniti onome na čijem tanjiru završi skriveni badem.

HOLANDIJA

U nekim zemljama u svijetu vjeruje se da sve u obliku prstena donosi sreću, jer to simbolizuje „puni krug“, odnosno kraj jednog ciklusa. To rade i Holandani, koji na dan Nove godine jedu krofne, jer vjeruju da one donose sreću. Mmm, krofne.

BRAZIL

Moja omiljena zemlja ima običaj da u novogodišnjoj noći nosi bijelu odjeću za sreću i mir. Nakon slavlja u ponoć uz muziku, vatromet i večeru, Brazilci odlaze na plažu, gdje preskaču „sedam talasa“, bacaju cvijeće u okean, dok neki pale svijeće u pijesku da bi im nova godina donijela sreću i bogatstvo.

I to bi bilo to - osam najzanimljivijih načina proslave Nove godine širom svijeta. Moglo bi se tu još mnogo pisati. U Japanu, Kini, pa čak i Portugalu, ovaj praznik slave na jedan poseban način, ali možda bi bilo dobro da se u nekoj posjeti jednoj od ovih zemalja i sami uvjerite u to?

TALENTI

RAZGOVARALA: JELENA PRALICA

Košarka je kao život – konstantna borba

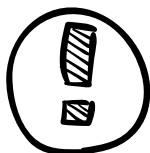

Dvadesetmogodišnja Saša Čađo je neko ko je ostavio neizbrisiv trag u srpskoj košarci. Djevojka rođena u Sarajevu, koja je dobar dio djetinjstva provela u Banjaluci, gdje je u klubu Mladi Krajišnik i napravila prve košarkaške korake, kasnije je igrala za Hemofarm i Partizan, da bi preko Rumunije stigla do Turske, tačnije Istanbula, gdje zapažene rezultate ostvaruje već četiri godine.

U dresu Srbije osvojila je zlatnu evropsku i bronzanu olimpijsku medalju, koju je, samim tim, nakon decenija donijela i u grad na Vrbasu, čime je stala rame uz rame sa tamošnjim velikanima sporta, poput košarkašice Slađane Golić ili rukometaša Abasa Arslanagića.

Ipak, iako je osvajanjem olimpijske medalje ostvarila svoj san, ne misli stati na tome - želi da i dalje uživa u svakom trenu provedenom na terenu i da vjeruje da može biti primjer, neko ko će motivisati mlade da zavole sport i zdrav način života, ali i roditelje da na taj način usmjeravaju svoju djecu, jer, kako ističe, nikad se ne zna ko može biti sljedeći šampion.

DOLAZIŠ IZ ŠESTOČLANE PORODICE. KAKO JE BILO ODRASTATI SA TRI SESTRE I KOLIKO TI NJIHOVA PODRŠKA DANAS ZNAČI?

Mnogo mi je značila njihova podrška. Svaki moj uspjeh je i njihov. Ja ništa ne bih mogla da postignem bez njih. Oni su moja najveća radost, ali i kad mi je teško, uvijek su tu da me podrže i gurnu dalje. Mnogo toga prošli smo zajedno, pogotovo moj tata, on je bio svaki korak uz mene. Borbenost sam naslijedila od njega, sigurna sam, a izdržljivost od mame.

Banjaluka je, između ostalog, poznata kao grad sporta, a ti kao neko ko je zlatnim slovima upisan u njegovu istoriju. Prvi si sportista koji je nakon rata u taj grad donio olimpijsku medalju. Kakav je osjećaj naći se u društvu jedne Slađane Golić, ali i Milorada Karalića, Abasa Arslanagića, Antona Josipovića? Veliko mi je zadovoljstvo što sam među ljudima koji su napravili veliki uspjeh u sportu. Radila sam na sebi mnogo ovih godina, kako na tome da unaprijedim svoju igru, tako i na nastojanju da budem što bolja osoba. Trnovit je put svakog sportiste, nije nimalo

lak, ali uspjeh se brzo zaboravlja i čovjek mora da radi na sebi konstantno. Košarka je moja velika ljubav od malih nogu, posvetila sam joj sve svoje vrijeme i rezultat nije izostao. Moj san da budem među najboljima, odem na olimpijadu i donesem medalju kući nema cijenu, ostvaren je samo velikim zalaganjem, radom i odricanjem. U budućnosti želim još da igram i da dovedem moju igru na što viši nivo te da uživam u njoj.

Dobitnica si Medalje zasluga za narod, priznanja koje dodjeljuje predsjednik RS, te Grba grada Banjaluka. Koliko ti znači podrška u gradu, odnosno sredini u kojoj si odrasla i provela dobar dio igračke karijere? Svako priznanje koje mi je dodijeljeno je motivacija da nastavim dalje. Daje mi nadu da će ljudi još više da ulažu u sport, da će roditelji posvetiti svoje vrijeme odvođeci svoju djecu na treninge, jer nikad se ne zna ko može biti sljedeći šampion. Grad podržava i prati svoje sportiste gdje god igraju. Evo, ja sam čist dokaz za to. Ali, prije svega je važna podrška roditelja i vjera da će dijete da zavoli sport i zdrav način života. Sport je lijep način života, opet kažem, nije lak, ali da biste nešto postigli i kasnije se ponosili time, morate da ulažete u sebe i da vjerujete u sebe.

Da li je olimpijska medalja zatvorila krug tvojih želja ili ipak postoji još nešto tako veliko i sjajno što priželjkuješ ili o čemu sanjaš? Olimpijska medalja bila je moj san. Ostvaren je sa divnim djevojkama i divnim stručnim štabom. Dalje želim da još više uživam u svakom trenutku kad sam na terenu. Svakim danom nailazim na nove izazove i tražim najbolja rješenja za njih. O čemu sanjam sad? To je da moja porodica i meni najdraži ljudi ostvare svoje snove i da budu zdravi i srećni. Svih ovih godina oni su mi bili bezuslovna podrška, sad se ja trudim da njima pomognem, koliko mogu, da uživaju i izgrade svoj put.

A, koliko je tvoj put do internacionalne karijere bio trnovit? Konkurencija je velika i da biste uspjeli vani, stvarno je potrebno mnogo snage i živaca. Mnogo se trenira i tempo utakmica je naporan. Pošto igramo FIBA kup, putujemo često, ponekad i ne stignemo da se naspavamo kako treba, a već se ide na sljedeće gostovanje. Međutim, da budem iskrena, ja sam se već navikla na sve to, tako da mi poslije toliko godina više i ne pada teško, prešlo mi je u naviku. Sad, kad sam na jednom mjestu tokom sezone duže od sedam dana, osjećam se skroz neobično, kao da nešto nedostaje. Zahvalna sam na svim ovim godinama tokom kojih sam uspjela da igram, da proputujem i da

osvajam medalje, cijenim svaki lijep i srećan trenutak, kao i ružan i težak, jer da nije bilo tako, ništa ne bih postigla. To je život, to je košarka, konstantna borba.

Život u inostranstvu ti prija ili ne, s obzirom na sve razlike koje povlači, prvenstveno kulturološke? Prija mi život u Turskoj, ovo mi je četvrta godina ovdje i snalazim se dobro. U Turskoj već imam mnogo prijatelja, poznajem dobro timove i igračiće. Navikla sam se na život ovdje, ljudi su prema meni ljubazni i lijepo sarađujem s njima.

Poznata si i po svom humanitarnom radu. Koliko stižeš da mu se posvetiš? Humanitarni rad je nešto što me čini srećnom u srcu i duši. Volim da pomognem bilo kome ako mogu. Jednog dana bih voljela da imam svoje malo udruženje gdje bih mogla sa sestrama da pomažem ljudima koliko god budem u prilici. Ponekad je ljudima potrebno samo da ih neko sasluša i kaže im neku lijepu riječ. Sigurna sam da to može svako, samo treba volje i nije teško. Humanitarnim radom se najviše bavim u Banjaluci, kad sam preko ljeta kod kuće, i smatram da je tada moje vrijeme kvalitetno iskorišteno. Srećna sam što mogu da pomognem, a samim tim je srećna još jedna osoba.

INTERVJU MOBILNIM

TIJANA DAPČEVIĆ

U BANJALUCI ODUŠEVILA SVOJOM
JEDNOSTAVNOŠĆU

RAZGOVARALA: DANIJELA FILIPOVIĆ

Prirodna i spontana. Tako bismo u dvije riječi mogli opisati pop zvijezdu Tijanu Dapčević, koja je tokom promocije novog Huawei Mate 10 Pro telefona u Banjaluci zabavljala prisutne.

Razgovarali smo sa Tijanom o karijeri i muzici, a kako je izazvala veliko interesovanje lokalnih novinara, onako pozitivna i svoja, i ovaj put nas je nasmijala konstatacijom: „Koliko vas je, kao da sam Jovanka Broz!“

Majka joj je prvakinja Makedonske opere, a otac je radio kao profesor na Muzičkoj akademiji u Skoplju, što je mnogo uticalo na nju, te je, kaže, bio logičan slijed okolnosti da se počne baviti muzikom.

U martu ove godine predstavila se singlom „Reset“, koji na njenom zvaničnom YouTube kanalu ima više od 2,5 miliona pregleda, kao i brojne komentare fanova koji kažu kako im je ta pjesma pomogla da prebrode teške životne trenutke.

Da li je „Reset“ uvertira za novi album? Ne razmišljam o novom albumu iz prostog razloga što ljudi danas ne kupuju muziku, uglavnom je slušaju, tačnije, gledaju na internetu, tako da je suludo ulagati u nove projekte i kupovati pjesme. To se jednostavno ne isplati. Ako nešto sama napišem, to ću možda i da snimim. Mi, nekoliko malobrojnih muzičara koji se deklarišu kao pop pjevači, usredsrijedili smo se na objavljivanje singlova i ako je suditi prema uspjehu koji je postigao „Reset“, to je u ovom trenutku najbolja opcija.

Ovih dana priča se o novom singlu „Prezir“? Oprobane recepte ne treba mijenjati, tako je i s ovom pjesmom. Saradnju koju sam počela sa mastralnim Mahirom Sarihodžićem nastavljam i ovim singlom, i mislim da će se publici to dopasti.

Nije novost da ste oštar kritičar aktuelne muzičke scene? Stanje je takvo da se nadam da neće još dugo potrajati. Ova muzika

kojoj ne znam ime i koja je trenutno popularna u cijelom regionu, a ne samo u zemlji u kojoj živim, uskoro bi trebalo da ode u istoriju. Vrijeme je da se taj krug zatvori i da se počne praviti kvalitetna muzika. Ono što me raduje jesu pozitivne promjene koje se dešavaju u svijetu, tako da se mnogo kvalitetnih pop pjesama pojavilo u posljednjem periodu na svjetskoj muzičkoj sceni te se nadam da će i nas zahvatiti taj talas.

Kada su Vas pozvali u TV šou „Tvoje lice zvuči poznato“, kako ste reagovali? Oduševila sam se, jer sam veliki fan te emisije. Jedva sam čekala da dobijem priliku da budem dio tog programa, jer je zanimljiv, zabavan i kreativan, za razliku od raznih formata koje imamo priliku da gledamo na televiziji. Takođe, šou je humanitarnog karaktera i svakome od nas je važno da ponudi najbolje od sebe, da se zabavimo i zabavimo druge, gledaoce pored malih ekrana i sve to sa plemenitim ciljem.

Živimo u svijetu informacionih tehnologija, možete li zamisliti život bez pametnih telefona? Ne, nikako. Posebno sada, kada je industrija mobilnih telefona otišla korak dalje i proizvela inteligentne mašine. U Banjaluci je promovisan Huawei Mate 10 Pro i moram priznati da sam fascinirana onim što sam imala priliku da čujem tokom prezentacije. Do sada nisam koristila Huawei, ali moja sestra Tamara je veliki fan brenda i, prema njenim iskustvima, mogu da kažem da Huawei ima najbolju kameru među svim telefonima na tržištu pa sam uvijek ljubomorna na njene fotografije. Još kad bi ovi inteligentni telefoni znali da kuvaju, e to bi bilo apsolutno savršeno.

Kakva je pozadina odluke da promijenite imidž i isprobate rozu boju kose? Ništa spektakularno, to je trenutno stanje svijesti. Samo sam se jedno jutro probudila i kupila rozu torbu, a kako nešto mora da ide uz ovu torbu, promijenila sam boju kose. Sviđa mi se ovako, tako da ću ovaj fazon da furam izvjesno vrijeme da sebi ne bi postala dosadna.

~~~~~

Jesenja sezona televizijskih programa bila je u znaku šou-programa „Tvoje lice zvuči poznato“ i fantastične Tijane Dapčević. Istina, bez iznenađenja, jer je već poznato da je ona dobar imitator jednako koliko i vokalni solista. Publika ju je nagradila sa maksimalnih 12 poena za ulazak u finale, a titulu najboljeg učesnika izgubila je za svega 26 poena, od Stevana Anđelkovića, pobjednika četvrte sezone.

Tijana je prethodno oduševila članove žirija svojom interpretacijom Lejdi Gage i tako pobijedila u drugoj epizodi šoua, a ček u vrijednosti 1.000 evra poklonila je Centru za lica sa posebnim potrebama u Skoplju.

~~~~~

DigitArt

MILE MIČIĆ

VIZUELNI UMJETNIK I KREATOR „ČUPKAVIH PROBLEMA“

PIŠE: VANJA STOKIĆ

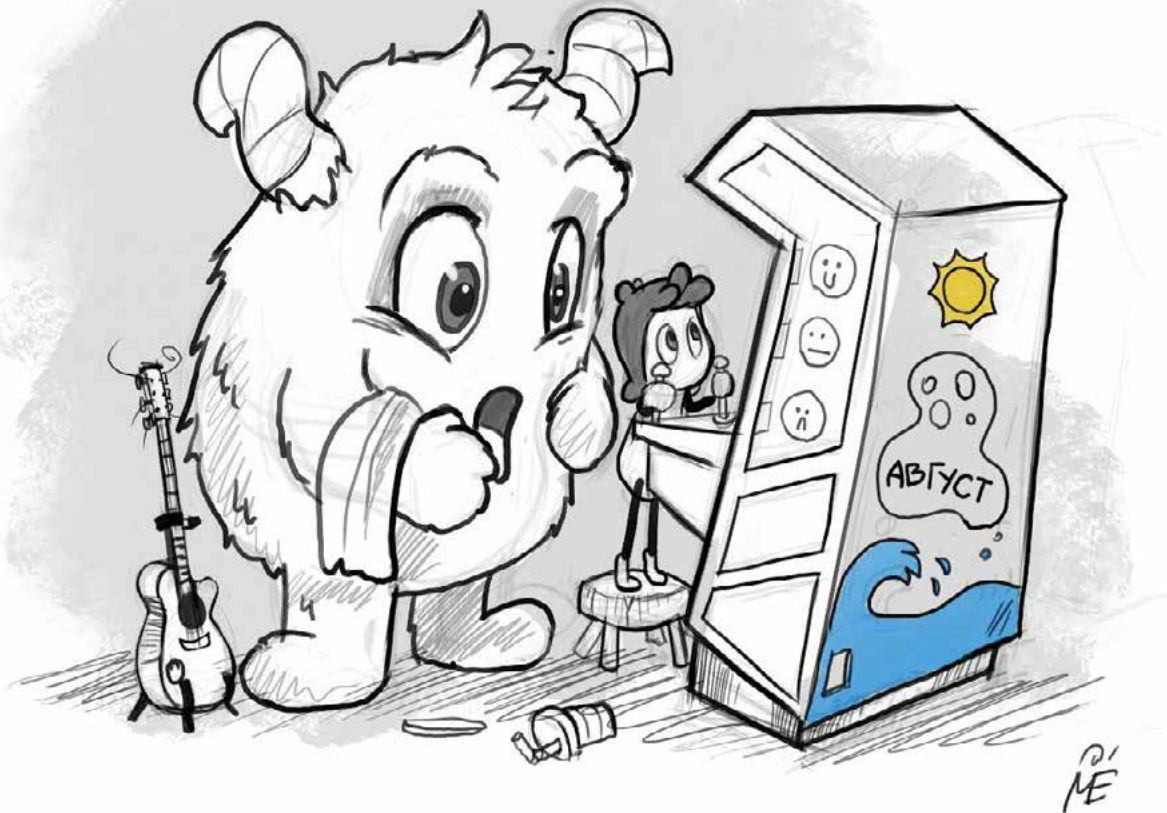
Bio sam izgubljen, sada sam pronađen, rečenica je kojom se opisuje Mile Mičić, mladi umjetnik iz Mrkonjić Grada, sa banjalučkom adresom.

Javnosti je postao poznat po svojoj Facebook stranici „Čupkavi problemi“, na kojoj je 365 dana zaredom objavljivao crteže koji na prenesen način prikazuju njegovo psihološko stanje u datom trenutku.

Sve je počelo „čikicom“, likom kojeg je Mile crtao još od osnovne škole i s kojim se često družio uz pomoć papira

i olovke. Ističe da su njegovi radovi vrlo lični te da za usavršavanje koristi samo internet. Crtanje ga često odvlači od sumorne svakodnevice, pa je i potištenost liječio upravo na ovaj način.

Kada je završio izazov svakodnevnog objavljivanja crteža u trajanju od cijelih 365 dana, odlučio je da napravi

izložbu kako bi svoj rad preselio iz virtuelnog u stvarni svijet. Tada nije imao novac potreban za organizovanje izložbe, pa je odlučio pomoć da potraži tamo gdje je sve i nastalo - na internetu.

Uskoro je pronašao donatore i Miletova želja je ostvarena, organizovao je samostalnu izložbu u Kulturnom centru Mrkonjić Grada, a u sklopu nje posjetioci su mogli da vide presjek cijele jedne godine mladog umjetnika, prikazan kroz crteže.

Osim crtanjem, Mile se bavi ilustracijama i muzikom, a po profesiji je arhitekta. Trenutno najviše radi na „Bosani“ ili „Legendi o dvanaest stećaka“, koja prati priču dvoje klinaca (Vuk i Iskra), njihovo sazrijevanje u vanrednim okolnostima i teškoće pri uklapanju u iščašeni svijet

odraslih. Prvi od 14 stripova iz ovog serijala trebalo bi da se pojavi sredinom 2018. godine.

„Vuk, naizgled stranac, sreće Iskru u svijetu koji predstavlja satiričan prikaz života u Bosni i Hercegovini, Balkanu, ali i modernom vremenu uopšte. Kroz njihove avanture čitalac će se upoznati s kulturnim nasljeđem naroda u Bosni, sa dozom uticaja slovenske mitologije“, kaže Mile.

Ističe da se najljepše osjeća kada se nesputano izražava putem umjetnosti te da izbjegava komercijalizaciju, jer ga ona sputava. Vodi se citatom čuvenog Stiva Džobsa, koji kaže:

„Nastavi tragati, nemoj se zaustavljati. Ostani gladan (znanja), ostani šašav.“

PSIHOLOGIJA

MONOTONIJA U RADNOM OKRUŽENJU

PIŠE: NEMANJA RUNIĆ

Kao i obično, kada se radi o ljudima i njihovoj psihi, odgovor nije jednostavan. Načelno, doživljaj monotonije u radnom okruženju može biti izazvan kontinuiranim opterećenjem jednoobraznim zadacima, ali i nedovoljnim opterećenjem i viškom slobodnog vremena. Da zaplet bude još bolji, iste radne uslove jedna osoba će doživjeti kao monotoniju i psihičko opterećenje, dok će drugi u ovakvim uslovima cvjetati i biti više nego zadovoljni. Kako pomiriti sve ove varijable i učiniti dobro radniku i organizaciji – mali uvid slijedi u nastavku.

Uvrijeme „tehnološke revolucije“, dinamike, turbulencnosti i rapidnih promjena u uslovima i zahtjevima rada, fokus psihološke i organizacione nauke je najčešće upravo na sposobnosti radnika da se prilagodi zahtjevnim i promjenjivim radnim uslovima. U ovakvim uslovima, gotovo u potpunosti zanemaren je problem monotonije, sa svojim objektivnim i subjektivnim uzrocima, kao i potencijalno ozbiljnim negativnim posljedicama po samog radnika, radni proces i bottom-line uspjeh poslodavca.

Monotoniju u radnom okruženju možemo definisati kao specifično psihičko stanje praćeno osjećajem dosade, koje nastaje kao reakcija na aktivnost koja je po karakteru neprekidna, repetitivna, jednoobrazna i siromašna sadržajem.

Monotonija u radu postaje ozbiljan problem pojavom industrijske revolucije. Ranije, u periodu manufakturne proizvodnje, radnik je bio u prilici da u većoj mjeri ispolji svoju prirodu, sklonosti i talente u radnom procesu, da ritam rada uskladi sa prirodnim biološkim ritmom, a možda i najbitnije, da vidi rezultat svog zalaganja i osjeti svrsishodnost uloženog napora. Najrevolucionarniji dio industrijske revolucije je svijest o racionalizaciji radnog (proizvodnog) procesa, podjela rada na manje potprocese i operacije, u kojima jedan radnik biva zadužen za mali segment rada i rijetko je u prilici da se upozna sa finalnim proizvodom rada. Još je Marks primijetio da je jedan od osnovnih problema radnika industrijskog vremena „otuđenje čovjeka od proizvoda rada“. Iako savremeno doba nazivamo postindustrijskom erom u kojoj sektor usluga preuzima dominaciju od proizvodnje, principi usitnjenih procesa rada traju, opstaju snažno.

Monotonija je, dakle, subjektivni osjećaj koji nastaje kao reakcija na objektivne uslove rada. U svjetlu ovih objektivnih uslova, osjećaj monotonije se može javiti u najmanje dvije situacije: prva, kada je pritisak posla konstantan, a radni zadaci su kontinuirani, repetitivni i površni; i druga, kada postoji nedovoljno opterećenje poslom.

U prvom slučaju, radi se o rutinskim poslovima, gdje dominiraju siromašan sadržaj rada, jednoličnost radnog okruženja i ponavljanje radnih zadataka. Osnovne karakteristike ovakvih poslova su:

- Repetitivan rad, tj. ponavljanje istih radnih zadataka;
- Zahtijeva se mali fizički napor, ali se ne dozvoljava radniku da se bavi ili razmišlja o bilo čemu drugom;
- Ponavljanje radnih operacija u kratkim vremenskim ciklusima;
- Jednoobraznost sadržaja i strukture radnih zadataka;
- Poslovi zahtijevaju površno angažovanje pažnje i pamćenja, ali veliko naprezanje senzornog aparata;
- Zahtijevaju dugotrajno i pasivno motrenje signalnih sistema i uređaja;
- Ritam rada je diktiran ritmom mašina, tehnologije ili procesa.

U drugom slučaju, doživljaj monotonije se javlja u situaciji nedovoljnog radnog opterećenja, a ovakvo stanje se u psiho-fiziološkom i medicinsko-biološkom smislu smatra nezdravim, jer neaktivnost dovodi do atrofije na funkcionalnom, biohemijskom i morfološkom nivou, ne samo u pogledu tjelesnih, nego i mentalnih struktura i funkcija. Fiziološka istraživanja potvrđuju stav da i preveliko i nedovoljno radno opterećenje u dužem periodu dovode do gotovo identičnog osjećaja stresa kod radnika. Ovakva situacija je nepovoljna iz više uglova. Iz ugla poslodavca predstavlja rasipanje ili nedovoljnu iskorištenost ljudskih resursa, a iz ugla radnika uskraćenost prilike za svrsishodnim angažovanjem i razvojem mentalnih sposobnosti i radnih potencijala. Dugoročno istrajavanje menadžera na uskraćivanju radnih zadataka zaposlenom u novijoj literaturi naziva se mobingom praznog stola (Empty Table Mobbing) i tretira se kao ciljano zanemarivanje potencijala i radnih potreba zaposlenog.

Prema istraživanjima, uslovi koji pojačavaju osjećaj monotonije i dosade su rad u prostoru sa slabim osvjetljenjem, sa kontinuiranom bukom srednjeg ili nižeg intenziteta, u pretoplim prostorijama (kao optimalnu temperaturu za efikasan rad istraživanja navode 22°C), u izolovanom prostoru koji onemogućava adekvatan socijalni kontakt sa drugim ljudima.

Osvrnimo se sada na subjektivnu stranu ovog fenomena. Subjektivno doživljavanje i odgovarajuće mentalno-emocionalno stanje osobe koje se javlja kao reakcija

na monotonu sredinu naziva se dosada. Nju karakterišu simptomi smanjene aktivacije viših nervnih centara sa pratećim osjećajem umora, letargije i smanjene budnosti. Ovakva mentalna stanja predstavljaju realnu opasnost po radni proces, jer će smanjena budnost često dovesti do propusta ili greške u radu. Pored samog radnog procesa, istraživanja nalaze direktnu vezu između osjećaja monotonijske i nezadovoljstva uslovima rada, a nezadovoljstvo je snažno povezano sa nivoom efikasnosti radnika. Koliko god da je posao jednostavan i možda se čini sporednim u odnosu na neke druge, veoma zahtjevne procese, nijedan proces nije izolovan i greška u jednom neminovno vodi do problema u drugom.

Osjećaj monotonijske je visoko varijabilan i promjenljiv fenomen, zavisi od individualnih psiholoških osobina radnika, od dužine staža i iskustva, starosti, navika i sl. U literaturi se navodi da su osobine ličnosti radnika od ključnog značaja za predikciju javljanja osjećaja monotonijske kod različitih osoba u istim uslovima rada. Tako istraživanja nalaze da se sklonost monotonijski ili osjećaju dosade na poslu javlja češće kod sljedećih kategorija radnika:

- Radnici koji su generalno slabije motivisani i nezainteresovani za posao koji obavljaju;
- Radnici koji su motivisani za zahtjevnije, složenije i odgovornije poslove;
- Ambiciozne osobe, koje imaju potrebu da napreduju i da se dokazuju na poslu;
- Osobe sa visokim stepenom obrazovanja, znanja i sposobnosti;
- Osobe neadaptirane na uslove rada, smjenski i noćni rad i sl.;
- Ekstravertne osobe na jednostavnim i izolovanim poslovima.

Dodatno, utvrđeno je da žene i stariji radnici lakše podnose radne uslove koji tipično izazivaju doživljaj monotonijske.

Imajući u vidu sve navedeno, postavlja se pitanje: Šta možemo učiniti kako bismo umanjili efekte objektivno monotonijskih radnih procesa na subjektivni osjećaj monotonijske kod radnika?

Prije svega, potrebno je planirati procese i potprocese rada vodeći računa o tome koliko su oni zahtjevni ili monotonijski. U drugom koraku, kada biramo radnike za poslove koji bi se mogli okarakterisati kao monotonijski, potrebno je voditi računa o naravi, sklonostima, očekivanjima i osobinama kandidata, gdje ćemo izbjegavati da na monotone poslove postavimo mlade, ambiciozne, ekstravertne osobe koje vole izazove.

Treba planirati i kreirati procese tako da zaposleni budu optimalno angažovani u kontinuitetu. Jasno je da pojedina radna mjesta trpe veće zahtjeve u određenom periodu, ali je neophodno da vodimo računa o raspoloživosti radnika i između „kritičnih“ perioda. Ukoliko pametno rasporedimo

obim posla, on neće biti ni previše naporan niti prelagan. Na ovaj način ćemo izbjeći opasnost od pretjeranog, ali i nedovoljnog radnog opterećenja, osjećaja dosade, letargije i zapostavljenosti od strane radnika i, konačno, etiketu da nad radnikom ili radnicima vršimo mobing praznog stola.

Obogatiti radnu sredinu vizuelnim, auditivnim i socijalnim stimulusima. Ukoliko je posao monotonijski, možemo učiniti da sve osim posla to ne bude. Dokazano je da muzika pozitivno utiče na smanjenje osjećaja umora i dosade kod radnika koji rade monotone poslove. Slična je situacija i sa radnom sredinom koja obiluje vizuelno bogatim stimulusima (boje, slike itd.). Najsnažniji uticaj na smanjenje subjektivnog doživljaja monotonijske jeste organizacija posla koja dozvoljava optimalnu mjeru socijalnog kontakta među radnicima. U ovom smislu, trebalo bi voditi računa da radnici na monotonijskim poslovima nikada ne budu izolovani u socijalnom smislu.

Optimizovati i automatizovati monotone radne operacije koliko je to moguće. Ovo je jedna od osnovnih pretpostavki da bi prethodna preporuka bila izvodiva. Ukoliko je proces rada takav da radnik u svakom trenutku mora biti usmjeren na nebitne detalje, muzika, slike ili socijalno okruženje neće imati nikakvog efekta.

Obogatiti posao radnika koji su dominantno angažovani na monotonijskim procesima. Pod obogaćivanjem se može podrazumijevati proširenje sadržaja rada, rotacija radnika na različitim poslovima, periodična izmjena radnih operacija, promjena ritma rada, radnih smjena, radnog vremena, uključivanje jednostavnih operacija u složenije i raznovrsnije zadatke. Na ovaj način radniku dajemo više informacija, veću odgovornost, mogućnost učešća u donošenju odluka i veću kontrolu radnog procesa.

Omogućiti samostalno formiranje manjih radnih timova. Ova preporuka u potpunosti zavisi od tipa organizacije kompanije, industrije u kojoj ona učestvuje, prirode radnih procesa i vrste posla. Ukoliko su radni timovi apriori formirani i na to nije moguće uticati, onda se može povesti računa o tome da se u radnom prostoru omogućiti radnicima koji su bliski po interesovanjima da budu i fizički u blizini. Na ovaj način ćemo omogućiti i podstaći socijalnu interakciju među radnicima, a rečeno je da je ovo najefikasniji metod ublažavanja osjećaja monotonijske.

Ako rezimiramo ove brojne navode, istraživanja i njihove rezultate, vidjećemo da pitanje sa početka teksta nije ispravno postavljeno. Poslovi koje možemo okarakterisati monotonijskim nisu ni banja ni Gulag, a mogu biti i jedno i drugo. Potrebu za postojanjem ovakvih poslova teško da ćemo ukinuti u bliskoj budućnosti. Ipak, ukoliko prilikom planiranja procesa, selekcije i raspoređivanja radnika, organizacije i delegiranja zadataka uradimo posao kako treba, možemo u velikoj mjeri neutralisati negativne efekte koje nosi subjektivni osjećaj monotonijske.

ŽIVOT U PRIČAMA

PEKING OD A DO Z

DRUGI DIO

PIŠE: BOJAN RADOVIĆ

Nastavimo tamo gdje smo stali prethodnog puta. Januar je, dolazi nam Kineska nova godina, ovaj put u liku psa, a to bi trebalo da bude dobro, makar za mene. Naime, Kinezi ne smatraju da su godine u liku nečijeg horoskopskog znaka dobre za njih, već izazovne. Pošto je pisac ovih redova Pijevac, a za koju sedmicu se okončava godina u znaku pernatog egzibicioniste, napokon ću moći malo da prodišem. Šalim se, ne vjerujem ni u jedan horoskop.

L - Ljeto u Pekingu je dugo, suvo, vrelo i teško podnošljivo. Čak i kada se desi da (jednom godišnje) padaju kiše, to su poplave u najavi. Svako pametan bježi iz grada u ovo doba godine. Problem je što ljeto traje bezmalo četiri mjeseca, a niko nema toliki odmor. Bazena ima, ali su plitki i prepuni, a rijeke i jezera nisu baš za kupanje. Nemojte me shvatiti pogrešno, izgledaju prelijepo, ali nije to to.

Zato je tu Ljetna palata, jedna od najljepših građevina u kineskoj prijestonici. Iz nekog razloga ja je posjećujem samo zimi. Možda zato što nisam kineski car.

Lotus je simbol Kine, makar u očima nekineza. Ako se zateknete u centru grada u neko toplije nejanuarsko doba, provozajte se čamcima u obliku lotusovog cvijeta na Beihai jezeru i probajte korijen lotusa u bilo kom jelu. Spektakularno drukčije, a predivno.

Ne znam kako bih opisao ljude u Pekingu. Prvo, ima mnogo stranaca, a drugo, ima mnogo internih gastarbajtera (vidi pod P). Zapravo, teško je i među onim preostalima naći izvornog Pekinžanina (ne Pekinezera). Jedina zajednička stvar za ovako mješovit brak je pristojnost. E sad, kada malo bolje pogledam, možda je to sasvim dovoljno. Rijetkost je da će vas neko odžepariti, prevariti ili na bilo koji način učiniti da se osjećate nepoželjno. Mislim da sam makar deset puta ostavio ključ u bravi motora. A baš juče mi je ispala maska za vožnju u hodniku zgrade i dočekala me na istom mjestu poslije posla.

M - Ne znam da li metro definiše jedan metropolis, ali svakako čini život u njemu lakšim. Jedan Peking ima stanovnika koliko SFRJ pred raspad, a opet sa jednog na drugi kraj možete doći za sat i po najviše. Teško da je to bilo izvodljivo od Triglava do Đevđelije. Loša strana je kada se čovjek navikne na metro, pa ne primijeti da sate provodi pod zemljom, a to mjesto je ipak za gliste, krtice i mrtve.

Za one dane kada je nadaleko poznato kinesko zagađenje vazduha ogromno (srećom, sve rjeđe), jedino rješenje su maske. Znam da zvuči užasno, ali čovjek se navikne.

Vjetar iz Unutrašnje Mongolije - naš zimski spasilac i razlog zašto se smrzavamo. Ali hej, ne može i jedno i drugo - i toplo i čisto.

Ja nisam sposoban da naučim mandarinski. Ne vrijedi.

N - Valjalo bi pričati o novcu, a zato smo svi ovdje (da se ne lažemo). Niko nije došao u Kinu da radi jer je to bila zemlja njegovih/njenih snova. Ipak, u deficitu sam sa slovom NJ, pa ću nastaviti tamo.

Možeš ih zvati kako god hoćeš, može nam Klajn govoriti da su to rezanci, ali mi ih ipak zovemo nudle i tako ćemo ih uvijek zvati. Nudle su predivno jelo, sa toliko različitih varijanti da zaslužuju, ne jedan tekst, već tomove knjiga. Hladne, tople, rukom sječene, pljosnate, staklene, u supi ili u povrću, od pšenice ili riže... Ko nije probao kineske nudle, taj ne zna šta su rezanci.

O - Kada je Peking dobio organizaciju Olimpijskih igara, cijeli grad je doživio fejslift. Drugar koji je ovdje već deset godina kaže da su bukvalno donosili gotove šume i presađivali ih u ono što danas zovemo sjevernim Pekingom. Jedno od mjesta koje morate posjetiti prije nego što umrete je Olimpijski park, i to zbog gomile razloga: „Ptičije gnijezdo“ (stadion), „Kocka vode“ (kompleks bazena), promenade, posmatrački toranj i hiljade umjetničkih instalacija, jezera i svih onih stvari koje za pet života neću uspjeti da vidim.

P - Moje omiljeno pekinško slovo.

Pekinška patka, ali ne onaj pank bend iz Novog Sada, već prava patka, isječena u komade i poslužene tradicionalno u svakom boljem restoranu.

Moj omiljeni praznik Prvi maj, jer sam dijete iz rudarskog grada i nemam potrebu nikome da se pravdam, kada sedam miliona unutrašnjih gastarbajtera i još nekoliko miliona ostalih napuste grad, pa na miru uživam u nedostatku gužvi.

Svi nacionalni kineski praznici, neki komunistički, ali mahom mnogo stariji

i

PROLJEĆE

NAJBOLJA STVAR KOJA SE SVAKE GODINE DESI PEKINGU.

Kada parkovi ozelene, a sve živo procvjeta, hladan mongolski vjetar utihne pa na miru uživamo mjesec dana. Da, toliko traje proljeće. Možda je zato i lijepo. Baš kao ovaj život. Da je duži, ko bi se radovao godišnjem dobu, Prvom maju i staklenim nudlama sa krastavcima?

MINI-SAVJETNIK

Kako se vratiti u formu

NAKON ZIMSKE USPAVANOSTI?

PIŠE: JELENA PRALICA

Zima je godišnje doba u kojem sebi dozvolimo da malo više jedemo i pijemo, a malo manje vježbamo, brinemo o kilaži i, uopšteno, o zdravom načinu života. I nije to neki grijeh, jer kako odoljeti prazničnoj trpezi kada znamo da je neko pomno pripremao sve te delicije da bi druženje sa porodicom i prijateljima bilo slasno i nezaboravno.

Tokom zime inače smo malo usporeni, lijeni i generalno nam je teško da se odlučimo za neku fizičku aktivnost, više vremena provodimo u zatvorenom, a hrana je „jača“ pa sve to u završnici dovede do kojeg kilograma više i energije „na rezervi“. To je alarm koji upozorava da

je došlo vrijeme za (nove, kako to svaki put sebi kažemo) radikalne lifestyle promjene, a pomoću vježbi i savjeta čemu da se okrenete, ali i šta da izbjegavate, ubrzo ćete biti ona stara, dobra osoba iz pretprazničke ere.

” Suočite se sa sobom

Za početak, suočite se s istinom i dišite punim plućima. Oksigenacija je preduslov za izgaranje kalorija. Takođe, nemojte očekivati da ćete stvari dovesti na svoje za dan-dva. Ovo je proces koji treba da postane vaša rutina, uz neke aktivnosti koje inače volite ili ih praktikujete - poput odlazaka u teretanu, aerobika, joge ili bilo koje druge vrste rekreacije.

” Korigujte ishranu

Izmjene u ishrani su neminovne. Pozdravite se sa masnom, teškom i slatkom hranom i nastojte konzumirati supe, salate, povrće na lešo, ribu, krto pileće ili ćureće meso te svježe voće.

” Ne zaboravite vodu

Organizam je potrebno očistiti od svega što ste mu u posljednje vrijeme nemilosrdno pričinjavali, pa pijte mnogo vode. Dobri su i čajevi, ali i probiotici, a osim kupovnih preparata, tu je i jogurt.

” Pomažu i vlakna

Nakon buđenja mlaka limunada za detoksikaciju, pa zdrav doručak. Nastojte unositi dosta vlakana (kora jabuke, šljive, zob), jer pomažu u čišćenju jetre i žuči.

” Šetnja i trčanje

Nakon svakog obroka prošetajte, duboko i ritmično dišite. To pomaže probavnom sistemu i

smanjuje umor nakon jela. Osim šetnje, poželjno je i lagano trčanje.

” Nadoknadite san

Ako ste neispavani, a vjerovatno jeste, nastojte postepeno da nadoknadite nedostatak sna. To znači da se tokom nekoliko dana, recimo, nakon posla, odmarate pola sata, a ne da dva dana u komadu provedete u krevetu.

” Opšta regeneracija

Fizicka aktivnost je imperativ. Osim jutarnje gimnastike ili razgibavanja, lagano vježbajte i naveče, kako biste probudili „uspavanu“ probavu. Takođe, time obezbjeđujete i kvalitetniji san, odnosno utičete na regeneraciju čitavog organizma.

PREPORUKE

PIŠE: JELENA BJELAKOVIĆ

WEB SAJT

www.bosonoga.com

Nastavite da čitate ovu preporuku samo ako stvari stoje ovako: Ima dana kad vas zvuk boje muzike do te mjere obori s nogu da biste najradije zaplesali bosih nogu, a ima i noći koje biste najradije proveli u samoći kadrova nezavisnog filma i hartija klasika. Ako stvari baš tako stoje, ima i jedna mala Bosonoga koja živi da bi vas danonoćno bodrila – vas koji mislite da je „Sveto Trojstvo“ metafora za film, muziku i knjigu, a umjetnost alegorija za smisao života.

Od 2016. godine, kada je Bosonoga ugledala svjetlost internet dana, do dana, evo, današnjeg – svoje mjesto u njenom naručju pronašli su intervjui sa mladim i neustrašivim umjetnicima, ali i sa onim starijim i maestralnim. Ples Bosonoge su zaplesale i recenzije blokbasterskih i nezavisnih dramskih ostvarenja koje se niti jednog trena nisu plašile da dirnu u živac postavljanjem teških pitanja. Uz obrade tema od značaja za svijet kulture i umjetnosti, na www.bosonoga.com će vas dočekati i neizbježne aktuelnosti, sa svih pet novinarskih „ko, šta, gdje, kada i kako“.

Jedino što sigurno nećete naći u plesu Bosonoge jesu koraci senzacionalizma i starletizma. Ne, Bosonoga pleše nešto drugačiji ples, onaj validno argumentovan, bez dlake na jeziku, praćen izuvanjem iz cipela. Valjda su je zato i nazvali Bosonoga.

BOSONOGA
— online —

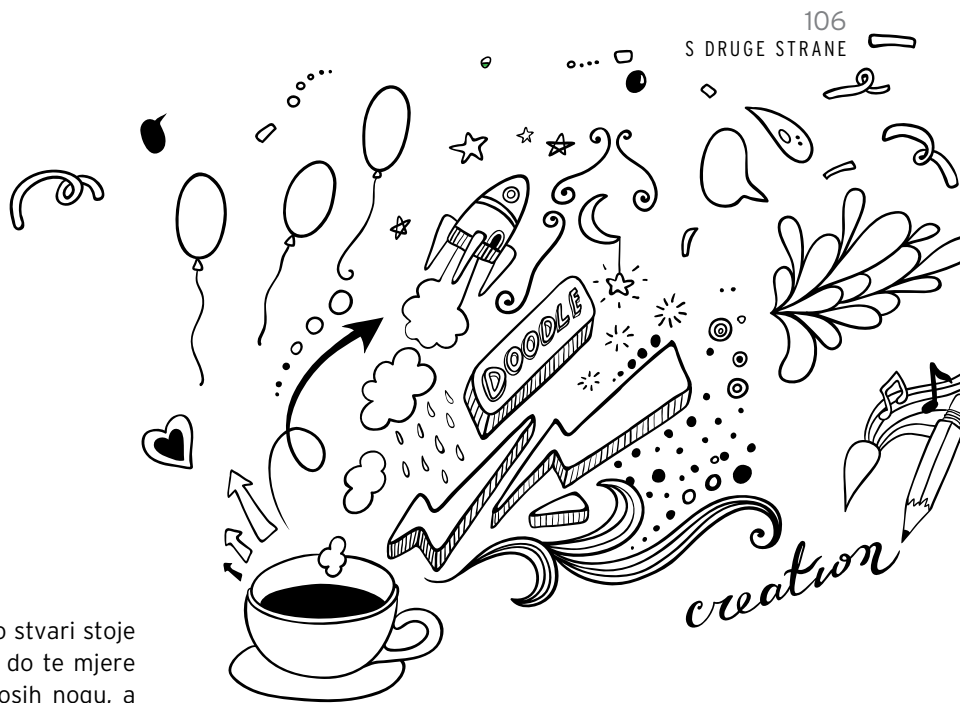
MUZIKA

Evanescence “Synthesis”

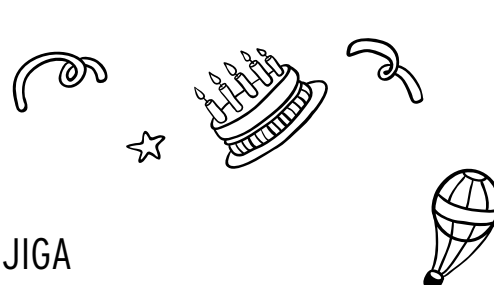
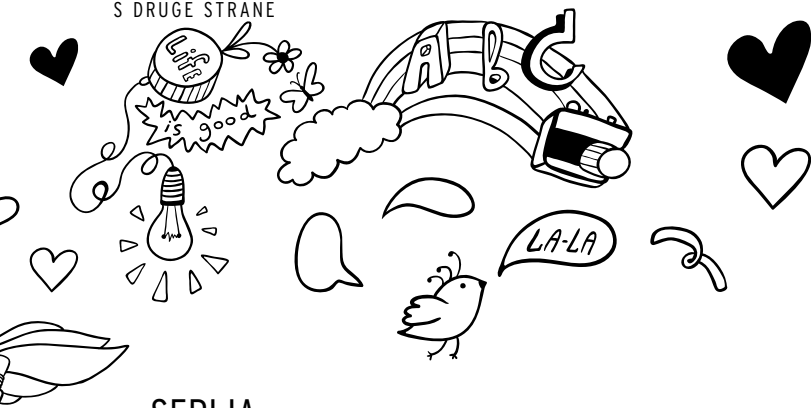
Četvrti studijski album rok petorke „Evanescence“ je na scenu stigao i donio elemente elektronskog zvuka, koji će pojedinicima predstavljati atak na opus benda. Ipak, riječima Ejmi Li, sintetički bitovi na albumu „Synthesis“ nisu slučajni.

Težili su tome da kreiraju sintezu (ergo naziv) organskog i vještačkog kao sinergiju prošlosti i sadašnjosti. Od ukupnih 16, na albumu mjesto pronašlo samo pet novih numera, hardkor fanovi se mogu radovati orkestralnim izvedbama numera koje su „Evanescence“ i učinile, pa „Evanescence“-om. Među originalnim snimcima pažnju je dosad zgrabio samo zvuk pjesme „Imperfection“.

Upravo je to možda i najbolji opis za cijelu sintezu. Album je pobrao hvale kritike, ali zasigurno ne pripada kulminaciji njihovih potencijala. Ipak, na svojevrsan način jeste nesavršeno savršeno. Predominantno ogoljenog zvuka i prepuštena snazi glasa – „Sinteza“ predstavlja „Evanescence“ u najčistijem izdanju. Sinteza nesavršeno savršeno, recimo to tako.

SERIJA

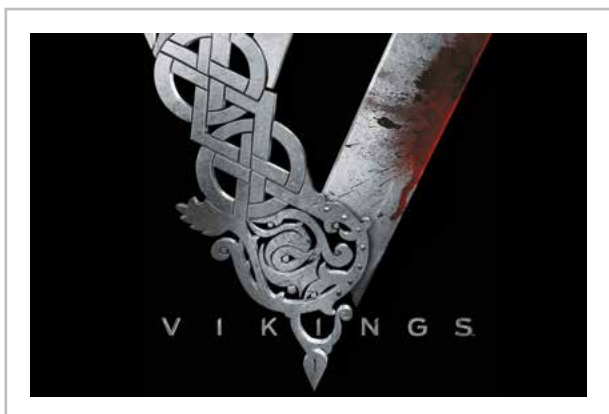
“Vikinzi”

+18.

Ovaj sadržaj nije primjeren za one slabijeg stomaka.

Osim ako niste živjeli u tmni posljednjih pet godina, vrlo je izvjesno da ste barem čuli za Hirstovu dramu isprepletenu istorijom i mitologijom vikinškog doba. Dramatizovani i producirani za History Channel, „Vikinzi“ nisu dozvolili gledaocima da se ušuškaju u monotoniji pukog slijeda istorijskih događaja, no su ih, iz sezone uz sezonu, držali na ivici razuma, bez daha, iščekujući još. Još saga iz univerzuma nordijskih moreplovaca i ratnika. Još žestokih duela i masovnih krvoprolića. Još epskih prevrata i trilerskih raspleta. Još „Vikinga“.

Osim ako niste živjeli u gorepomenutoj tmni, vrlo je izvjesno da ste bar načuli da su „Vikinzi“ iskonski dramski raritet koji je uspio da prebrodi smrt pivotalne figure - Ragnara Lotbroka, patrijarha od kojeg potiče cijeli narativ sage. Čime je to Hirst uspio da održi interes i srca fandoma nakon što je, u 4. sezoni, Ragnara poslao putem Valkire? Odgovor se kroz silu i intrigu odmotava od kraja novembra protekle godine. Ali ne, još nije kasno da se zakačite za ovaj voz, jer petoj sezoni još nije kraj. I da, prava borba za prevlast tek dolazi. Već ovog trena „Vikinzi“ vas čekaju u m:tel Open videoteci. Poslije ćete vi njih žedno iščekivati.

KNJIGA

Travel mapping vodič + Banjaluka, Robert Dacešin

Djelo Roberta Dacešina, Banjalučanina, koji je do sada zakoračio na četiri kontinenta i progovorio pet stranih jezika, „Travel Mapping vodič“ je interaktivni suvenir koji na drugačiji način priča banjalučku priču. Dacešinov vodič je prevashodno putovanje u svijet tajni, legendi i zanimljivosti o znamenitostima koje lokalci svakodnevno vidaju, a na koje rijetko obrate pažnju.

Uz opise koji otkrivaju Banjaluku u njenom punom sjaju i zelenilu, vodič prate kreativni crteži koji daju sasvim novu perspektivu. Kao pustolov koji stoji iza popularnog bloga „Rio priče sa putovanja“, nesumnjivo je da Dacešin zna stvar ili dvije o avanturama putnika i interesima turista.

U vodiču objedinjuje svoje znanje i iskustvo dajući značajan doprinos turizmu grada na Vrbasu, ali i stvarajući djelo koje se može uzeti za primjer dobre prakse u oblasti promocije domaće kulture, tradicije i, naravno, dobrog ica i pića. Jer, kakvo bi to bilo otkrivanje bilo kog kraja države bez barem jedne ekscurzije po čuvenim kafanama i gostionicama?

LG K10

Zakrivljeni
dizajn.

Stil za tebe.

LIFE'S GOOD WHEN YOU

Play! More

SAMSUNG

Galaxy S8

OSLOBODI SVOJ TELEFON!

Oslobodi puni potencijal fantastičnih Samsung Galaxy S8 i S8+ uređaja! Jer Galaxy S8 i Galaxy S8+ vam donose zakrivljeni beskrajni ekran i revolucionarni dizajn bez okvira i oštarih uglova, Dual Pixel kameru od 12MP koja će učiniti da vaše fotografije izgledaju kao uslikane profesionalnim aparatom, i prvi 10nm čipset u industriji, uz IP68 otpornost na vodu i prašinu, Always-on ekran i neizostavno brzo i bežično punjenje!

Ponuda traje do isteka zaliha.

imate prijatelje!

SAMSUNG
Galaxy
S8 | S8+

UZ **Pretplata: XXL**
m:tel postpaid tarifu
1KM

32GB

**MOBILNOG
INTERNETA**

www.mtel.ba

korisnički servis 0800 50 000

mtelbih

mtelimateprijatelje

SONY

Sve postaje izuzetno

Dramatizujte svaki trenutak sa prvim na svijetu
Super slow motion videom u pametnom telefonu*.

(((● 960fps
Super slow motion

*Xperia XZ Premium karakteriše memory stacked senzor sposoban da direktno snima slow motion video. Potvrđeno od strane Strategy Analytics' SpecTRAX servisa. Važi od 16.12.2016. godine.

XPERIA XZ Premium

